ВІННИЦЬКА МІСЬКА РАДА
РІШЕННЯ

Від 28.04.2017 № 690 18 сесія 7 скликання
м.Вінниця

Про затвердження Програми посилення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва м.Вінниці на 2017-2020 роки

Відповідно до Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні», рішення Вінницької міської ради від 30.08.2013р. №1405 «Про затвердження Стратегії розвитку «Вінниця 2020», з метою реалізації заходів, спрямованих на створення сприятливих умов для ведення бізнесу, підвищення ролі та внеску малого і середнього підприємництва в економічний і соціальний розвиток міста, враховуючи принципи та підходи щодо європейського досвіду формування та реалізації програм підтримки малого і середнього підприємництва, керуючись п. 22 ч.1 ст. 26, ч.1 ст.59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», міська рада

ВИРІШИЛА:

1. Затвердити «Програму посилення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва м.Вінниці на 2017-2020 роки» (далі – Програма), згідно з додатком.
2. Виконавчому комітету міської ради та департаменту фінансів міської ради при формуванні проекту бюджету міста на 2018-2020 роки передбачати кошти на реалізацію Програми в межах реальних можливостей бюджету.
3. Виконавчим органам міської ради, установам, організаціям, громадським організаціям підприємців, бізнес-асоціаціям, навчальним закладам, установам інноваційної інфраструктури – учасникам Програми, забезпечити виконання заходів у визначені терміни та інформувати департамент економіки і інвестицій міської ради про проведену роботу щоквартально до 05 числа місяця, наступного за звітним періодом.
4. Надати право виконавчому комітету міської ради спільно з постійними комісіями міської ради з питань промисловості, підприємництва, транспорту,

зв’язку та сфери послуг та з питань планування, фінансів, бюджету та соціально-економічного розвитку вносити зміни та доповнення до Програми з подальшим затвердженням міською радою.

5. Рішення міської ради від 28.11.2014р. №1897 «Про затвердження Програми розвитку малого підприємництва м. Вінниці на 2015-2016 роки» визнати таким, що втратило чинність та зняти з контролю.

6. Контроль за виконанням даного рішення покласти на постійні комісії міської ради з питань промисловості, підприємництва, транспорту, зв’язку та сфери послуг (А. Очеретний) та з питань планування, фінансів, бюджету та соціально-економічного розвитку (В. Кривіцький).

Міський голова **С.Моргунов**

Додаток
до рішення міської ради
від 28.04.2017 № 690

Програма
посилення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва м.Вінниці на 2017-2020 роки

Вінниця - 2017

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ТА ТЕРМІНОЛОГІЯ

ВЗЛ – виробничо-збутові ланцюжки
МР – міська рада
МВК –виконавчий комітет міської ради
МГ – міський голова
МСП – мале та середнє підприємництво
НПА – нормативно-правовий акт
СПД – суб’єкт підприємницької діяльності
ОДА – обласна державна адміністрація
ОМС – органи місцевого самоврядування
ПРОМІС – проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади
ПВЗВТ – поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі
МТД – міжнародна технічна допомога
ГО – громадська організація
ТПП – торгово-промислова палата
ГУ – головне управління
ВОДПІ ГУ ДФС – Вінницька об’єднана державна податкова інспекція Головного управління Державної фіскальної служби
КП – комунальне підприємство
ДФС – Державна фіскальна служба
Фонд ЗДСС – Фонд загальнообов’язкового державного соціального страхування
ВМР – Вінницька міська рада

ПЕРЕДУМОВИ ПРИЙНЯТТЯ ПРОГРАМИ

Основними умовами для посилення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва (далі – МСП) м.Вінниці є створення рівного доступу до місцевих ресурсів та можливостей для різних категорій підприємців, покращення доступу до фінансів, зміцнення ринку послуг для розвитку бізнесу, сприяння сертифікації продукції, підвищення фахової спроможності персоналу малого бізнесу, зменшення бюрократизації адміністративних процедур для бізнесу.

Для досягнення визначених цілей Вінницька міська рада ініціювала розробку та реалізацію Програми посилення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва м.Вінниці на 2017-2020 роки (далі – Програма) із широким залученням представників МСП та громадськості.

Головною метою Програми є забезпечення умов для посилення конкурентоспроможності місцевих МСП шляхом реалізації Плану заходів, що включає перелік конкретних проектів для покращення бізнес-клімату, розвитку бізнес-інфраструктури та послуг, доступу до фінансових ресурсів, посилення співпраці органів місцевого самоврядування, представників бізнесу, бізнес-об’єднань щодо спільного вироблення та реалізації політики розвитку підприємництва, а також покращення навичок та вмінь власників та персоналу МСП.

В ході розробки Програми було проведено опитування підприємців, участь в якому взяли 90 респондентів, фокус-групові дослідження, бенчмаркінг міста, експрес-аналіз бізнес-клімату та сформовано бізнес-профіль м.Вінниці.

Нормативно-правова база, на підставі якої розроблена Програма: Закони України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва», «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про державні цільові програми», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб-підприємців», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.08.2013р. №641-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024рр.», інші законодавчі, програмні та нормативно-правові документи щодо регулювання та розвитку підприємництва.

Програма узгоджена із пріоритетними напрямами, завданнями та заходами, затвердженими Стратегією розвитку «Вінниця-2020», Стратегією збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2020 року, національними пріоритетами щодо розвитку МСП та принципами Акту з питань малого бізнесу для Європи.

1. ПОТОЧНИЙ СТАН РОЗВИТКУ МСП В М.ВІННИЦЯ

Вінниця – це сучасне, розвинуте місто зі значним промисловим, медичним, туристичним та культурним потенціалом.

Кількість найманих працівників суб'єктів господарювання м.Вінниці в 2015 році склала 71 699, серед них 43,7% найманих на середніх підприємствах, 29% на малих.

Кількість зареєстрованих безробітних по м.Вінниця порівняно з груднем 2015р. збільшилась на 4,3% і на кінець січня 2016р. становила 3 153 особи. Допомогу по безробіттю отримували 85,1% осіб, які мали статус безробітних.

Кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання юридичних та фізичних осіб у розрахунку на одну тисячу осіб населення м.Вінниці у 2015-2016 роках склало 127,5 і 122,4 відповідно.

Кількість зареєстрованих суб’єктів МСП юридичних і фізичних осіб в місті Вінниці протягом останніх років має тенденцію до незначного скорочення. Насамперед, це зумовлено зменшенням кількості фізичних осіб підприємців міста (протягом 2012 – 2016рр. їх кількість скоротилася майже на 21%), тоді як кількість СПД юридичних осіб зросла на 19,6%.

Водночас, протягом 2012 – 2015рр. кількість підприємств м.Вінниці збільшилася на 11%, що було зумовлене збільшенням кількості підприємств малого бізнесу на 12% при одночасному згортанні діяльності підприємств середнього бізнесу. Так, у 2015 р. їх кількість скоротилася на 19% порівняно з базовим 2012р.

За даними Головного управління статистики у Вінницькій області, обсяг реалізованої промислової продукції, робіт, послуг м.Вінниці у 2016р. склав 20 066,4 млн. грн, що складає 37% від аналогічного обласного показника та 1% всеукраїнського обсягу. Обсяги експорту продукції підприємствами м.Вінниці мають стабільну тенденцію до зростання. Так, протягом 2013-2015рр. цей показник збільшився з 392,6 до 548,1 млн. дол. США (+39%).

Враховуючи існуючу галузеву структуру економіки, пріоритетними для посилення конкурентоспроможності МСП визначено такі напрями:

- послуги у сфері інформаційних технологій (вартість наданих послуг МСП 122 млн. грн, зайнято 3 616 осіб);
- медичні послуги (вартість наданих послуг МСП 75 млн. грн, 4 153 особи зайнято);
- харчова промисловість, а саме переробка сировини (обсяг реалізованої продукції МСП 160 млн. грн, зайнято 4 942 особи);
- легка промисловість, а саме швейна промисловість (обсяг реалізованої продукції МСП 26 млн. грн, зайнято 2 189 осіб);
- туризм, а саме сфера гостинності (зайнято 9 997 осіб, вартість наданих послуг МСП 141 млн. грн);
- сфера обслуговування (вартість наданих послуг МСП 56 млн. грн, зайнято 4 566 осіб);
- соціальне підприємництво - бізнес, що забезпечує працевлаштування вразливих верств населення (пенсіонери, люди з обмеженими фізичними можливостями, учасники АТО).

За результатами опитування підприємців міста, що проводилось у м.Вінниця протягом 26 січня - 15 лютого 2017 року, 54% респондентів вважають Вінницю містом, вдалим для ведення бізнесу. За результатами фокус-групових досліджень, опрацювання даних опитування МСП та статистичної інформації було виявлено, що основними перепонами активізації розвитку МСП м. Вінниці є наступні:

- недостатньо ефективний діалог влади і бізнесу;
- висока ціна приєднання до мереж електро-, газо-, водопостачання та водовідведення;
- зарегульованість, брак систематизованої інформації, «тінізація» бізнесу;
- складнощі під час просування товарів і послуг на нові ринки;
- нестача внутрішніх ресурсів для успішного конкурування (кадрових, фінансових, якісного продукту, дистрибуційних каналів, інновацій для підвищення частки продукції з високою доданою вартістю).

Найбільшими конкурентними перевагами опитувані підприємці вважають міську інфраструктуру - 39%, кваліфікованих спеціалістів - 18%, дешеву робочу силу - 14% .

Детальний аналіз поточного стану розвитку МСП міста представлено в додатку 1 «Бізнес-профіль м.Вінниці» та додатку 2 «Звіт про проведення порівняння конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в місті Вінниці та в містах-аналогах в Україні і за кордоном».

2. НАПРЯМИ ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МСП

2.1. СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1: Покращення базових умов ведення бізнесу

Створення базових комфортних умов започаткування та ведення бізнесу є передумовою успішного розвитку МСП. За результатами опитування МСП, 54% респондентів вважають Вінницю вдалим місцем для виходу на ринок, 73% - задоволені зусиллями місцевої влади у цьому напрямі.

Разом з тим, існує інформаційна асиметрія та нестача достовірної інформації щодо місцевих регулювань, для подолання яких заплановано такі проекти:

- Проект «Інституціоналізація розвитку конкурентоспроможності», що полягає в розробці механізму взаємодії, плану-графіку зустрічей з представниками МСП м.Вінниці.
- Проект «Міська рада інформує» спрямований на посилення відкритості, інформуванні широких кіл МСП в короткій і доступній формі про зміни умов ведення бізнесу.
- Проект «Критикуєш-пропонуй» передбачає збір актуальної інформації щодо проблемних питань МСП і пропозицій по їх усуненню.

Варто зазначити, що вінницький бізнес очікує на подальшу оптимізацію базових сервісів для МСП, в тому числі щодо спрощення адміністративних послуг.

Для зниження зарегульованості передбачені наступні проекти:

- Проект «Швидкий старт» покликаний спростити процес пошуку правил та умов ведення бізнесу початківцями на різних онлайн-ресурсах та/або в регулюючих органах. Проект передбачає розробку та розповсюдження дорожньої карти, яка міститиме реєстраційні, фіскальні, дозвільні, ліцензійні процедури залежно від сфери бізнесу.
- Метою проекту «Створення окремого розділу «Підприємцю» на сайті Вінницької міської ради» є забезпечення широкого доступу МСП до

актуалізованої та систематизованої інформації: дорожня карта початківця, корисні посилання, організації підтримки бізнесу, міжнародні проекти, регулюючі органи, послуги МСП міста, новини законодавства.

- Проект «Запровадження фахової онлайн консультації з питань МСП» полягає в створенні «єдиного вікна» для отримання консультації від різних регулюючих органів, організацій підтримки МСП.

- Проект «Оптимізація надання адміністративних послуг» передбачає подальше удосконалення роботи «Прозорого офісу», у тому числі щодо збільшення переліку онлайн-послуг, забезпечення інформування щодо складних багатоетапних процедур, орієнтації на користувача сайту «Прозорого офісу».

- Проект «Відео-консультації МСП» - це результат розширення лінійки сервісів для МСП, передбачає новий формат отримання інформації з питань оподаткування, політики якості, умов кредитування, дозвільних процедур тощо.

- Проект «Відповідальний бізнес» ініційований представниками МСП в рамках експрес-аналізу місцевого бізнес-клімату та 7 фокус-групових досліджень. Проект полягає в захисті легального бізнесу від «тіньового» шляхом проведення роз'яснювальної роботи щодо недобросовісних підприємців.

- Проект «Створення Бізнес-сервіс центру для МСП» передбачає створення Вінницького муніципального центру інновацій, розробку Концепції Центру підтримки підприємництва, базового пакету послуг для підприємців, що сприятиме формуванню ефективної інфраструктури підтримки МСП у Вінниці.

2.2. СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2: Посилення просування місцевого бізнесу

За результатами проведених досліджень, представники бізнесу пріоритетних галузей очікують на посилення зусиль влади щодо просування продукції та послуг МСП на національному та міжнародному ринках.

Промоція міста передбачає, насамперед, формування впізнаваного образу міста шляхом створення яскравого та сильного бренду, який відображав би дух, конкурентні переваги і специфіку Вінниці.

Важливим при цьому є розробка презентаційних та промоційних матеріалів для просування продукції місцевих МСП через регіональні, національні та міжнародні канали поширення бізнесової інформації.

Крім того, систематизація даних про МСП у розрізі галузей, товарів і послуг та просування такої інформації на місцевих інформаційних ресурсах сприятиме збуту продукції в місті та задоволенню потреб місцевих споживачів.

Проект «Партнерство для сталого розвитку» передбачає розвиток співпраці м.Вінниці з іншими містами для налагодження бізнес-зв'язків і, відповідно, створення нових ланцюгів доданої вартості.

Важливою складовою промоції міста та місцевого бізнесу має стати проведення виставкових заходів для презентації товарів і послуг та залучення інвестиційних ресурсів (проект «Купуй вінницьке!»).

Нагальним є розвиток експортної діяльності МСП. Відповідно до результатів опитування МСП, лише 21 респондент здійснює або планує експортну діяльність, насамперед через відсутність належного інформування про її переваги.

Проект «Експортуймо!» спрямований на стимулювання зацікавленості зовнішньоекономічною діяльністю МСП за принципом «рівний рівному», тобто, поширення досвіду експортної діяльності діючими експортерами серед потенційних експортерів чи початківців.

Проекти «Побратимство і партнерство», «Суто бізнесовий візит» покликані посилити економічний компонент в угодах про співпрацю з містами-побратимами, а також при здійсненні іноземних візитів.

Для презентації місцевих МСП на міжнародному рівні передбачено реалізацію проектів щодо поширення промоційних матеріалів через посольства України закордоном, вітчизняні бізнес-асоціації, посольства іноземних держав в Україні, представництва іноземних бізнес-спільнот в Україні.

В рамках проекту «Презентація місцевих експортерів на цільових ринках» заплановано сприяння налагодженню контактів місцевого бізнесу з іноземними контрагентами шляхом участі у виставках, бізнес-місіях за підтримки Міністерства економічного розвитку та торгівлі України та Офісу для просування експорту.

2.3. СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3: Розвиток спроможностей МСП

Вагомими чинниками конкурентоспроможності МСП є:

- кваліфіковані кадри;
- фінансова спроможність;
- якісна продукція;
- розвинуті канали збуту;
- використання ефекту масштабу для розвитку.

За результатами опитування, проведення експрес-аналізу місцевого бізнес-клімату встановлено, що МСП відчувають значний кадровий дефіцит. Для уточнення потреб в персоналі, а також узгодження очікувань роботодавців та найманих працівників доцільно забезпечити постійний діалог між підприємцями, владою та навчальними закладами міста.

Для покращення навичок співробітників МСП варто розробити та реалізувати низку тренінгів – очних та онлайн - з бізнес-планування, маркетингу, зовнішньоекономічної діяльності, управління інноваціями.

Первинною умовою налагодження міжнародних бізнес-контактів є володіння іноземною, насамперед англійською мовою, що також повинно мати місце серед програм підвищення кваліфікації персоналу.

Важливим елементом підвищення фахового рівня є запровадження практики індивідуальної нефінансової допомоги щодо розвитку бізнесу досвідченими підприємцями (вітчизняними і зарубіжними) початківцям.

Проект «Зарубіжний досвід» спрямований на набуття необхідних навичок шляхом стажування фахівців МСП в закордонних компаніях, що реалізується як за допомогою міжнародних проектів (наприклад, «Fit for Partnership with

Germany», SEED grant), так і через контакти з представниками діаспори і міст-побратимів.

Як початківці, так і досвідчені МСП відзначають нестачу і високу вартість фінансових ресурсів, що є значною перешкодою для розвитку конкурентоспроможності та вимагає впровадження нових підходів до пошуку ресурсів.

На сьогодні в Україні функціонує велика кількість міжнародних проектів, діяльність яких спрямована на забезпечення сталого розвитку, в тому числі зайнятості, збільшення спроможностей МСП, інновацій, «зеленого» бізнесу, започаткування бізнесу жінками, внутрішньо переміщеними особами, молоддю. Одним з напрямів діяльності таких проектів є співфінансування.

Серед таких проектів COSME, Horizon 2020, Western NIS Enterprise Fund, GIZ, фонд «Східна Європа» тощо.

Western NIS Enterprise Fund (WNISEF) – фонд із капіталом у розмірі 150 млн. дол. США, що інвестує у підприємства малого та середнього бізнесу, у тому числі, соціальний бізнес в Україні та Молдові.

Проект ЄС «Підвищення конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу (COSME)» має бюджет на період 2014-2020 роки в розмірі 2,3 млрд.євро. Співфінансування здійснюється за такими напрямами: полегшення виходу на зовнішні ринки; поліпшення умов для конкурентоспроможності; формування культури ведення бізнесу.

Програма наукових досліджень та інновацій ЄС Horizon 2020 має загальний бюджет 80 млрд. євро на період з 2014-2020 роки для всіх країн-учасниць. Програма націлена на здійснення інновацій та винаходів, в тому числі шляхом трансферу нових технологій з лабораторії на ринок.

Налагодження дієвої співпраці з проектами міжнародної технічної допомоги та донорськими організаціями, які сприяють розвитку МСП в Україні, є пріоритетним напрямом співпраці місцевої влади та МСП.

Виробництво якісних товарів та надання якісних послуг є базовою умовою успішного конкурування. Втім, велика частина МСП стикається зі складнощами в цій сфері. Задля забезпечення конкурентоспроможності продукції/послуг передбачено ряд заходів, а саме:

- освітні проекти щодо захисту інтелектуальної власності, переваг відповідності стандартам («Захист інтелектуальної власності як чинник конкуренції», «Стандартизація та сертифікація продукції: національний і міжнародний рівень»);
- підтвердження відповідності якості продукції шляхом сертифікації для ринку ЄС, а також проведення сертифікації системи управління якістю компаній.

Згідно з результатами опитуванням МСП, збут їхньої продукції зосереджений на внутрішньому ринку. Незважаючи на значну лібералізацію зовнішньої торгівлі, респонденти вважають низьким ступінь відкритості зарубіжних ринків для їхньої продукції, при чому найбільш відкритими вважають ринки СНД («так» - 29%, «частково» - 17%) та Європейського Союзу («так» - 26%, «частково» - 16%). Найменш відкритими респонденти вважають ринки США та Канади: відкритими їх вважають – 7%, «частково» - 24%. Ринки Африки, Близького Сходу, Азії зайняли проміжне місце: відкритими їх вважають – 9-11%, частково відкритими - 22-23%.

З метою підвищення дистрибуційної готовності як на міжнародному, так і на внутрішньому ринках передбачено низку проектів:

- освітній проект «Проведення семінарів щодо успішних бізнес-комунікацій»;
- проекти «Партнери в мережі», «Електронна торгівля», «Міжнародні тендери», «Конкурс на створення сайтів компаній» спрямовані на максимально повне використання сучасних IT-технологій для просування продукції (використання торгівельної статистики TradeMap, баз B2B, пошукової оптимізації, соціальних мереж для просування продукції, торгових майданчиків Amazon, eBay тощо);
- проект «Відкриття дистрибуційних центрів (showrooms)» покликаний сприяти презентації продукції МСП Вінниці у містах-побратимах;
- для стимулювання участі МСП у виставкових заходах передбачено конкурс з відшкодування вартості друкованих презентаційних матеріалів, організаційних внесків для участі у виставках.

Для отримання ефекту масштабу у діяльності МСП, мінімізації витрат, раціонального використання ресурсів територіально близьких та споріднених галузями підприємств та для підвищення доданої вартості вінницької продукції передбачається сприяння кластеризації.

Насамперед, важливо провести моніторинг технологічних і фінансових можливостей потенційних кластерів, що стане базою для визначення формату кластеру, цілей та розробки планів їх досягнення. Основною спільною метою є збільшення частки продукції з високою доданою вартістю (глибока переробка сировини з виробництвом кінцевого продукту, виконання складних висококваліфікованих робіт, надання фахових послуг).

Враховуючи існуючу галузеву структуру економіки міста, пріоритетними для кластеризації є сфери інформаційних технологій, медичних послуг, харчової промисловості, швейної промисловості, туризму та сфери гостинності.

3. ЗАВДАННЯ ПРОГРАМИ

Основні завдання Програми спрямовані на реалізацію державної політики щодо сприяння розвитку МСП та відповідають напрямам та завданням Стратегії розвитку «Вінниця - 2020»:

– формування дієвих механізмів підвищення конкурентоспроможності МСП, підвищення конкурентоздатності міста за рівнем розвитку бізнесу;

– формування умов для зростання кількості суб’єктів МСП, чисельності самозайнятих осіб;

– формування необхідної інституційної та фінансової інфраструктури підтримки МСП, що відповідає європейським стандартам;

– створення сприятливого регуляторного та конкурентного середовища для здійснення підприємницької діяльності;

– створення умов для активізації інвестиційно-інноваційної діяльності МСП;

– надання організаційної, інформаційної, консультаційної та освітньої підтримки суб’єктам МСП;

– розширення експортних можливостей суб’єктів МСП;

– збільшення частки податкових надходжень до бюджету міста від діяльності суб’єктів МСП.

Реалізація визначених завдань та подальший розвиток підприємництва в місті в більшості залежить від змін законодавства в сфері оподаткування, регуляторної політики, реєстрації, дозвільної системи, державного контролю.

4. РОЗРОБНИК ТА СПІВВИКОНАВЦІ ПРОГРАМИ

Розробник Програми: департамент економіки і інвестицій міської ради, Проект «ПРОМІС: Партнерство для розвитку міст».

Співвиконавці: виконавчі органи Вінницької міської ради, Вінницька об’єднана державна податкова інспекція Головного управління ДФС у Вінницькій області, Головне управління статистики у Вінницькій області, Вінницький обласний центр зайнятості, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, Вінницька торгово-промислова палата, навчальні заклади міста, установи інноваційної інфраструктури, бізнес-асоціації міста, громадські організації підприємців.

5. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ

Фінансування заходів Програми в процесі їх реалізації здійснюється за рахунок коштів міського бюджету (в межах коштів, передбачених на відповідний фінансовий рік), коштів обласного, державного бюджетів, залучених коштів міжнародних організацій та фондів підтримки підприємництва, власних коштів юридичних та фізичних осіб – співвиконавців Програми, вкладів вітчизняних та іноземних інвесторів, інших джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством.

Обсяг фінансування заходів Програми за рахунок коштів міського бюджету затверджується щорічно міською радою за пропозиціями виконавчого комітету та департаменту економіки і інвестицій міської ради.

6. ПЛАН ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ

№	Операційна ціль	Заходи (проекти)	Опис	Пріоритет виконання	Період реалізації	Відповідальні виконавці	Джерела фінансування
Стратегічна ціль 1: Покращення базових умов ведення бізнесу							
1	Налагодження дієвої комунікації міської влади і малого та середнього підприємництва	Проект «Міська рада інформує»	Створення окремого розділу «Підприємцю» на сайті Вінницької міської ради.	1	2017	Департамент інформаційних технологій, департамент економіки і інвестицій.	Не потребує фінансування
			Розповсюдження актуальної, систематизованої інформації для підприємців: корисні посилання, організації підтримки, міжнародні проекти, регулюючі органи, послуги, що надають МСП міста, новини законодавства.	1	Протягом дії Програми	Департамент економіки і інвестицій, департамент адміністративних послуг, ГУ статистики у Вінницькій області, ВОДПІ ГУ ДФС у Вінницькій області, бізнес-асоціації, Вінницька торгово-промислова палата, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку ОДА, Вінницька митниця ДФС, Вінницький обласний центр зайнятості, навчальні заклади міста.	Не потребує фінансування
2		Проект «Розвиваючи МСП – розвиваєш місто»	Підвищення кваліфікації посадовців Вінницької міської ради.	1	Протягом дії Програми	Департамент економіки і інвестицій, департамент адміністративних послуг, установи інноваційної інфраструктури, навчальні заклади міста, виконавчий комітет міської ради, департамент фінансів, департамент кадрової політики.	Міський бюджет, інші джерела фінансування
3		Проект «Інституціоналізація розвитку конкурентоспроможності»	Розробка механізму взаємодії та плану-графіку зустрічей з представниками МСП м.Вінниці.	1	2017	Департамент економіки і інвестицій, установи інноваційної інфраструктури, КП «Інститут розвитку міст», Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, бізнес-асоціації міста.	Не потребує фінансування
			Проведення регулярних зустрічей з представниками МСП м.Вінниці.	1	Протягом дії Програми	Департамент економіки і інвестицій, установи інноваційної інфраструктури, КП «Інститут розвитку міст», Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, бізнес-асоціації міста.	Не потребує фінансування
4		Проект «Критикуєш-пропонуй»	Збір зауважень і пропозицій від МСП щодо умов ведення бізнесу у паперовій і електронній формі (за бажанням конфіденційно). Щоквартальне узагальнення та опрацювання пропозицій, публікація у ЗМІ до 20 числа місяця, наступного за звітним періодом.	2	Протягом дії Програми	Департамент економіки і інвестицій, департамент адміністративних послуг, ГУ статистики у Вінницькій області, ВОДПІ ГУ ДФС у Вінницькій області, бізнес-асоціації, Вінницька торгово-промислова палата, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку ОДА, Вінницька митниця ДФС, Вінницький обласний центр зайнятості.	Не потребує фінансування
5	Оптимізація базових сервісів для МСП	Проект «Створення Бізнес-сервіс	Розробка Концепції Центру підтримки підприємництва та базового пакету послуг для підприємців.	2	2017-2018	Департамент економіки і інвестицій, департамент адміністративних послуг, ГУ статистики у Вінницькій області, ВОДПІ ГУ ДФС у Вінницькій області, бізнес-асоціації, Вінницька торгово-промислова палата, Рада	Не потребує фінансування

		центру для МСП»				підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку ОДА, Вінницька митниця ДФС, Вінницький обласний центр зайнятості, КП «Інститут розитку міст», навчальні заклади міста.	
			Проведення консультування суб'єктів МСП в громадській приймальні «Офіс підприємця», що діє в Центрі адміністративних послуг «Прозорий офіс».	2	Протягом дії програми	Департамент економіки і інвестицій, Рада підприємців при міському голові, департамент адміністративних послуг.	Не потребує фінансування
6		Проект «Швидкий старт бізнесу»	Розробка, виготовлення та розповсюдження дорожньої карти майбутнього підприємця (інфографіка щодо реєстраційних, фіскальних, дозвільних, ліцензійних процедур).	1	2017 Протягом дії програми	Департамент економіки і інвестицій, департамент адміністративних послуг, ГУ статистики у Вінницькій області, ВОДПІ ГУ ДФС у Вінницькій області, бізнес-асоціації, Вінницька торгово-промислова палата, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку ОДА, Вінницька митниця ДФС, департамент фінансів та виконавчий комітет міської ради.	Міський бюджет, інші джерела фінансування
			Здійснення виплат одноразової допомоги по безробіттю для організації підприємницької діяльності.	2	Протягом дії програми	Вінницький обласний центр зайнятості.	Фонд ЗДСС на випадок безробіття
			Конкурс на кращу бізнес-ідею серед студентів міста.	3	2018-2020	Департамент економіки і інвестицій, бізнес-асоціації, громадські організації, навчальні заклади міста, департамент фінансів, виконавчий комітет міської ради.	Міський бюджет, інші джерела фінансування
7	Оптимізація базових сервісів для МСП	Проект «Запровадження фахової онлайн консультації з питань МСП»	Запровадження онлайн консультацій у розділі «Підприємцю» сайту Вінницької міської ради.	2	2018	Департамент економіки і інвестицій, департамент інформаційних технологій, департамент адміністративних послуг, ГУ статистики у Вінницькій області, ВОДПІ ГУ ДФС у Вінницькій області, бізнес-асоціації, Вінницька торгово-промислова палата, Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку ОДА, Вінницька митниця ДФС, Вінницький обласний центр зайнятості.	Не потребує фінансування
8		Проект «Оптимізація надання адміністративних послуг»	Опрацювання питання оптимізації переліку адміністративних послуг, які надаються ЦАП «Прозорий офіс» через мережу Інтернет.	1	Протягом дії Програми	Департамент адміністративних послуг, департамент економіки і інвестицій, департамент інформаціних технологій, ГУ статистики у Вінницькій області, бізнес-асоціації, Вінницька митниця ДФС, ВОДПІ ГУ ДФС у Вінницькій області.	Не потребує фінансування
			Розміщення інформації про адміністративні послуги ЦОП ВОДПІ ГУ ДФС у Вінницькій	2	2017-2018	Департамент економіки і інвестицій, департамент інформаційних технологій, департамент адміністративних послуг, ВОДПІ ГУ ДФС у Вінницькій області.	Не потребує фінансування

			області на сайті Вінницької міської ради.				
9		Проект «Відео-консультації МСП»	Розміщення відео-консультацій щодо започаткування МСП, кредитування, оподаткування, сертифікації у розділі «Підприємцю» на сайті Вінницької міської ради.	2	2018-2020	Департамент економіки і інвестицій, департамент адміністративних послуг, департамент інформаційних технологій, ГУ Статистики у Вінницькій області, ВОДПІ ГУ ДФС у Вінницькій області, Вінницька торгово-промислова палата, Вінницька митниця ДФС, бізнес-асоціації.	Не потребує фінансування
10		Проект «Відповідальний бізнес»	Проведення роз'яснювальних семінарів для суб'єктів господарювання, проведення контролю повноти та своєчасності сплати податків та інших обов'язкових платежів	1	Протягом дії програми	ВОДПІ ГУ ДФС у Вінницькій області, Вінницька митниця ДФС, Управління Держпраці у Вінницькій області, виконавчі органи міської ради.	Не потребує фінансування
11		Заходи «Дерегуляція підприємницької діяльності»	Здійснення аналізу нормативно-правових актів, які впливають на підприємницьке середовище. Надання пропозиції щодо формування плану підготовки проектів регуляторних актів на 2017-2020 роки з питань, які регулюють підприємницьку діяльність в місті.	1	Протягом дії програми	Департамент економіки і інвестицій, виконавчі органи міської ради – розробники регуляторних актів, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові.	Не потребує фінансування
			Підтримання в актуальному стані електронного реєстру діючих регуляторних актів.	1	Протягом дії програми	Департамент економіки і інвестицій, виконавчі органи міської ради.	Не потребує фінансування
Стратегічна ціль 2: Посилення просування місцевого бізнесу							
12	Промоція МСП міста	Проект «МСП і бренд міста»	Включення представників МСП пріоритетних галузей до робочої групи з розробки бренду міста.	1	2017-2018	Департамент економіки і інвестицій, Рада підприємців при міському голові, бізнес-асоціації.	Не потребує фінансування
13		Проект «Аудит МСП: клієнтоорієнтований профіль»	Систематизація даних про МСП міста у розрізі галузей, товарів і послуг. Розміщення інформації у розділі «Підприємцю» на сайті Вінницької міської ради.	2	2018	Департамент економіки і інвестицій, департамент адміністративних послуг, ГУ статистики у Вінницькій області, ВОДПІ ГУ ДФС у Вінницькій області, бізнес-асоціації, Вінницька торгово-промислова палата, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку ОДА, Вінницька митниця ДФС, Вінницький обласний центр зайнятості, КП «Інститут розитку міст», організації інноваційної інфраструктури.	Не потребує фінансування

14		Проект «Презентація МСП міста»	Розробка, виготовлення та поширення паперових і електронних каталогів товарів і послуг місцевого бізнесу через галузеві об’єднання, об’єднання міст, організації підтримки бізнесу, МЕРТ та розміщення відповідних посилань на доступних ресурсах.	2	2018 2018-2020	Департамент економіки і інвестицій, Вінницька торгово-промислова палата, бізнес-асоціації, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, бізнес-асоціації, виконавчий комітет міської ради, департамент фінансів.	Міський бюджет, інші джерела фінансування
15		Проект «Бізнес-земляцтво»	Проведення щорічного форуму Вінницького бізнесу (до Дня підприємця).	2	Щорічно протягом дії Програми	Департамент економіки і інвестицій, Вінницька торгово-промислова палата, бізнес-асоціації, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, громадські організації, виконавчий комітет міської ради, департамент фінансів.	Міський бюджет, інші джерела фінансування
16		Проект «Партнерство для сталого розвитку»	Проведення моніторингу діяльності МСП українських та закордонних міст, задля пошуку партнерів для утворення міжміських проектів з підвищення доданої вартості.	2	Протягом дії програми	Департамент економіки і інвестицій, Вінницька торгово-промислова палата, бізнес-асоціації, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, КП «Інститут розвитку міст».	Не потребує фінансування
17		Проект «Купуй вінницьке!»	Участь у проведенні виставкових заходів товарів і послуг МСП Вінниці для залучення вітчизняних і зарубіжних інвестицій.	2	Протягом дії програми	Департамент економіки і інвестицій, Вінницька торгово-промислова палата, бізнес-асоціації, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, виконавчий комітет міської ради, департамент фінансів.	Міський бюджет, інші джерела фінансування
18	Сприяння експортній діяльності МСП	Проект «Експортуймо»	Поширення історій успіху вінницьких експортерів у розділі «Підприємцю» на сайті Вінницької міської ради та через засоби масової інформації.	1	Протягом дії програми	Департамент економіки і інвестицій, Вінницька митниця ДФС, бізнес-асоціації, Рада товаровиробників при міському голові, Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку ОДА, Вінницька торгово-промислова палата, виконавчий комітет міської ради, департамент фінансів.	Міський бюджет, інші джерела фінансування
			Проведення семінарів для МСП щодо експортної діяльності.	2	2018-2020	Вінницька торгово-промислова палата, Вінницька митниця ДФС, Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку ОДА.	Інші джерела фінансування
19		Проект «Побратимство і партнерство»	Перегляд угод з містами-побратимами з метою посилення економічної складової.	2	Протягом дії програми	Департамент економіки і інвестицій, КП «Інститут розвитку міст», Вінницька торгово-промислова палата.	Не потребує фінансування
			Аналіз цільових ринків щодо встановлення побратимських відносин, укладення угод.	2	Протягом дії програми	Департамент економіки і інвестицій, КП «Інститут розвитку міст», бізнес-асоціації, Вінницька торгово-промислова палата.	Не потребує фінансування
20		Проект «Суто бізнесовий візит»	Здійснення цільових бізнес-місій до міст-партнерів з метою ознайомлення з можливостями і	2	Протягом дії програми	Департамент економіки і інвестицій, КП «Інститут розвитку міст», Вінницька торгово-промислова палата, бізнес-	Інші джерела фінансування

			потребами бізнесу, укладення попередніх угод про співпрацю.			асоціації, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові.	
21		Проект «Презентація експортного потенціалу міста»	Розробка, виготовлення та поширення каталогу експортерів м.Вінниці через посольства України, у містах-побратимах.	2	2018 Протягом дії програми	Департамент економіки і інвестицій, Вінницька митниця ДФС, Вінницька торгово-промислова палата, бізнес-асоціації, Рада товаровиробників при міському голові, Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку ОДА, виконавчий комітет міської ради, департамент фінансів.	Міський бюджет, інші джерела фінансування
22		Проект «Презентація місцевих експортерів на цільових ринках»	Налагодження співпраці з Офісом просування експорту та поширення каталогів вінницьких виробників.	3	2018-2020	Департамент економіки і інвестицій, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, Вінницька торгово-промислова палата, Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку ОДА, Вінницька митниця ДФС.	Інші джерела фінансування
Стратегічна ціль 3: Розвиток спроможності МСП							
23	Розвиток кадрових ресурсів МСП	Проект «Аудит кадрового забезпечення МСП»	Проведення моніторингу потреб МСП щодо необхідного кадрового забезпечення	1	Протягом дії програми	Департамент економіки і інвестицій, організації інноваційної інфраструктури, бізнес-асоціації, навчальні заклади міста, Вінницька торгово-промислова палата, громадські організації, департамент кадрової політики.	Не потребує фінансування
			Налагодження співпраці МСП з навчальними закладами, сприяння формуванню регіонального замовлення.	1	2017-2018	Департамент економіки і інвестицій, організації інноваційної інфраструктури, бізнес-асоціації, навчальні заклади міста, Вінницька торгово-промислова палата, громадські організації, департамент кадрової політики.	Не потребує фінансування
24		Проект «Покращення навичок власників та співробітників МСП»	Проведення тренінгів для представників МСП щодо маркетингу, зовнішньоекономічної діяльності, бізнес-планування, управління інноваціями, ворк-шопів для підприємців	2	2018-2020	Департамент економіки і інвестицій, установи інноваційної інфраструктури, бізнес-асоціації, Вінницька торгово-промислова палата, Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку ОДА, Вінницька митниця ДФС, громадські організації, бізнес-асоціації, виконавчий комітет міської ради, департамент фінансів, департамент кадрової політики, навчальні заклади міста.	Міський бюджет, інші джерела фінансування
25		Проект «Бізнес-англійська. Прискорений курс»	Проведення зустрічей представників МСП з носіями англійської мови, сприяння вивченню іноземних мов представниками МСП	1	2018-2020	Департамент економіки і інвестицій, Вінницька торгово-промислова палата, бізнес-асоціації, установи інноваційної інфраструктури.	Інші джерела фінансування
26		Проект «Інститут менторства»	Запровадження практики індивідуальної нефінансової допомоги для розвитку бізнесу досвідченими підприємцями (вітчизняними і зарубіжними) початківцям. Проведення зустрічей B2B задля обміну досвідом.	3	2019-2020	Департамент економіки і інвестицій, бізнес-асоціації, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові.	Не потребує фінансування

27		Проект «Зарубіжний досвід»	Стажування вінницьких підприємців (фахівців МСП) на підприємствах у містах-побратимах.	3	2019-2020	Департамент економіки і інвестицій, КП «Інститут розвитку міст», Вінницька торгово-промислова палата, бізнес-асоціації, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, громадські організації.	Інші джерела фінансування
28	Посилення фінансової спроможності	Проект «Можливості проектів міжнародної фінансової допомоги для МСП»	Регулярне проведення зустрічей влади та бізнесу з представниками міжнародних проектів, що надають фінансову підтримку	1	Протягом дії програми	Департамент економіки і інвестицій, бізнес-асоціації, Рада підприємців, Рада товаровиробників, установи інноваційної інфраструктури, навчальні заклади міста, Вінницька торгово-промислова палата, бізнес-асоціації, представники ЄБРР.	Не потребує фінансування
29	Посилення конкурентоспро-можності продукції/послуг	Освітній проект «Захист інтелектуаль-ної власності як чинник конкуренції»	Проведення семінарів щодо захисту інновацій (ноу-хау, торгових марок тощо) МСП в умовах конкуренції.	2	2018-2020	Патентний повірений України Вінницької торгово-промислової палати, Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку ОДА, установи інноваційної інфраструктури, Вінницька митниця ДФС, департамент економіки і інвестицій, навчальні заклади міста.	Інші джерела фінансування
30		Освітній проект «Стандартиза-ція та сертифікація продукції: національний і міжнародний рівень»	Проведення семінарів щодо переваг відповідності стандартам в умовах конкуренції.	2	2018-2020	Вінницька торгово-промислова палата, департамент економіки і інвестицій, установи інноваційної інфраструктури.	Інші джерела фінансування
31		Проект «Проведення конкурсів серед МСП до Дня підприємця»	Проведення конкурсу між МСП Вінниці до Дня підприємця (за окремо визначеними критеріями).	3	2019-2020	Департамент економіки і інвестицій, Вінницька торгово-промислова палата, установи інноваційної інфраструктури, бізнес-асоціації, виконавчий комітет міської ради, департамент фінансів, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові.	Міський бюджет, інші джерела фінансування
32	Підвищення рівня дистрибуції	Освітній проект «Проведення семінарів щодо успішних бізнес-комунікацій»	Проведення семінарів для МСП щодо успішних бізнес-комунікацій.	2	2017-2020	Департамент економіки і інвестицій, Вінницька торгово-промислова палата, установи інноваційної інфраструктури, бізнес-асоціації, навчальні заклади міста.	Інші джерела фінансування

33		Освітній проект «Партнери в мережі»	Проведення семінарів щодо використання довідкових інтернет-ресурсів, баз B2B, пошукової оптимізації, соціальних мереж для просування продукції, та послуг МСП.	2	2018-2020	Департамент економіки і інвестицій, Вінницька торгово-промислова палата, установи інноваційної інфраструктури, бізнес-асоціації, навчальні заклади міста.	Інші джерела фінансування
34		Проект «Електронна торгівля»	Проведення семінарів щодо можливостей електронних торгових майданчиків.	3	2018-2020	Департамент економіки і інвестицій, Вінницька торгово-промислова палата, установи інноваційної інфраструктури, бізнес-асоціації, навчальні заклади міста.	Інші джерела фінансування
35		Проект «Участь МСП у міжнародних тендерах»	Проведення семінарів щодо участі МСП у міжнародних тендерах.	3	2019-2020	Департамент економіки і інвестицій, Вінницька торгово-промислова палата.	Інші джерела фінансування
36		Проект «Проведення дослідження цільового галузевого закордонного ринку»	Проведення дослідження закордонних ринків для МСП пріоритетних галузей.	3	2018-2020	Департамент економіки і інвестицій, Вінницька торгово-промислова палата, бізнес-асоціації.	Не потребує фінансування
37		Проект «Відкриття дистрибуцій-них центрів (showrooms) у містах-побратимах для презентації продукції МСП Вінниці»	Сприяння відкриттю дистрибуційних центрів вінницьких виробників у містах-побратимах та інших міста України і за кордоном.	3	2018-2020	Департамент економіки і інвестицій, КП «Інстиут розвитку міст», Вінницька торгово-промислова палата, бізнес-асоціації, Департамент регіонального розвитку та міжнародного співробітництва Вінницької ОДА.	Інші джерела фінансування
38	Сприяння кластерній акселерації	Проект «Аудит технологічних і фінансових можливостей потенційних кластерів»	Проведення дослідження щодо можливості утворення кластерів.	2	2018-2019	Департамент економіки і інвестицій, Вінницька торгово-промислова палата, бізнес-асоціації, Рада підприємців, Рада товаровиробників, ВОДПІ ГУ ДФС у Вінницькій області, ГУ Статистики у Вінницькй області, Вінницька митниця ДФС, установи інноваційної інфраструктури, навчальні заклади міста.	Не потребує фінансування
39		Проект «Розробка плану дій за пріоритетними напрямками підприємницт-	Формування робочих груп, написання планів дій щодо розвитку та створення кластерів.	3	2018-2020	Департамент економіки і інвестицій, бізнес-асоціації, Вінницька торгово-промислова палата, Рада підприємців при міському голові, Рада товаровиробників при міському голові, ВОДПІ ГУ ДФС у Вінницькій області, ГУ статистики у Вінницькій області, Вінницька митниця ДФС,	Не потребує фінансування

		ва м.Вінниці»				установи інноваційної інфраструктури, навчальні заклади міста.	
40		Проект «Підвищення ефективності діяльності ІТ сфери»	Сприяння утворенню кластеру, брендінг та просування послуг кластеру на міжнародному ринку.	3	2018-2019	Департамент економіки і інвестицій, бізнес-асоціації, навчальні заклади міста, громадські організації, установи інноваційної інфраструктури, Вінницька торгово-промислова палата.	Не потребує фінансування
41		Проект «Розвиток харчової промисловості»	Розробка плану розвитку харчової промисловості.	3	2018-2020	Департамент економіки і інвестицій, бізнес-асоціації, навчальні заклади, громадські організації, установи інноваційної інфраструктури.	Не потребує фінансування
42		Проект «Туристична Вінниця»	Розробка плану розвитку туристичної сфери.	2	2018-2019	Департамент економіки і інвестицій, бізнес-асоціації, відділ у справах молоді та туризму, КП «Інститут розвитку міст», КП «Центр історії Вінниці», установи інноваційної інфраструктури, навчальні заклади міста.	Не потребує фінансування
43		Проект «Розвиток міжнародного медичного туризму»	Розробка плану розвитку медичної сфери, сприяння кластеризації.	1	2017-2019	Департамент економіки і інвестицій, бізнес-асоціації, громадські організації, начальні заклади міста, установи інноваційної інфраструктури.	Не потребує фінансування
44		Проект «Інклюзивний розвиток соціального підприємництва»	Розробка плану дій, щодо просування продукції та розвитку спроможностей соціального підприємництва	2	2018-2020	Департамент економіки і інвестицій, Реабілітаційний центр «Гармонія», бізнес-асоціації, Вінницька торгово-промислова палата, громадські організації, установи інноваційної інфраструктури.	Не потребує фінансування
45		Проект «Краще відшивається у Вінниці»	Розробка плану дій, щодо розширення можливостей роботи швейних МСП.	3	2018-2020	Департамент економіки і інвестицій, установи інноваційної інфраструктури, Вінницька торгово-промислова палата.	Не потребує фінансування

7. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

В результаті реалізації Плану заходів Програми очікується:

- налагодження ефективного діалогу між органами влади та МСП;
- збільшення загальної кількості працюючих в економіці міста, створення додаткових робочих місць;
- збільшення податкових надходжень до бюджету міста від діяльності суб'єктів МСП;
- підвищення соціальної відповідальності МСП, створення ефективної, прозорої взаємодії між владою та бізнесом в рамках державно-приватного партнерства;
- підвищення рейтингових позицій міста по рівню ділової та інноваційної активності серед міст України;
- створення дієвих об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва, що відповідають європейським стандартам;
- покращення інформаційного та консультаційного забезпечення суб'єктів МСП, підвищення рівня правової та економічної грамотності;
- забезпечення МСП підготовленими кадрами;
- утворення кластерів у пріоритетних сферах підприємницької діяльності;
- вихід вінницьких підприємців на нові ринки та збільшення обсягів експорту товарів та послуг МСП;
- підвищення рівня впізнаваності вінницьких виробників в Україні та за кордоном;
- налагодження нових та розширення вже наявних партнерських економічних угод м.Вінниці;
- забезпечення ефективної реалізації державної регуляторної політики.

8. ЗВ'ЯЗОК МІЖ ПРОГРАМОЮ ТА «СТРАТЕГІЄЮ РОЗВИТКУ «ВІННИЦЯ - 2020»

Основні завдання та заходи Програми сформовані відповідно до основних орієнтирів Стратегії розвитку «Вінниця - 2020» щодо підтримки та розвитку малого підприємництва в місті, а саме:

Стратегічний пріоритет 2 «Економічний розвиток, спрямований на високий та якісний рівень зайнятості», головним завданням якого є подолання проблеми недостатньої кількості сучасних робочих місць із високим рівнем оплати праці.

- Ціль 1. «Сприятливий бізнес-клімат для розвитку сталого бізнесу» передбачає підтримку бізнесу, шляхом створення механізмів стимулювання існуючих підприємств і «стартапів», подальший розвиток комунікацій між бізнесом та владою, впровадження механізмів стимулювання попиту на продукцію місцевих товаровиробників.
- Ціль 2. «Розвиток інфраструктури для малого і середнього бізнесу» передбачає розвиток додаткових інституцій, в тому числі економічних кластерів, бізнес-інкубатору, центру підтримки бізнесу.
- Ціль 3. «Кваліфіковані та освічені кадри» передбачає необхідність формування ефективного, затребуваного на ринку праці та добре оплачуваного

кадрового ресурсу, що може бути досягнуто шляхом розширення зв'язків між освітою та економікою, забезпечення зв'язку між безробітними та бізнесом через організацію ярмарків вакансій, тренінгових модулів, реалізацію заходів зі збереження кваліфікованих кадрів на території міста.

- Ціль 4. «Залучення приватних інвестицій» передбачає проведення промоційних заходів для формування позитивного іміджу міста як надійного бізнес-партнера в бізнес-спільноті.

9. ВПРОВАДЖЕННЯ, МОНІТОРИНГ ТА ПЕРЕГЛЯД ПРОГРАМИ

Виконавчі органи міської ради, установи, організації, громадські організації підприємців міста, бізнес-асоціації, установи інноваційної інфраструктури, навчальні заклади міста, відповідальні за здійснення запланованих Програмою заходів, забезпечують їх реалізацію в повному обсязі та у визначені терміни.

Відповідальні за виконання програмних заходів щоквартально до 5 числа місяця, наступного за звітним періодом, інформують департамент економіки і інвестицій про стан виконання заходів. Узагальнена інформація розглядається на засіданнях Ради підприємців при міському голові і розміщується в засобах масової інформації та на офіційному сайті міської ради щоквартально до 25 числа місяця, наступного за звітним періодом.

Забезпечення виконання завдань Програми передбачається шляхом поетапного та якісного виконання комплексу заходів усіма виконавцями та за рахунок підвищення ефективності взаємодії при вирішенні проблемних питань розвитку МСП.

Заходи Програми можуть бути скориговані з урахуванням існуючої соціально-економічної ситуації, результатів моніторингу та статистичних спостережень розвитку підприємництва, реальних можливостей видаткової частини бюджету міста (визначається щорічно) та в випадках зміни законодавчих, нормативно-правових та інших актів. Коригування здійснюється за ініціативи виконавців заходів Програми, постійних комісій міської ради, суб'єктів підприємницької діяльності, бізнес-асоціацій, громадських організацій підприємців. Ініціатор готує пропозиції, до яких додає вичерпне обґрунтування (в разі необхідності розрахунок витрат) запропонованих змін.

Департамент економіки і інвестицій подає проект рішення щодо запропонованих змін для розгляду виконавчим комітетом та міською радою.

Питання про хід виконання заходів Програми розглядається на засіданнях виконавчого комітету та міської ради відповідно до планів роботи.

Контроль за виконанням Програми здійснюють постійні комісії міської ради: з питань промисловості, підприємництва, транспорту, зв'язку та сфери послуг та з питань планування, фінансів, бюджету та соціально-економічного розвитку.

10. ІНДИКАТОРИ МОНІТОРИНГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

Координація виконання плану дій покладається на департамент економіки і інвестицій Вінницької міської ради.

Проміжні та остаточні результати реалізації програми (в тому числі підсумки щоквартального та щорічного моніторингу) оприлюднюються на сайті Вінницької міської ради, друкованих та електронних ЗМІ, а також донесені іншими сучасними засобами зв'язку до зацікавлених осіб і широкого кола мешканців міста.

№	Індикатор	**2015 факт**	**2016 факт**	**2017 прогноз**	**2018 прогноз**	**2019 прогноз**	**2020 прогноз**
1	Наявність узгодженого плану-графіку зустрічей з представниками МСП міста	-	-	+	+	+	+
2	Кількість об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва (бізнес-інкубатори, бізнес-центри), *одиниць*	1	1	2	2	2	3
3	Обсяг експорту товарів і послуг, *(млрд.грн)*	12,92	17,37	18,76*	20,61*	22,84*	25,31**
4	Кількість проведених виставкових заходів за участю МСП, *одиниць*	45	45	47	48	50	50
5	Кількість семінарів, тренінгових модулів за участю МСП, *одиниць*	-	-	8	16	24	32
6	Кількість створених кластерів, *одиниць*	0	0	1	2	2	3
7	Наявність укладених договорів між навчальними закладами та підприємствами щодо регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів	-	-	+	+	+	+

**індикатори розраховані у відповідності до Постанови КМУ №399 від 1.07.16р. «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2017 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2018 і 2019 роки».*

*** Прогнозований обсяг експорту товарів і послуг на 2020 рік розраховано за допомогою показника оптимістичного сценарію на 2019 рік.*

Додаток 1

Бізнес-профіль м.Вінниці

Документ розроблено за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Уряду Канади. Зміст документу є виключною думкою авторів та не обов'язково відображає офіційну позицію Уряду Канади.

Проект ПРОМІС спрямовано на зміцнення муніципального сектору в Україні, впровадження ефективного демократичного управління та прискорення економічного розвитку шляхом підвищення спроможності українських міст у сфері демократизації врядування та місцевого економічного розвитку; створення сприятливого середовища для розвитку малого та середнього бізнесу; підтримки процесу децентралізації та інтегрованого планування розвитку на місцевому, регіональному та національному рівнях.

www.pleddg.org.ua

Партнерство для розвитку міст ПРОМІС PLEDDG Partnership for Local Economic Development and Democratic Governance FCM FEDERATION OF CANADIAN MUNICIPALITIES FÉDÉRATION CANADIENNE DES MUNICIPALITÉS Canada

1. СТАН РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В М.ВІННИЦІ

Кількість зареєстрованих суб'єктів МСП юридичних і фізичних осіб в місті Вінниці протягом останніх років має тенденцію до незначного скорочення. Насамперед, це зумовлено зменшенням кількості фізичних осіб підприємців міста (протягом 2012 – 2016 років їх кількість скоротилася майже на 21%), тоді як кількість СПД юридичних осіб зросла на 19,6% (рис.1).

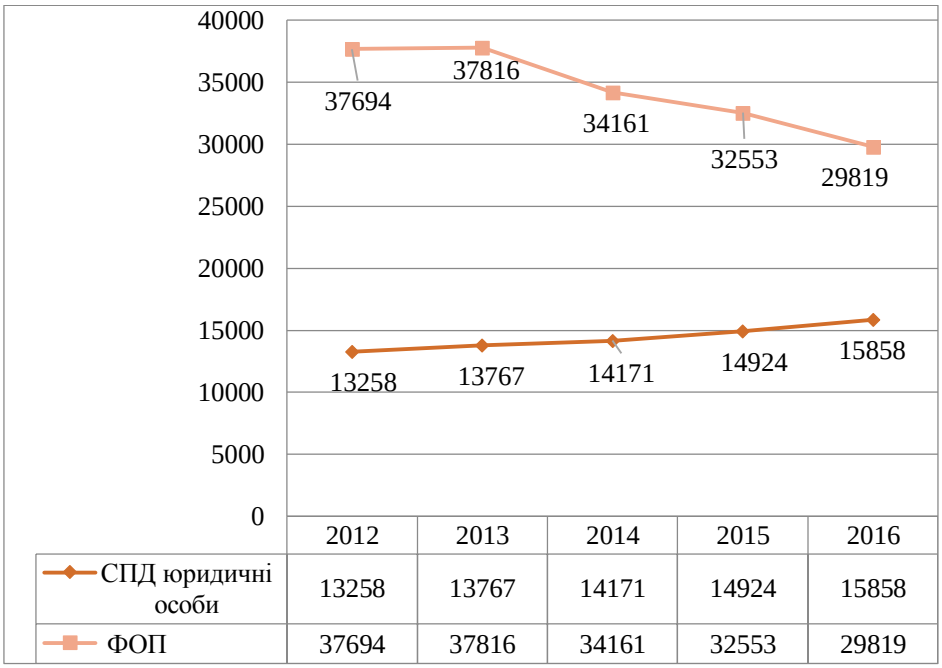

Рис.1. Динаміка зміни кількості СПД юридичнихта фізичних осіб у 2012–2016 рр.,осіб

Водночас, протягом 2012-2015 років кількість підприємств м. Вінниці збільшилася на 11%, що було зумовлено збільшенням кількості підприємств малого бізнесу на 12% при одночасному згортанні діяльності підприємств середнього бізнесу. Так, у 2015р. їх кількість скоротилася на 19% порівняно з базовим 2012 роком (рис.2).

Рис.2. Динаміка зміни кількості малих та середніх підприємств в 2012–2015 рр., одиниць

Частка СПД, що застосовують спрощену систему оподаткування та сплачують єдиний податок з 2012 року коливається у межах 30% від загальної кількості суб'єктів господарювання. Загальна кількість платників єдиного податку за усіма групами підприємців на спрощеній системі оподаткування залишається практично стабільною з 2012 року (рис.3). Наведено дані про платників єдиного податку I, II, III груп.

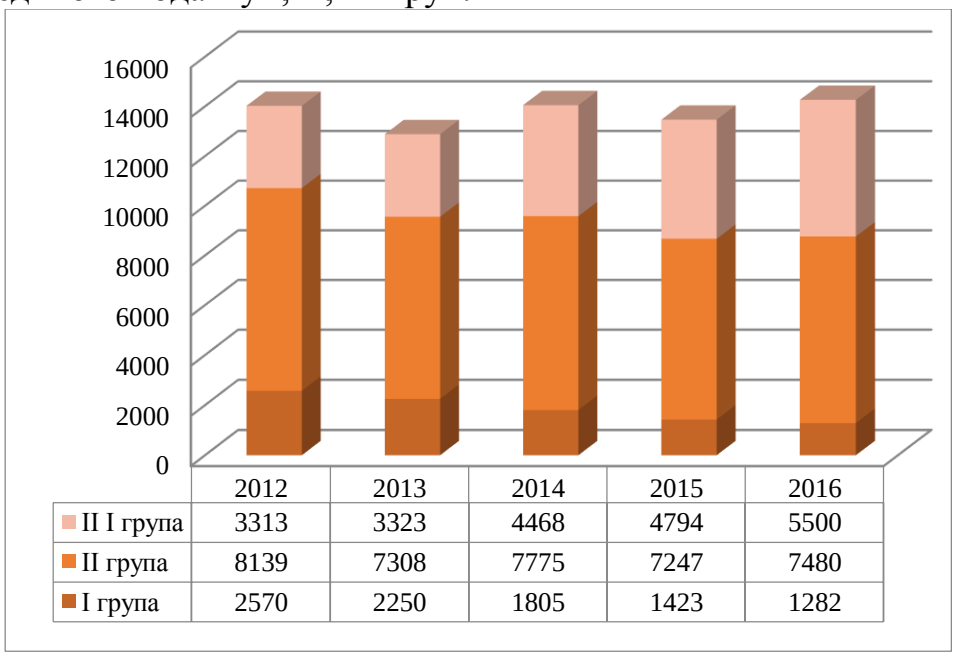

	2012	2013	2014	2015	2016
II I група	3313	3323	4468	4794	5500
II група	8139	7308	7775	7247	7480
I група	2570	2250	1805	1423	1282

Рис.3. Структура платників єдиного податку по роках 2012–2016 рр., одиниць

У структурі підприємців – платників єдиного податку найбільшу питому частку складають підприємці 2-ої групи (понад 50%). Проте зазначимо, що за період з 2012 по 2016 роки збільшилася кількість платників єдиного податку 3-ої групи (на 66%), тоді як кількість платників податку 1-ої групи скоротилася на 50%.

Зменшується кількість найманих працівників на підприємствах МСП (рис.4): з 2012 року до 2016 чисельність їх в абсолютному вимірі скоротилась майже на 4870 осіб або на 9%.

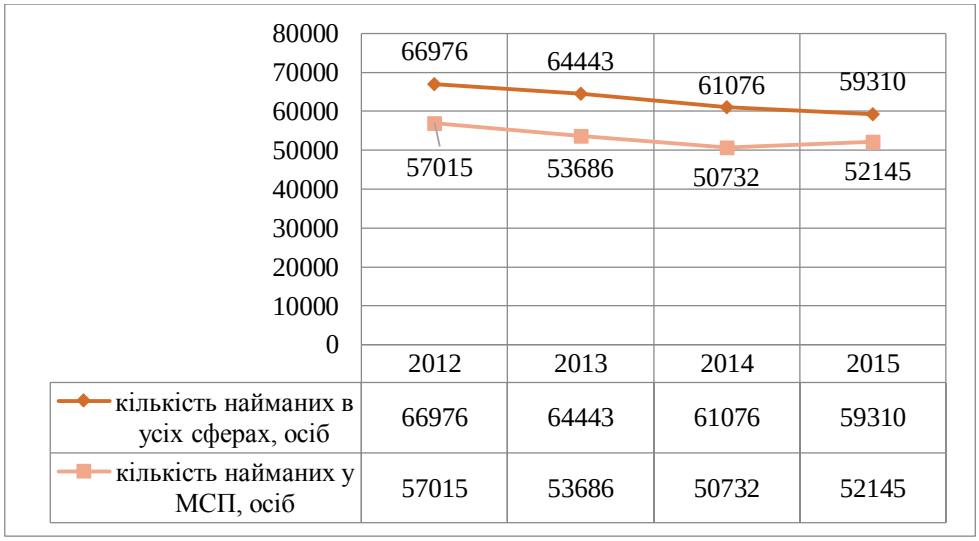

	2012	2013	2014	2015
кількість найманих в усіх сферах, осіб	66976	64443	61076	59310
кількість найманих у МСП, осіб	57015	53686	50732	52145

Рис.4. Динаміка кількості найманих працівників на підприємствахМСП 2012–2016 рр, осіб

При цьому, співвідношення найманих працівників по секторам, а саме по малому та середньому підприємництву приблизно збергіається. У розрізі фізичних осіб - підприємців спостерігається стійка тенденція до скорочення кількості найманих працівників, проте порівняти даний показник з базовим 2012 роком по причині відсутності даних не є можливим. Зазначимо, що протягом 2013–2015рр. кількість найманих працівників фізичними особами - підприємцями скоротилася на 23% . Проте ступінь зайнятих у даній категорії бізнесу залишається на рівні близько 17%.

Структура зайнятості населення м. Вінниці за категоріями підприємств представлена на рис. 5.

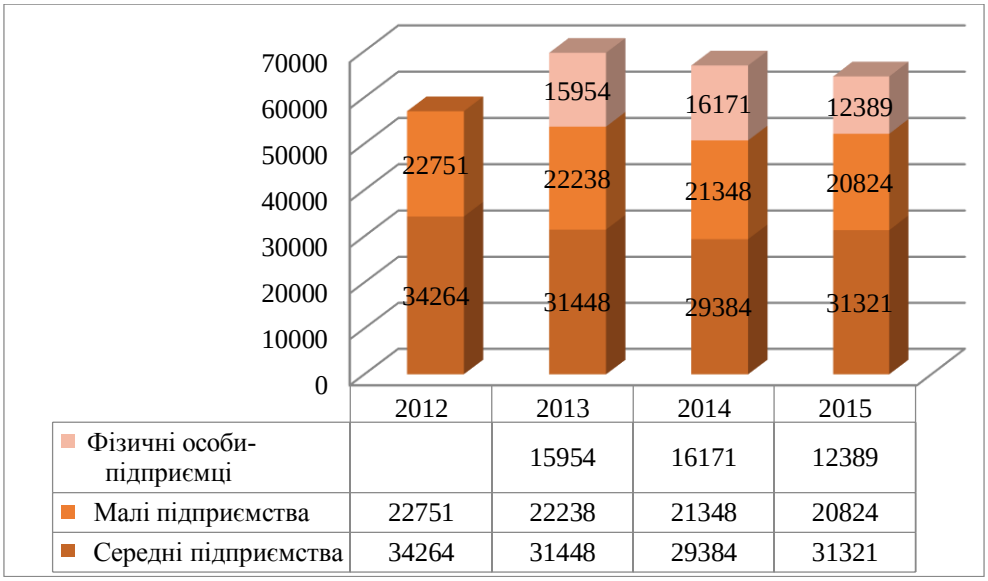

Рис.5. Розподіл найманих працівників за категоріями суб'єктів господарювання, осіб.

Рівень номінальної заробітної плати на підприємствах міста протягом 2012-2016рр. зростав (на 67,8%). Проте у секторі МСП оплата праці найманих працівників традиційно нижча від рівня середньої заробітної плати по місту.

В умовах зростаючого показника обсягів реалізованої продукції усіма суб'єктами господарювання міста Вінниці, частка даного показника МСП по роках підкреслює стабільне вагоме значення МСП для економіки міста Вінниці: значення у період з 2012 до 2015 роки перевищувало 80%. Лише у 2015р. частка реалізованої продукції саме МСП скоротилася (до 46,3%), що пояснюється збільшенням активності та нарощенням обсягів реалізованої продукції іншими категоріями підприємств (рис.6).

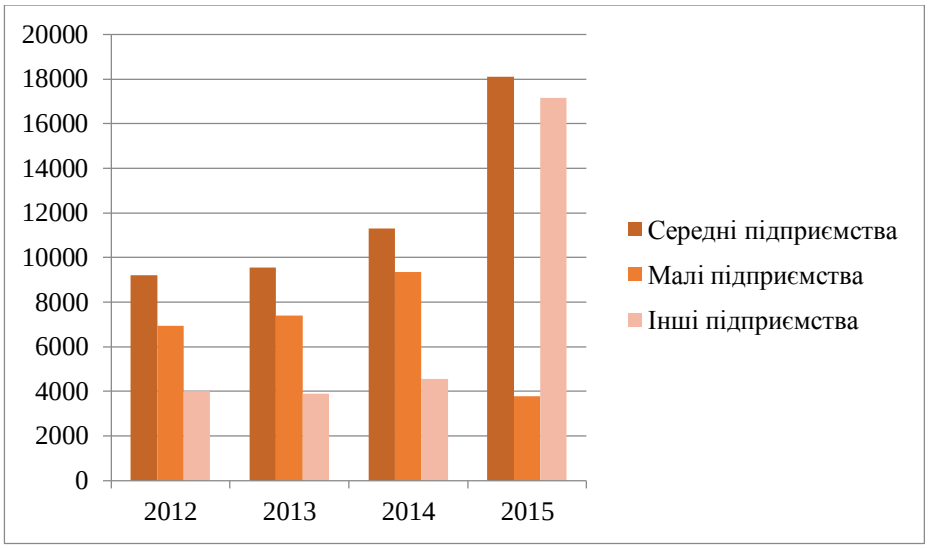

Рис. 6. Динаміка обсягів реалізованої продукції у розрізі категорій підприємств 2012–2015 рр., млн. грн

Частка ФОП в обсягах реалізованої продукції протягом досліджуваного періоду зменшилася на 2%, тоді як частка підприємств середнього бізнесу майже залишилася без змін: 45,7% у 2012 р., 46,3% у 2015 р. (рис.7). Враховуючи скорочення кількості підприємств середнього бізнесу при одночасному нарощенні обсягів реалізованої продукції (майже удвічі), можна дійти висновку щодо покращення фінансових результатів діяльності підприємств даної категорії. Так, якщо у 2012р. середній обсяг реалізованої продукції на одне підприємство складав 46,58 млн. грн, то у 2015р. цей показник сягнув 112,40 млн. грн. Частково таке зростання вартісного показника пов'язують з девальвацією гривні, проте у порівнянні з іншими категоріями бізнесу – це свідчення більш високої ступені адаптації до зовнішніх умов.

Середні обсяги реалізованої продукції одним підприємством малого бізнесу протягом 2012-2015рр. скоротилися майже удвічі. Так, якщо у 2012р. на одне підприємство припадало 2,11 млн. реалізованої продукції, то у 2015р. – лише 1,03 млн.

Статистичні дані за 2016 р. на момент дослідження не акумульовані.

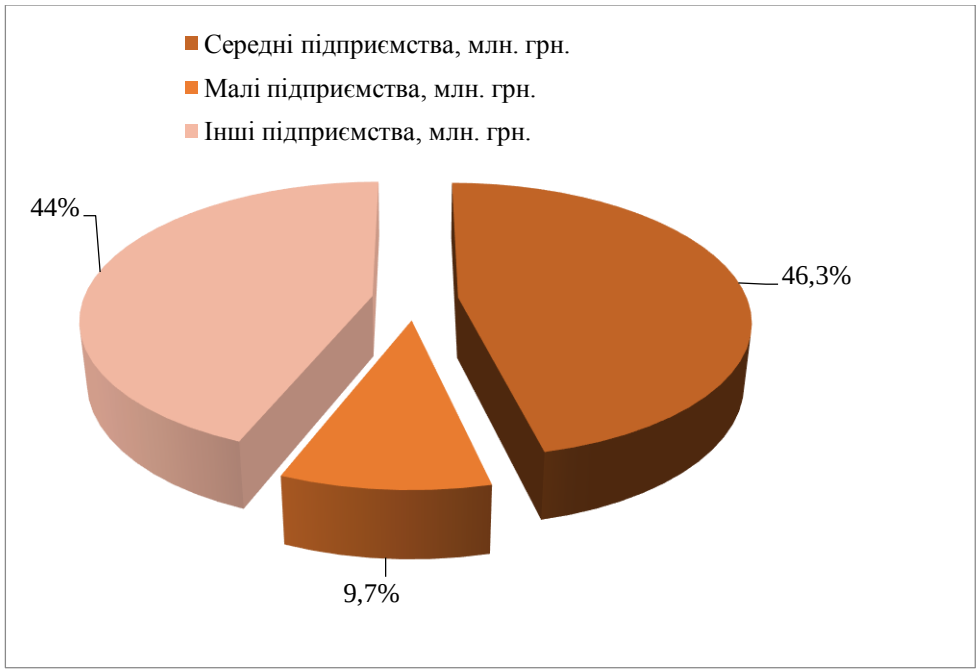

Рис.7. Структура обсягів реалізованої продукції ра групами підприємств м. Вінниці у 2015 році, млн.грн

Зважаючи на зростаючі обсяги обороту підприємств МСП (переважно за рахунок середнього бізнесу) можна припустити зростання надходжень до бюджету. Обсяги надходжень до міського бюджету від МСП (що сплачують єдиний податок) з 2012 до 2016 року включно зростали (рис.8).

При цьому, враховуючи загальне скорочення кількості СПД, зростання будь-якого вартісного показника можна пояснити, поряд з іншими факторами, й загальними інфляційними процесами, що мають місце в країні.

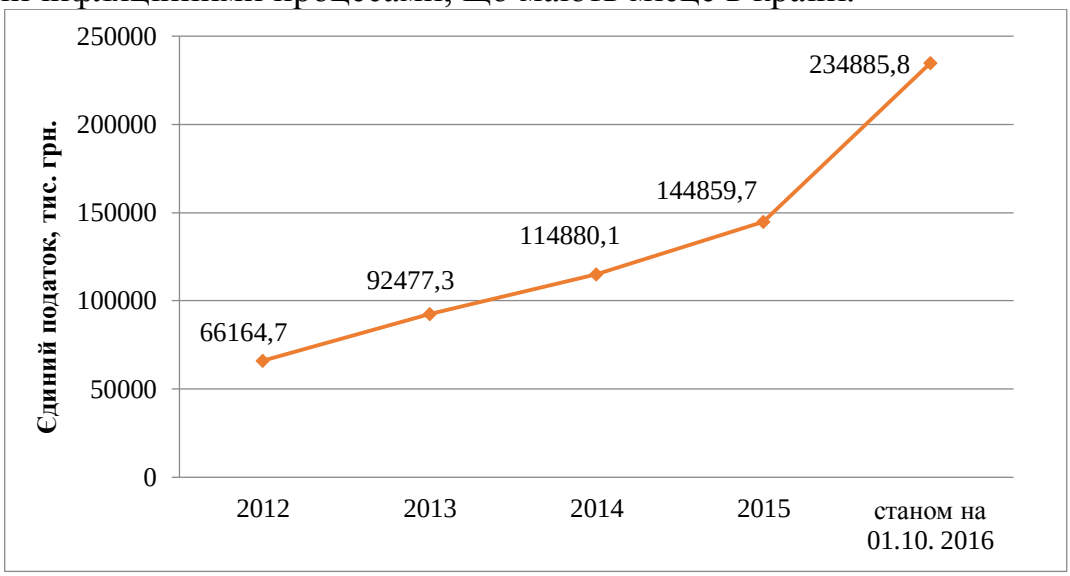

Рис. 8. Надходження до міського бюджету від МСП у 2012-2016 рр за рахунок сплати єдиного податку, тис.грн

Загалом, протягом 2012–2016 рр. (станом на 01.10.2016 р.) середня сума надходжень від одного платника єдиного податку по м.Вінниця зросла у 2,3 рази (з 4,72 тис. грн до 16,46 тис. грн).

Оцінюючи внесок кожного СПД до бюджету слід зробити висновок, що надходження до бюджету у вигляді сплати податків суб’єктами МСП є важливою складовою формування дохідної бази міського бюджету, а тому створення

сприятливого бізнес-клімату для ефективної роботи підприємців є стратегічним завдання не тільки держави, а й органів місцевого самоврядування.

ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО АКТУ ПРО МАЛИЙ БІЗНЕС

Акт з питань малого бізнесу для Європи (далі - АМБ) The Small Business Act for Europe (SBA) є всеосяжною основою політики ЄС з питань малих і середніх підприємств. Він спрямований на поліпшення підходів до підприємництва в Європі, спрощення регуляторного середовища для малого та середнього бізнесу, усунення перешкод для його розвитку. АМБ обов'язковий до виконання для країн ЄС та рекомендаційний для країн Східного партнерства, до яких входить Україна.

Основне гасло АМБ «Спочатку думай про малий (бізнес)» вимагає, щоб законодавство/місцева влада враховувало інтереси малого та середнього підприємництва на найбільш ранніх етапах розробки економічної політики з тим, щоб зробити умови/середовище якомога сприятливішим як для діяльності МСП, так і для суспільства в цілому.

АМБ містить 10 чітких принципів підтримки та розвитку МСП через призму яких аналізується стан розвитку підприємництва у Вінниці з метою виявлення найбільш актуальних напрямків роботи по створенню сприятливого бізнес клімату в місті.

Аналіз проведено на підставі інформації, наданої Вінницьким обласним центром зайнятості, департаментом економіки та інвестицій Вінницької міської ради, Вінницькою ОДПІ ГУ ДФСУ, Вінницькою торгово-промисловою палатою, Головним управлінням статистики у Вінницькій області станом на 01.10.2016 року.

2.1. ПРИНЦИП 1. Розвиток підприємливості. Підприємницька діяльність жінок.

Створення середовища, яке сприяє успіху підприємництва і сімейних підприємств.

Сприяння нарощуванню підприємницького потенціалу через систему освіти набуває особливого значення, враховуючи необхідність формування конкурентоспроможного сектору МСП, що створює нові робочі місця.

Крім того, повна інтеграція жінок в підприємницьку діяльність буде стимулювати економічне зростання і створення робочих місць.

Розвиток підприємливості

Таблиця 2.1.

Перелік індикаторів, які характеризують нарощування підприємницького потенціалу через систему освіти

Показник	од.виміру	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість навчальних програм/курсів з підприємництва для учнів/студентів	одиниць	17	18	21	31	41
Кількість охоплених осіб за програмами з підприємництва для учнів/студентів	осіб	1237	1061	13802	1517	1680
Кількість навчальних програм в місті щодо започаткування та провадження власної справи в т.ч. в навчальних закладах	одиниць	1	1	1	1	1
Кількість осіб, що пройшли навчання в програмах щодо започаткування та провадження підприємницької діяльності	осіб	66	74	152	113	204
Загальна вартість навчання всіх програм протягом року	грн.	-	-	-	-	-
Вартість навчання 1 особи	грн/особу	-	-	-	-	-
Кількість осіб, що відкрили власну справу після програм	осіб	278	190	311	183	94
В т.ч. жінок	осіб	-	-	-	-	-
Кількість найманих працівників у СПД, що відкрили справу після програм	осіб	*	*	*	*	*

** -інформація відсутня*

Таблиця 2.2.

Перелік індикаторів, які характеризують нарощування підприємницького потенціалу через систему освіти учнів та молоді загальноосвітніх закладів*

Показник	од.виміру	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість навчальних програм/курсів з підприємництва для учнів /молоді загально-освітніх закладів	одиниць	3	3	3	3	3
Кількість охоплених осіб за програмами з підприємництва для учнів/молоді загально-освітніх закладів	осіб	2151	2152	1904	1929	1903

**інформацію надано департаментом освіти ВМР*

Відповідно до навчальних планів загально-навчальних закладів в усіх 11-х класах міста вивчається предмет «Економіка» (1 академічна година на тиждень). У 11-х класах комунального закладу «Гуманітарна гімназія №1 ім.М.І.Пирогова» вивчається курс «Основи бізнесу» (2 години на тиждень), у 10 класі ЗОШ І-ІІІ ступенів №9 вивчаються «Основи підприємницької діяльності» (2 години на тиждень).

Загалом, освітня система м. Вінниця включає: 13 вищих навчальних закладів, 40 загальноосвітніх (37 з яких належить місту).

Підприємницька діяльність жінок

Таблиця 2.3.

Перелік індикаторів, які характеризують інтеграцію жінок в підприємницьку діяльність*

Показники	од.виміру	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість інституцій що займаються розвитком жіночого підприємництва	одиниць	0	0	0	0	0
Кількість програм, направлених на розвиток жіночого підприємництва	одиниць	0	0	0	0	0
Кількість жінок, які брали участь у навчальних програмах для жінок протягом року	осіб	*	*	*	*	*
Кількість жінок підприємиць (ФОП)	осіб	*	*	*	*	*
Кількість жінок-засновниць юридичних осіб	осіб	*	*	*	*	*
Кількість жінок з числа безробітних, які пройшли навчання підприємницькій діяльності	осіб	16	26	23	26	4
Кількість жінок з числа безробітних, які отримали одноразову допомогу на відкриття підприємницької діяльності	осіб	16	27	43	45	4

** за інформацією Вінницького обласного центру зайнятості*
** інформація відсутня*

Інформація щодо кількості жінок-підприємниць, як керівного складу, так і самозайнятих осіб по м.Вінниці відсутня. Окремі програми, направлені на розвиток жіночого підприємництва не розроблялись. Інституції, що займаються розвитком жіночого підприємництва відсутні.

Дані щодо кількості жінок з числа безробітних, які пройшли навчання підприємницькій діяльності з 2012р. свідчать про збільшення кількості таких осіб, насамперед у 2013 та 2016 роках (можливо, за рахунок внутрішньо переміщених осіб) та різке скорочення цього показника у 2016 р.

Разом з тим, кількість жінок з числа безробітних, які отримали одноразову допомогу на започаткування підприємницької діяльності протягом 2012–2015рр. постійно зростала. Інформація про кількість жінок підприємниць, які припинили підприємницьку діяльність, розпочату після отримання одноразової допомоги і причини припинення відсутня.

Тенденція свідчить про взаємозв’язок між можливостями отримати знання та навички щодо ведення підприємницької діяльності та мотивуванням жінок до підприємницької діяльності, підсилення їх впевненості у своїх силах та професійної спроможності.

Інформація про проблеми та специфіку ведення підприємницької діяльності жінками у Вінниці може допомогти визначити напрями покращення умов ведення підприємницької діяльності та інструменти стимулювання підприємницького інтересу у жінок.

Жіноче населення є значним ресурсом для зростання МСП з точки зору як підприємницької ініціативи, так і з точки зору трудових ресурсів для малого та

середнього бізнесу. Питання розвитку жіночого підприємництва особливо важливе в контексті інклюзивності підприємницької діяльності.

2.2. ПРИНЦИП 2. Банкрутство і надання другого шансу чесним суб'єктам МСП

Надання сумлінним підприємцям можливості повернутися до підприємницької діяльності незабаром після банкрутства.

На місцевому рівні вплив на процедури банкрутства мінімальний. Але можливо проводити конкретну роботу по відновленню підприємницької діяльності для суб'єктів МСП.

Таблиця 2.4.

Перелік індикаторів, які характеризують можливість повернутися до підприємницької діяльності незабаром після припинення діяльності чи банкрутства у м.Вінниця

Показник	од.виміру	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість СПД, які не працювали та /або здавали нульові декларації	одиниць	0	19131	20178	18272	18300
Кількість СПД, які скасували реєстрацію	одиниць	0	4934	4961	3643	8784
Кількість СПД, які зазнали банкрутство	одиниць	30	15	22	33	21
Кількість інституцій інфраструктури підтримки МСП, що працюють з СПД у стані кризи	одиниць	*	*	*	*	*
Кількість консультацій СПД, щознаходяться в кризовому стані	одиниць	*	*	*	*	*
Кількість заходів направлених на СПД, що знаходяться в кризовому стані	одиниць	*	*	*	*	*
Кількість підприємств, які пройшли санацію	одиниць	1	0	0	3	2
Кількість проведених інформаційних заходів щодо підвищення іміджу підприємців	одиниць	*	*	*	*	*

** за інформацією ВОДПІ ГУ ДФСУ*

** інформація відсутня*

2.3. ПРИНЦИП 3. Інституційна і нормативна база економічної політики в сфері МСП. Розробка правил відповідно до принципу «спочатку думай про малий»

Принцип «спочатку думай про малий» вимагає від органів влади враховувати інтереси МСП на ранній стадії процесу формування економічної політики. Тому за даним напрямком оцінюються три взаємопов'язані аспекти процесу формування економічної політики в області МСП:

- *інституційні основи,*
- *наявність механізмів удосконалення нормативно-правового середовища та оцінки регуляторного впливу на МСП,*
- *також існування майданчиків для ведення діалогу між владою і приватним сектором з питань МСП та суміжних тем.*

Таблиця. 2.5.

Перелік індикаторів, які характеризують інституційну та нормативну базу економічної політики в сфері МСП

Показник	од. виміру	2012	2013	2014	2015	2016
Питома вага надходжень до місцевих бюджетів від МСП	%					14,7*
Кількість регулювань (регуляторних актів)	одиниць	1	1	2	1	-
Адміністративне навантаження на МСП (у вартісному виразі)	грн	*	*	*	*	*
Кількість наданих консультацій в сфері розвитку МСП	одиниць	*	*	*	*	*
Кількість проведених тематичних інформаційних семінарів, тренінгів	одиниць	88	73	77	72	71
Кількість учасників семінарів	осіб	*	*	*	*	*
в тому числі жінок	осіб	*	*	*	*	*

За інформацією департаменту економіки і інвестицій ВМР, ВОДПІ ДФСУ

**-надходження від сплати єдиного податку*

За даними Державної фіскальної служби питома вага надходжень до бюджетів усіх рівнів від малого та середнього бізнесу м.Вінниці склала 41,5% від загальної суми надходжень (рис.9).

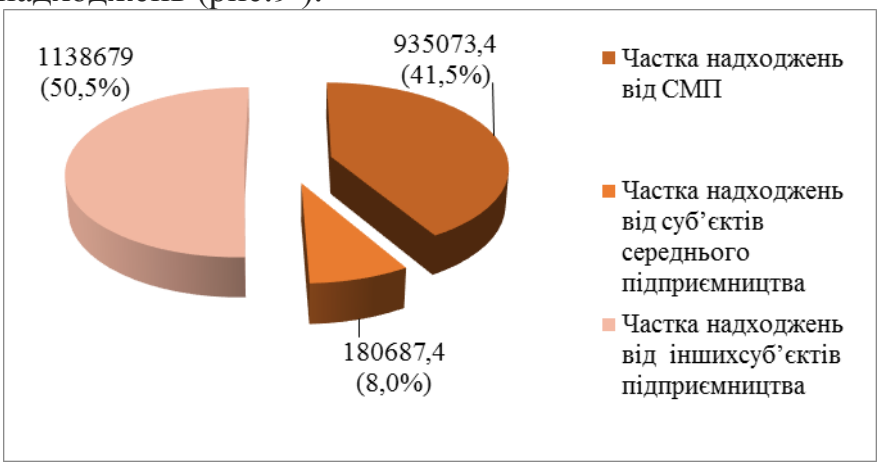

Рис. 9. Надходження до бюджетів усіх рівнів від малого та середнього бізнесу м.Вінниці, тис.грн

Значна частина місцевого бюджету також формується за рахунок відрахувань суб'єктів МСП м.Вінниці (рис. 10).

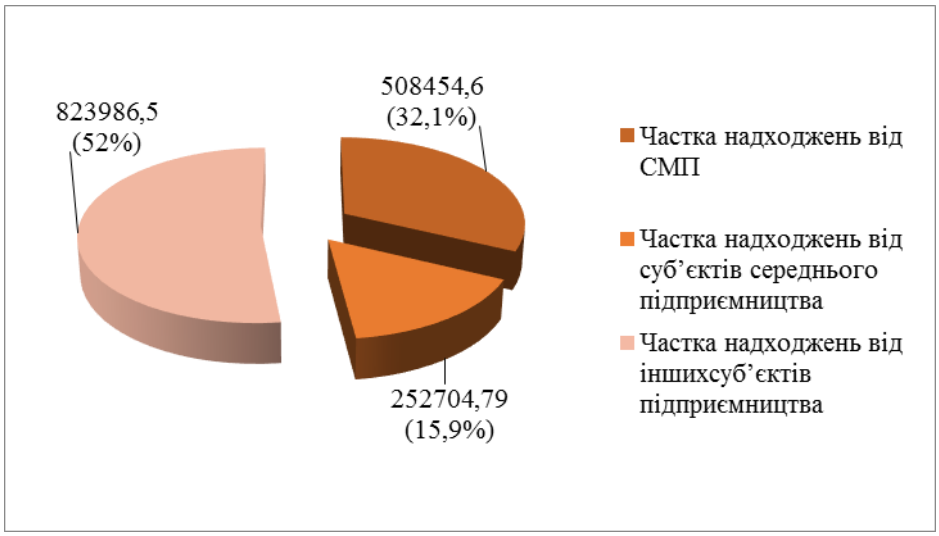

Рис.10. Надходження до місцевого бюджету від малого та середнього бізнесу м.Вінниці, тис.грн

Станом на 01.09.2016 року кількість діючих регуляторних актів міської ради становить 12.

Таблиця 2.6.

Розподіл регуляторних актів Вінницької міської ради за сферами регулювання станом на 01.09.2016 року, одиниць

Показник	2012	2013	2014	2015	2016
Загальна кількість регуляторних актів, що мають вплив на ведення підприємницької діяльності	1		2	3	
У сфері "Започаткування та ведення бізнесу (адміністративні послуги)					
У сфері "Земельні відносини					
У сфері "Комунальне майно					
У сфері "Містобудування та архітектура (будівництво)					
У сфері "Благоустрій населених пунктів					
У сфері "Торгівля, сфера послуг та розваг, ресторанне господарство			2	3	
У сфері "Розміщення зовнішньої реклами та вивісок					
Усфері "Транспорт, паркування					
У сфері "Місцеві податки і збори					
У сфері "Житлово-комунальне господарство та встановлення окремих тарифів					
У Сфері "Проведення концесійних, інвестиційних та інших конкурсів щодо використання об'єктів комунальної власності					
У сфері "Підтримка суб'єктів МСП					
У інших сферах, що мають вплив на ведення підприємницької діяльності	1				

Тематика регулювань, що містяться в офіційних документах органів та посадових осіб місцевого самоврядування міста Вінниці наведена в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7.

Тематика регулювань, що містяться в офіційних документах органів та посадових осіб місцевого самоврядування міста Вінниці

№ з/п	Сфера регулювання	Наявні регулювання
1.	Започаткування та ведення бізнесу (адміністративні послуги)	Положення про Центр адміністративних послуг «Прозорий офіс» та порядок взаємодії його учасників; Стандарти надання адміністративних послуг, регламенти (інформаційні карти) з видачі документів дозвільного характеру.
2.	Земельні відносини	Орендна плата та плата за встановлення земельних сервітутів за земельні ділянки; Самоврядний контроль.
3.	Комунальне майно	Передача в оренду цілісних майнових комплексів підприємств, їх структурних підрозділів, нерухомого майна тощо.
4.	Містобудування та архітектура (будівництво)	Пайова участь у розвитку інфраструктури населеного пункту (від 20.09.2013 № 1409 Положення про порядок залучення інвестицій в економічний та соціальний розвиток міста).
5.	Благоустрій населених пунктів	Правила благоустрою території міста Порядок видачі дозволу на порушення об’єктів благоустрою.
6.	Торгівля, сфера послуг та розваг, ресторанне господарство	Правила торгівлі на ринках; Розміщення пересувних об’єктів сезонної торгівлі; Проведення ярмарків; Встановлення режимів роботи.
7.	Розміщення зовнішньої реклами та вивісок	Правила розміщення об’єктів зовнішньої реклами.
8.	Транспорт, паркування	Проведення конкурсу на перевезення пасажирів .
9.	Місцеві податки і збори	Єдиний податок; Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.
10.	Житлово-комунальне господарство та встановлення окремих тарифів	Норми надання послуг з вивезення твердих побутових відходів.
11.	Проведення концесійних, інвестиційних та інших конкурсів щодо використання об’єктів комунальної власності	Конкурсний відбір інвестиційних об’єктів.
12.	Підтримка суб’єктів МСП	Регулювання не виявлені.

За результатами експрес-аналізу бізнес-середовища м.Вінниці, проведеного в рамках проекту ПРОМІС, для органів місцевого самоврядування розроблено рекомендації (дорожню карту) щодо конкретних дій за сферами регулювання відповідно до повноважень:

1. **у сфері надання адміністративних послуг**:

- провести інвентаризацію адміністративних послуг та інших послуг для бізнесу, які надаються Вінницькою міською радою, її виконавчим комітетом, структурними підрозділами міської ради;
- систематизувати, в т. ч. надання адміністративних послуг по галузях.

2. **у сфері містобудування / архітектури:**

- спільно з бізнесом переглянути розміри пайової участі для розвитку інфраструктури міста.

3. **у сфері використання комунального майна:**

- сформувати повний реєстр комунального майна, яке здається в оренду чи підлягає приватизації забезпечити щомісячну актуалізацію та загальний доступ до цього реєстру.

4. **у сфері регуляторної діяльності:**

- впорядкувати розділ «Регуляторна політика» на сайті міської ради;
- провести інвентаризацію НПА з початку 2011 року для виокремлення тих, які мають ознаки регуляторних актів для скасування тих рішень (норм), які втратили чинність зі зміною законодавства України;
- спільно із зацікавленими сторонами організувати для депутатів та посадовців міської ради, представників бізнесу просвітницько-навчальні заходи щодо засад створення сприятливого бізнес-клімату в місті, у т.ч. завдяки ефективному регулюванню на місцевому рівні.

5. **у сфері стимулювання розвитку бізнесу:**

- налагодити дієву взаємодію бізнесу та влади, зокрема розробити механізм комунікації міської влади з бізнес-спільнотою в процесі розробки регулювань, проведення тематичних заходів, які стосуються бізнесу, інформування про можливості та перспективи для розширення існуючого чи започаткування нового бізнесу в місті;
- передбачити фінансову підтримку для розвитку бізнесу, зокрема з міського бюджету та донорських джерел;
- провести маркетингові дослідження щодо виявлення існуючих бізнес-ніш в м.Вінниця;
- залучати молодь до здійснення підприємницької діяльності;
- запровадити закупівлі товарів, робіт та послуг, що здійснюються з міського бюджету та бюджетів підприємств, установ та організацій комунальної власності шляхом електронних закупівель;
- опрацювати спільно з суб’єктами МСП доцільність існування в Вінниці бізнес – омбудсмена;
- розробити схему паркування автомобілів перед об’єктами бізнесу міста;
- розробити схему розбудови набережної та благоустрою прибережної зони передбачивши розміщення на цих територіях надання послуг щодо проведення дозвілля та відпочинку.

2.4. ПРИНЦИП 4. Умови діяльності МСП. Врахування інтересів МСП органами державного управління

Органи державного управління, що реагують на потреби МСП, як правило, застосовують прості і мало витратні правила і процедури. По даному напрямку оцінюються успіхи, досягнуті в напрямку спрощення нормативних вимог і зниження витрат МСП на дотримання вимог і процедур. При цьому особлива увага приділяється реєстрації та виходу на ринок нових суб’єктів господарювання, а також запровадження електронного врядування.

Таблиця. 2.8.

Перелік індикаторів, які характеризують спрощення нормативних вимог і зниження витрат МСП на дотримання вимог і процедур

Показник	од. виміру	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість адміністративних послуг в сфері підприємництва	одиниць	-	53600	64000	72900	51300
Кількість адміністративних послуг для підприємців, які можна отримати через Інтернет	одиниць	-	-	-	-	-
Кількість СПД, які отримали цифровий підпис	одиниць	-	4000	6500	7200	8600
в т.ч. жінки-підприємиці	одиниць	-	-	-	-	-
Кількість СПД, які використовують онлайн звітність.	одиниць	-	280	435	480	564
в т.ч. жінки-підприємиці	одиниць	-	-	-	-	-

2.5. ПРИНЦИП 5. Підтримка МСП і нових організацій. Державні закупівлі

Адаптація інструментів державної політики до потреб МСП.

МСП потребують підтримки влади як невід'ємна частини економічного сектору громади, в тому числі, й для забезпечення доступу до ринків і надбання навичок, необхідних для підвищення конкурентоспроможності.

Таблиця 2.9.

Перелік індикаторів, які характеризують активність державної політики щодо потреб МСП*

Показник	од. виміру	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість заходів (ярмарків, форумів, виставок тощо), проведених в місті за підтримки міської влади	одиниць	5	6	8	10	12
Кількість учасників в заходах (ярмарків, форумів, виставок тощо)	одиниць	306	432	464	402	417
Кількість об'єктів інфраструктури МСП (бізнес центри, бізнес інкубатори, лізингові компанії, ГО тощо)	одиниць	*	*	*	*	*
Кількість конкурсів для МСП, проведених за підтримки влади	одиниць	*	*	*	*	*
Кількість учасників конкурсів	одиниць	*	*	*	*	*
в т.ч. жінок-підприємиць	одиниць	*	*	*	*	*
Кількість проведених місцевих тендерів, закупівель, доступних МСП	одиниць	149	142	117	122	141
Загальна сума проведених тендерів	тис.грн.	270282	273643	106907	176264	343463
Кількість суб'єктів МСП, що прийняли участь в місцевих закупівлях	одиниць	*	*	*	*	*
в т.ч. жінок-підприємиць	одиниць	*	*	*	*	*

* *Інформація відсутня*

Інфраструктура підтримки підприємництва за переліком послуг, на думку підприємців, не задовольняє потреби МСП в необхідних послугах. Проте можливість одержання професійних консалтингових послуг з питань створення та розвитку бізнесу – є основою сталого розвитку сектору МСП в місті. Про

актуальність даного напряму свідчать дані опитування 4 ГО м. Вінниці (ВМГО "Центр підтримки малого бізнесу", ГО "Клуб ділових людей", Подільська агенція регіонального розвитку, ГО "Спілка підприємців "Стіна") станом на 01.07.2016 р.

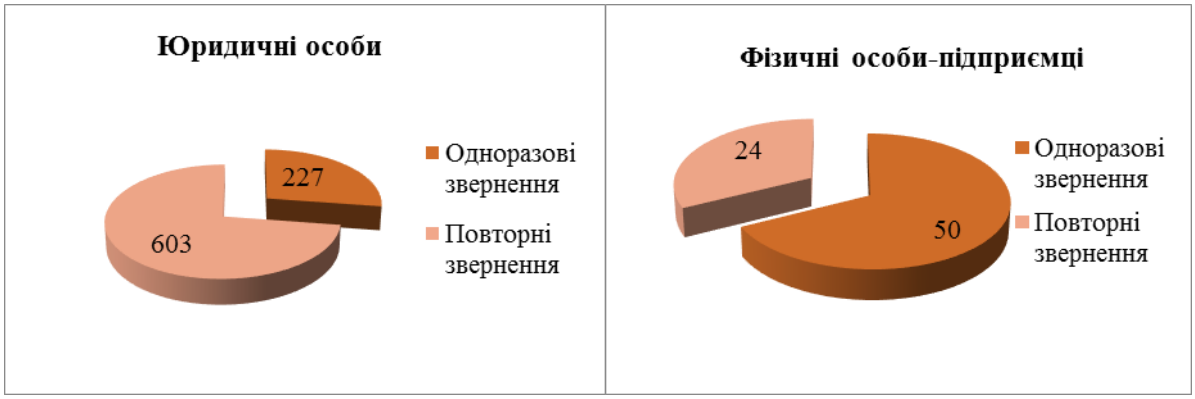

Рис.11. Звеpенення СПД за консультаційними послугами з питань підприємницької діяльності, шт

Загалом структура інфраструктури МСП м. Вінниці представлена на рис. 12.

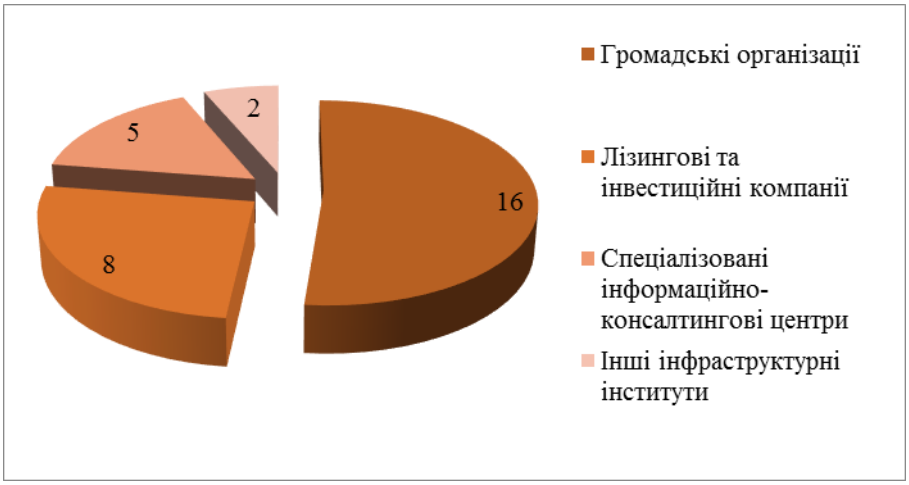

Рис. 12. Структура об'єктів інфраструктури МСП м. Вінниці, одиниці

Структура запитів на консультаційні послуги залежно від їх змісту представлена на рис.13.

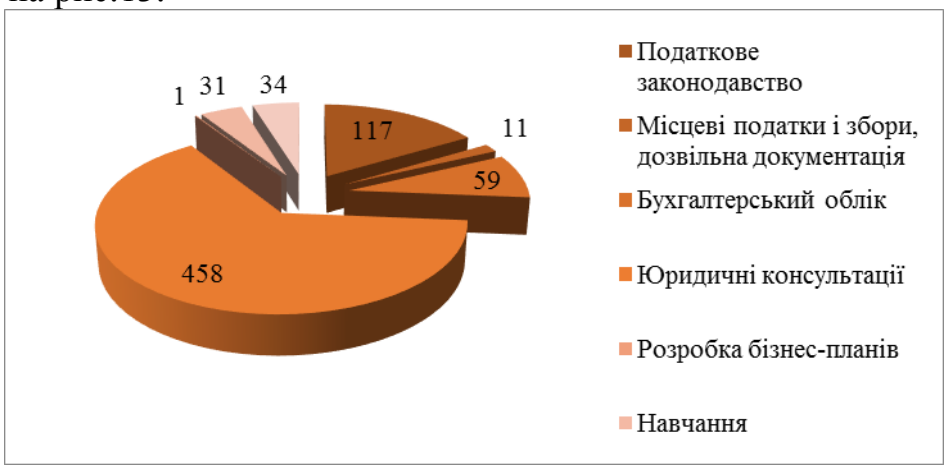

Рис.13. Структура послуг за їх напрямом, що надавалися СПД (за результатами оптування 4 ГО м. Вінниці), шт

Разом з тим, активність міської влади у напрямі залучення до організації та проведення виставок, ярмарок, форумів, спрямованих на підтримку підприємництва у місті є достатньо високою.

Протягом 2012-2016рр. у міських тендерах мали змогу брати участь й представники МСП. Кількість місцевих закупівель/тендерів після незначного скорочення протягом 2014-2015рр. знову збільшилася до рівня 2013р. Інформація щодо кількості суб'єктів МСП, що брали участь у місцевих закупівлях, відсутня.

За підтримки міської влади проводяться заходи (ярмарки, виставки тощо), до участі у яких активно залучаються підприємці.

Інфраструктура фінансового ринку, що є невід'ємною частиною здійснення ефективної підприємницької діяльності, представлена 5 лізинговими компаніями (Лізингова компанія «Облінтерлізинг», «Ідея Лізинг», Лізингова компанія «Еталон», ДПАТ «Національна акціонерна компанія «Украгролізинг», «ІнгоУкраїна»), трьома інвестиційними компаніями (Інвестиційні компанії «LiveDivision», «КапіталІнвест», «Рубін» Фондова Компанія), які не мають у портфелі пропозицій продукти, спрямовані безпосередньо на МСП.

Одним з кроків стимулювання розвитку підприємництва в м.Вінниці є створення регіонального центру Українського Фонду підтримки підприємництва - Вінницький обласний центр підтримки підприємництва, основна мета якого впровадження заходів щодо реалізації Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні в рамках реалізації Закону України від 21.12.2000 № 2157-111 «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні».

2.6. ПРИНЦИП 6. Доступ МСП до фінансування

Спрощення доступу МСП до фінансування і формування нормативно-правового та ділового середовища, що сприяє здійсненню своєчасних платежів по комерційним операціям.

Доступ до фінансування залишається однією з головних проблем для МСП в Україні. Банки як і раніше є основним джерелом фінансування для МСП, хоча фінансово-економічна криза ускладнила отримання банківських кредитів. Застосування альтернативних джерел фінансування, таких як лізинг, факторинг і венчурний капітал, залишається обмеженим. Можливості мікрофінансування є теж не повністю використаними.

Таблиця. 2.10.

Перелік індикаторів, які характеризують доступність до фінансування

Показник	од. виміру	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість проведених тренінгів, навчальних заходів щодо підвищення фінансової грамотності СПД	одиниць	88	73	77	72	71
Кількість СПД - учасників тренінгів з підвищення фінансової грамотності	осіб	4392	3768	3636	4867	4243
в т.ч. жінок-підприємиць	осіб	*	*	*	*	*
Кількість міських програм направлених на фінансову допомогу для МСП.	одиниць	-	-	-	-	-
Кількість учасників програм направлених на фінансову допомогу для МСП	осіб	-	-	-	-	-
в т.ч. жінок-підприємиць	осіб	*	*	*	*	*

Кількість небанківських установ в місті, що можуть надавати нефінансову допомогу СПД (лізинг, факторинг, мікрокредитування)	одиниць	-	-	-	-	-
Кількість зустрічей , організованих міською владою, напправлених на формування сприятливого бізнес-середовища Банки-МСП	одиниць	-	-	-	-	-

* - *інформація відсутня*

Навчальні заходи та консультування МСП з фінансових питань у м. Вінниці переважно здійснюють ГО міста. Усього у м. Вінниці кредитування здійснюють представництва 32 банківських установ.

2.7. ПРИНЦИП 7. Стандарти і технічні нормативи. Допомога МСП в більш ефективному використанні можливостей, що надаються єдиним ринком

Технічні бар'єри є серйозними перешкодами для торгівлі українських МСП з ЄС. Разом з тим, необхідно використовувати всі наявні можливості для усунення технічних бар'єрів у торгівлі промисловими товарами.

Оскільки в червні 2014 року відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС створено зону поглибленої та всеосяжної вільної торгівлі важливо спрямовувати сектор МСП на розвиток т.зв. інфраструктури якості. З боку влади в свою чергу можуть бути спеціальні заходи, спрямовані на розширення участі МСП в експорті, наприклад, надання своєчасної інформації в зручному і простому для розуміння вигляді.

Таблиця. 2.11.

Перелік індикаторів, які характеризують доступність до стандартизації*

Показник	од. виміру	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість спеціалізованих установ щодо підтримки стандартизації	одиниць	*	*	*	*	2
Кількість отриманих сертифікатів СПД	одиниць	*	*	*	*	58
в т.ч. жінки -підприємиці	одиниць	*	*	*	*	10
Кількість підприємств що отримали консалтингові послуги щодо сертифікації	одиниць	*	*	*	*	43
Кількість заходів щодо інформування про стандарти та технічні нормативи	одиниць	*	*	*	*	200
Кількість СПД, що були охоплені інформуванням щодо стандартизації	одиниць	*	*	*	*	43
в т.ч. жінки - підприємиці	одиниць	*	*	*	*	5

* - *інформація відсутня*

2.8. ПРИНЦИП 8. Підприємницькі вміння та інновації. Сприяння в підвищенні кваліфікації кадрів і розвитку всіх форм інновацій

Кваліфікація кадрів та інновації є ключовими факторами, що сприяють підвищенню продуктивності підприємств і зростання МСП в сучасній економіці, де головну роль відіграють наукові знання і розробки.

Таблиця. 2.12.

Перелік індикаторів, які характеризують розвиток різних форм інновацій

Показник	од. виміру	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість проведених заходів (семінарів, тренінгів) орієнтованих на підвищення конкурентоздатності місцевої продукції в т.ч. на зовнішніх ринках	одиниць	*	*	*	*	25
Кількість МСП, що співпрацюють з науковими та дослідними організаціями	одиниць	*	*	*	*	*
Кількість об"єктів інфраструктури підтримки МСП, що працюють/надають допомогу МСП щодо іновацій та інвестицій	одиниць	*	*	*	*	*
Кількість інноваційних проектів впроваджених за рахунок фінансової допомоги	одиниць	*	*	*	*	*
Кількість інноваційно - інвестиційних проектів (портфель інвестиційних проектів) реалізованих МСП	одиниць	*	*	*	*	*

* - *інформація відсутня*

2.9. ПРИНЦИП 9. МСП в «зеленій» економіці

Надання МСП шансу перетворити зміни навколишнього середовища в можливості.

Екологізація МСП відкриває великі можливості для бізнесу, являє собою джерело інновацій і конкурентних переваг, а також служить фактором екологічно орієнтованого зростання. Першим кроком в цьому напрямку є прийняття комплексної стратегічної основи, що враховує роль і потреби МСП. Вона повинна містити заходи нормативного та фінансового стимулювання, які підштовхнуть МСП до того, щоб скористатися можливостями «зеленої» економіки.

Однак МСП часто не вистачає потенціалу(вони відчувають брак ресурсів, часу і досвіду), щоб ознайомитися зі усіма екологічними вимогами, прийняти і дотримуватися їх. Крім того, МСП часом не усвідомлюють потенційних вигод від ослаблення їх впливу на навколишнє середовище.

До таких стимулів відносяться податкові послаблення, субсидії на консультаційні послуги.

Таблиця. 2.13.

Перелік індикаторів, які характеризують принцип МСП в «зеленій» економіці*

Показник	од. виміру	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість програм направлених на екологізацію діяльності МСП	одиниць	1	1	1	1	1
Кількість семінарів, бізнес консультацій, тренінгів у сфері енергозбереження та екологічної безпеки	одиниць			0	9	6
Кількість СПД, що впроваджували енергозберігаючі технології протягом року	одиниць	*	*	*	*	*
в т.ч. жінки-підприємиці	одиниць	*	*	*	*	*

* - *інформація відсутня*

Одним із стратегічних завдань Подільської Агенції Регіонального Розвитку є створення майданчиків для обговорення і поширення поектів та ідей з енергоефективності.

Оскільки екологізація м. Вінниці є одним з головних пріоритетів його розвитку (документ Стратегія розвитку Вінниці – 2020), важливим кроком ВМР має стати прийняття ряду нормативних актив щодо залучення МСП до екологізації міста. Ключовим напрямом повинно стати стимулювання МСП до провадження заходів з енергоефективності.

2.10. ПРИНЦИП 10. Інтернаціоналізація МСП. Сприяння МСП в добуванні переваг з зростаючого ринку

Вступ в дію ПВЗВТ та недавні торгові угоди підкреслюють важливість інтернаціоналізації малого та середнього бізнесу України. Участь в міжнародній конкуренції і інтеграція в світові виробничо-збутові ланцюжки дає можливість поліпшити продуктивність підприємств за рахунок удосконалення методів управління, підвищення рівня зайнятості, розвитку інновацій, передачі знань і зміцнення ділових мереж. У напрямку 10 оцінюється підтримка(як фінансова,так і нефінансових) МСП на міжнародних ринках і допомога в ефективній інтеграції в світові виробничо-збутові ланцюжки.

На регіональних та місцевих рівнях можливо здійснювати таку підтримку МСП через співпрацю з проектами МТД, співпрацю з ТПП тощо.

Рівень відповідність стану бізнес-середовища м. Вінниці даному принципу оцінений через призму оцінки стану експортного потенціалу міста (Розділ 3 документу).

2. ЕКСПОРТНИЙ ПРОФІЛЬ

Експортний профіль міста Вінниця складено протягом січня 2017 року за технологією розробки програми просування продукції міста на зовнішні ринки, яка передбачає безпосереднє залучення представників різних секторів міста до процесу програмування та включає опитування місцевих підприємців, як обов’язковий елемент аналізу середовища.

Метою опитування є отримання корисної та достовірної інформації від діючих та потенційних експортерів для врахування учасниками Робочої групи з розробки Програми розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва м.Вінниці на 2017-2020 роки.

Результати опитування є важливими для визначення стратегічних напрямів просування продукції підприємств міста, що дозволить посилити його конкурентоспроможність як в Україні, так і закордоном.

Серед запитань анкети: загальна інформація щодо підприємств, сфера діяльності підприємств, кількість працюючих, види продукції та структура збуту продукції на зовнішніх ринках, інформація про експорт-клімат у місті та перспективи виходу підприємств на зовнішні ринки, оцінка експортного потенціалу підприємств та продуктів, а також потреб підприємств з метою підвищення їх конкурентоспроможності.

Додатково у розробці профілю була використана статистична інформація за 2012-2015рр. та інша довідкова інформація, надана органами місцевого самоврядування та органами державної влади.

Висловлюємо вдячність усім, хто долучився до утворення експортного профілю. Висновки зроблені на підставі отриманих даних є дуже важливими для розробки Програми з розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва м.Вінниці на 2017-2020 роки.

Методологія передбачає дослідження українських та міжнародних статистичних даних, аналітичних матеріалів, вивчення наявних документів у сфері сприяння експорту, відвідання окремих підприємств з метою ознайомлення з процесом виробництва, спілкування з підприємцями, експертне опитування представників підприємств-експортерів та представників влади, а також використання наявної в органах місцевого самоврядування інформації стосовно зовнішньоекономічної діяльності підприємств міста.

Під час проведення анкетування для отримання якомога повної та відвертої інформації, респондентів запевнили, що цей документ не міститиме посилань на конкретні підприємства та буде забезпечено конфіденційність інформації в анкетах.

Експортна характеристика міста

До 2014 року для міста властива позитивна динаміка зовнішньої торгівлі товарами та послугами, поставки зросли з 699 млн. дол. США в 2012 році до 788 млн. дол. США в 2014 році. В 2015 році обсяги торгівлі зменшились на 1% та становили 782 млн. дол. США. Експорт міста характеризується позитивною динамікою. Сальдо зовнішньої торгівлі є позитивним починаючи з 2012 року, коли показник становив 124.8 млн дол. США, і постійно зростає. В 2015 році внаслідок падіння обсягів імпорту та росту експортних поставок позитивне сальдо торгівлі збільшилось до 400 млн. дол. США.

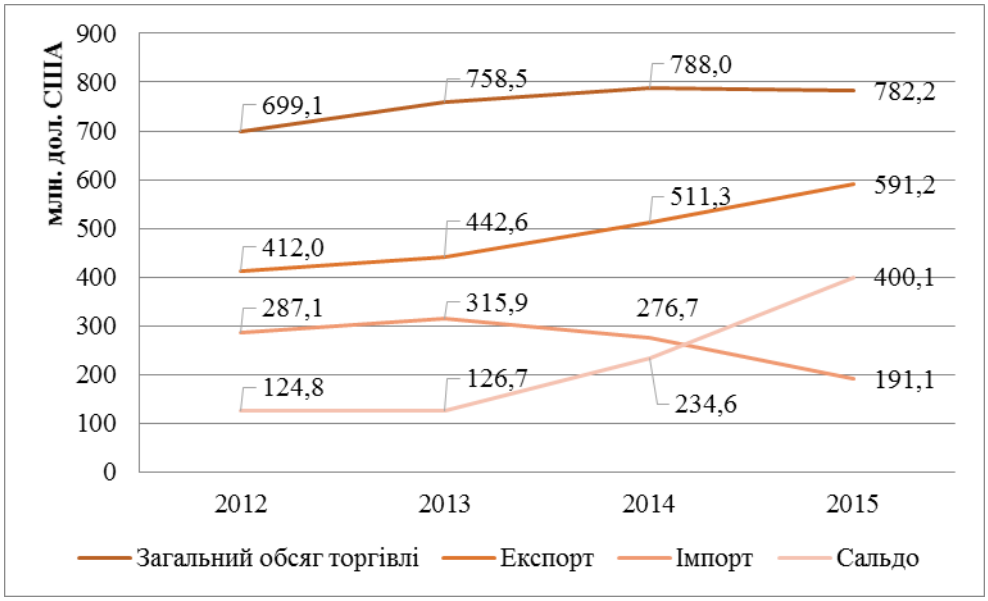

Рис. 14. Динаміка зовнішньої торгівлі послугами МСП Вінниці (за даними Головного управління статистики у Вінницькій області)

Для зовнішньої торгівлі міста властивим є позитивна динаміка експорту. Середній темп росту експортних поставок становить 13%, в 2013 році – 7%, в 2014 та 2015% - 16%. Разом з тим останній ріст імпортних поставок відбувся в 2013

році та становив 10% від поставок попереднього періоду. В 2014 та 2015 роках мало місце зниження імпорту до міста на відповідно 12% та 31%.

Таблиця 3.1.

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами та послугами (млн. дол. США)

Показник	2012	2013	Ріст	2014	Ріст	2015	Ріст
Загальний обсяг торгівлі	699.1	758.5	109%	788.0	104%	782.2	99%
Обсяг експорту	412.0	442.6	107%	511.3	116%	591.2	116%
Обсяг імпорту	287.1	315.9	110%	276.7	88%	191.1	69%
Сальдо зовнішньої торгівлі	124.8	126.7	-	234.6	-	400.1	-

Джерело: за даними Головного управління статистики у Вінницькій області

В 2012-2015рр. для міста властива позитивна динаміка зовнішньої торгівлі товарами. Для прикладу, в 2012 році обсяги зовнішньої торгівлі МСП становили 649 млн. дол. США, в 2013 році відбувається поступове збільшення обсягів зовнішньої торгівлі, яке триває до 2015 року, в якому обсяги торгівлі становили вже 733 млн. дол. США. Експорт міста характеризується позитивною динамікою. Сальдо зовнішньої торгівлі є позитивним починаючи з 2012 року, коли показник становив 96.8 млн дол. США. В 2013 році сальдо зменшилось на 6 млн. дол. США. В 2014 році сальдо збільшилось більше ніж вдвічі і сягнуло 187 млн. дол. США. В 2015 році позитивне сальдо торгівлі вже становило 363 млн. дол. США.

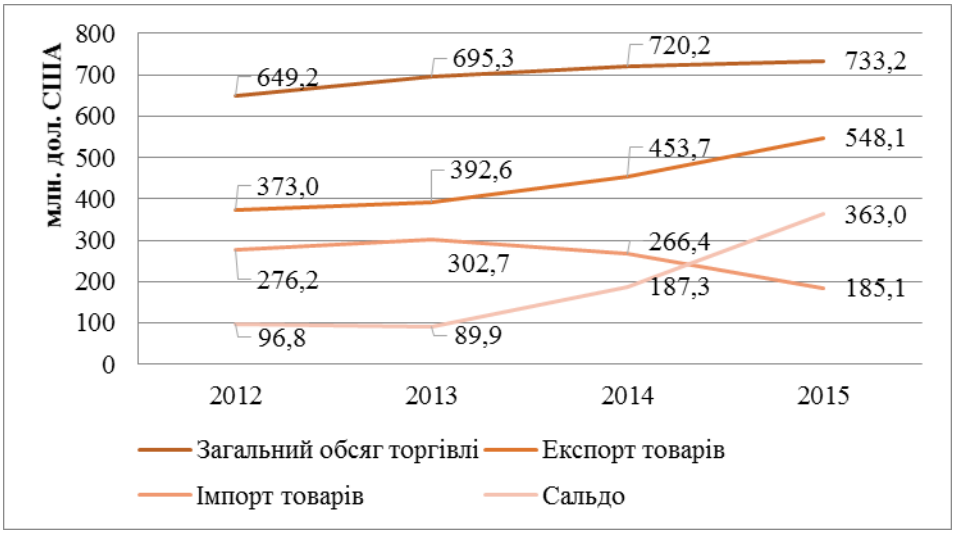

Рис. 15. Динаміка зовнішньої торгівлі МСП Вінниці (за даними Головного управління статистики у Вінницькій області)

В 2012-2015рр. зовнішня торгівля міста формується в рівній мірі за рахунок експорту та імпорту. Обсяги експорту постійно збільшуються починаючи з 2013 року на 5%, поставки становили 392 млн. дол. США. В 2014 році експортні поставки збільшились на 16%, в 2015 – на 21% і вже становлять 548 млн. дол. США.

Таблиця 3.2.

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами (млн. дол. США)

Показник	2012	2013	Ріст	2014	Ріст	2015	Ріст
Загальний обсяг торгівлі	649.2	695.3	107%	720.2	104%	733.2	102%
Обсяг експорту	373.0	392.6	105%	453.7	116%	548.1	121%
Обсяг імпорту	276.2	302.7	110%	266.4	88%	185.1	69%
Сальдо зовнішньої торгівлі	96.8	89.9	-	187.3	-	363.0	-

Джерело: за даними Головного управління статистики у Вінницькій області

В аналізований період для імпортних поставок характерним є зниження обсягів в 2014 році на 12% до 266 млн. дол. США, в 2015 році – на 31%, до 185 млн. дол. США. Негативна динаміка імпортних поставок разом із нарощуванням експортних поставок місцевих МСП є чинниками, що формують позитивне сальдо зовнішньої торгівлі міста.

Для товарної структури експорту міста характерним є регулярність поставок певних груп товарів, зокрема жирів та олій (група 15 УКТЗЕД), залишків та відходів харчової промисловості (група 23 УКТЗЕД), деревини та виробів з неї (група 44 УКТЗЕД), продуктів переробки овочів, плодів, горіхів (група 20 УКТЗЕД) та одягу (група 62 УКТЗЕД).

Рис.16. Структура експорту м. Вінниця (за даними Головного управління статистики у Вінницькій області)

Основна частка експорту формують товари 15 та 23 груп УКТЗЕД. В основному це соняшникова олія та залишки і відходи від її виробництва. Значними також є обсяги поставок деревини то виробів з неї.

Таблиця 3.3.

Питома вага в експорті окремих товарних груп (%)

Показник	2012	2013	2014	2015
Всього	100%	100%	100%	100%
Жири та олії	35%	30%	34%	45%
Залишки і відходи харчової промисловості	8%	10%	14%	11%
Деревина і вироби з деревини	11%	11%	9%	8%
Продукти переробки овочів, плодів, горіхів	10%	10%	6%	4%

Одяг, крім трикотажних	6%	5%	5%	4%
Мило, ПАР	1%	6%	6%	2%
Готові харчові продукти з м'яса, риби	3%	3%	1%	0%
Інші	26%	25%	25%	26%

Джерело: за даними Головного управління статистики у Вінницькій області

Стосовно географії експорту слід зазначити що жири та олії експортуються в основному в країни Азії: Індію та Китай. Продукти інших товарних груп користуються попитом в країнах СНД (Росії та Білорусі) та Європи (Польща, Нідерланди). На європейський ринок поставляється одяг, жири та олії.

Таблиця 3.4.

Географія експорту окремих груп товарів м.Вінниці (%)

№	Країна	2012	2013	2014	2015
1.	ІНДІЯ	5%	0%	3%	17%
2.	КИТАЙ	9%	13%	16%	11%
3.	БІЛОРУСЬ	7%	9%	10%	3%
4.	РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ	16%	17%	11%	3%
5.	ПОЛЬЩА	16%	8%	6%	3%
6.	НІДЕРЛАНДИ	0%	0%	0%	2%

Джерело: за даними Головного управління статистики у Вінницькій області

Структура імпортних поставок міста є значно диверсифікованою. Серед основних груп імпорту товарів слід відмітити наступні: засоби наземного транспорту, крім залізничного (група 87 УКТЗЕД), холодильники (група 84 УКТЗЕД), алюміній (група 76 УКТЗЕД), мило, ПАР (група 34 УКТЗЕД), деревина та вироби з неї (група 44 УКТЗЕД), їстівні плоди та горіхи (група 20 УКТЗЕД) та вовна (група 51 УКТЗЕД).

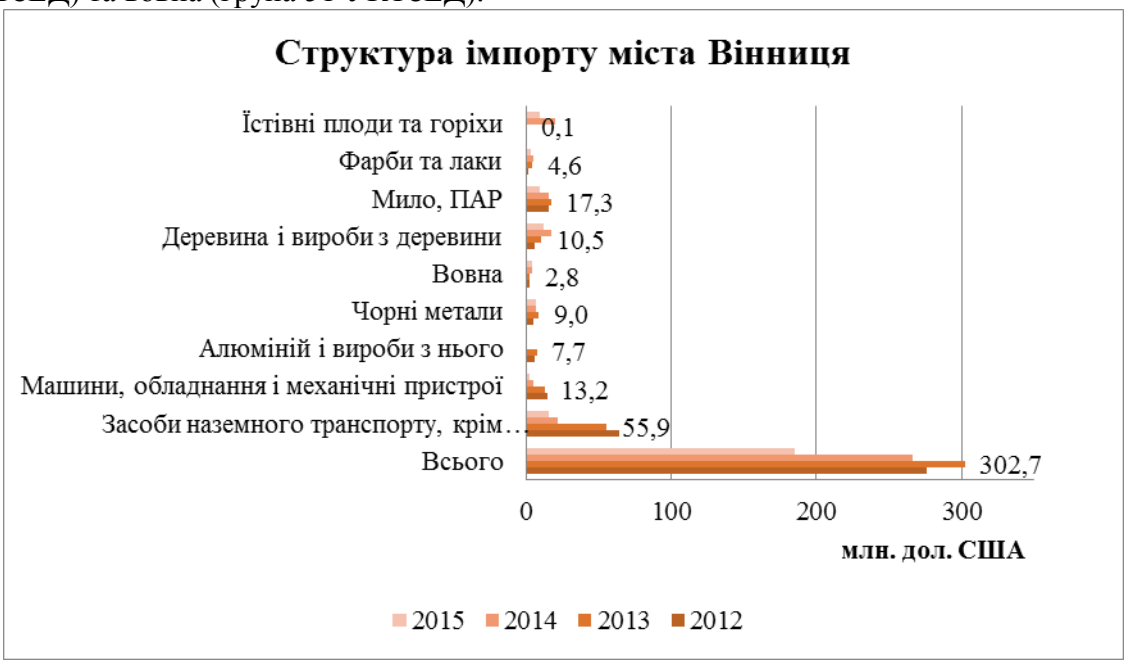

Рис. 17. Структура імпорту м. Вінниця за даними Головного управління статистики у Вінницькій області

Основну частку імпорту формують групи 84, 44, 34 та 20 УКТЗЕД. Це такі товари як трактори, причепи, вантажний транспорт, легкові автомобілі, плити деревоволокнисті, засоби для прання, миття та цитрусові.

Таблиця 3.5.

Питома вага в імпорті окремих товарних груп (%)

Показник	2012	2013	2014	2015
Засоби наземного транспорту, крім залізничного	23%	18%	8%	9%
Деревина і вироби з деревини	2%	3%	7%	6%
Мило, ПАР	6%	6%	6%	5%
Їстівні плоди та горіхи	0%	0%	8%	5%
Чорні метали	2%	3%	3%	4%
Вовна	1%	1%	2%	2%
Фарби та лаки	1%	2%	2%	2%
Машини, обладнання і механічні пристрої	5%	4%	2%	1%
Алюміній і вироби з нього	2%	3%	0%	0%

Джерело: за даними Головного управління статистики у Вінницькій області

З країнами-лідерами імпортних поставок до міста в 2012-2015рр. можна ознайомитись нижче:

Таблиця 3.6.

Географія імпорту окремих груп товарів м.Вінниця (%)

№	Країна	2012	2013	2014	2015
1.	ТУРЕЧЧИНА	0%	0%	6%	3%
2.	ПОЛЬЩА	4%	3%	2%	4%
3.	КАЗАХСТАН	3%	4%	3%	0%
4.	РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ	8%	5%	5%	3%
5.	НІДЕРЛАНДИ	5%	3%	0%	3%

Джерело: за даними Головного управління статистики у Вінницькій області

Обсяги торгівлі послугами в 2012-2015рр. у порівнянні з торгівлею товарами були незначними. До 2014 року для торгівлі послугами характерною є позитивна динаміка, обсяги торгівлі зросли з 50 млн. дол. США в 2012 році до майже 68 млн. дол. США в 2014 році.

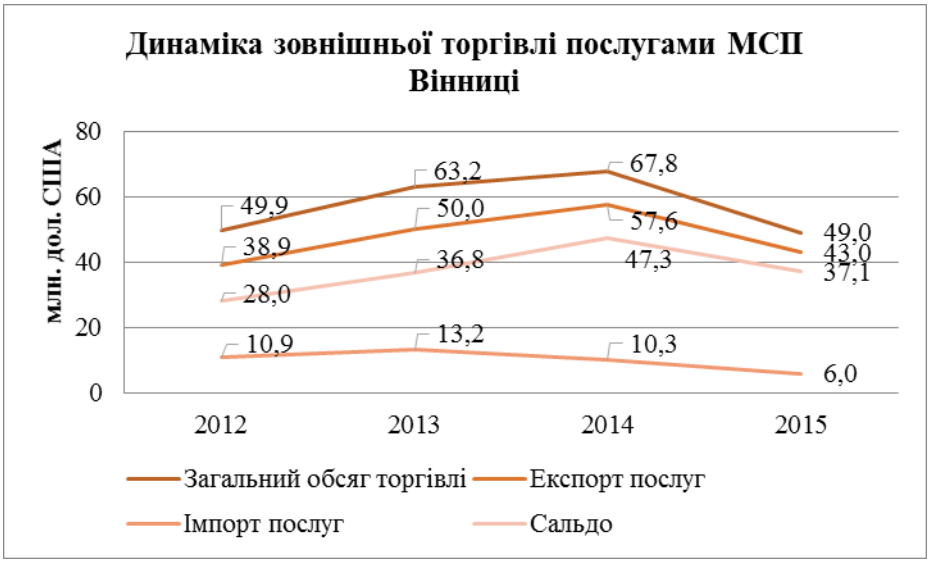

Рис. 18. Динаміка зовнішньої торгівлі послугами МСП Вінниці за даними Головного управління статистики у Вінницькій області

Торгівля послугами характеризується високим позитивним сальдо торгівлі внаслідок того, що обсяги експорту майже в 5 разів перевищують обсяги імпортних поставок. Крім того обсяги імпорту послуг протягом 2012-2015рр. зменшились на 42% з 13 млн. дол. США в 2013 році до 6 млн. дол. США в 2015 році

Таблиця 3.7.

Динаміка зовнішньої торгівлі послугами (млн. дол. США)

Показник	2012	2013	Ріст	2014	Ріст	2015	Ріст
Загальний обсяг торгівлі	49.9	63.2	127%	67.8	107%	49.0	72%
Обсяг експорту	38.9	50.0	128%	57.6	115%	43.0	75%
Обсяг імпорту	10.9	13.2	121%	10.3	78%	6.0	58%
Сальдо зовнішньої торгівлі	28.0	36.8	-	47.3	-	37.1	-

Джерело: за даними Головного управління статистики у Вінницькій області

Серед основних послуг, що експортувались з міста в 2015 році були: комп'ютерні послуги – 68% від загального обсягу експорту послуг, послуги з освіти – 17%, послуги з переробки давальницької сировини – 12%. Основними країнами експорту були: Гібралтар – 27%, Ізраїль – 16%, Панама – 11%, Німеччина – 7%.

Серед основних послуг, що імпортувались до міста в 2015 році були: Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності – 46% від загального обсягу експорту послуг, ділові – 21%, рекламні – 12%, транспортні – 12%. Основними країнами імпорту були: Литва – 40%, Китай – 34%, Молдова – 18%, Норвегія – 11%.

Співробітництво міста з іноземними містами

Містом укладено 8 угод про партнерство з містами: Кєльце (Республіка Польща), Пітерборо (Велика Британія), Бірмінгем (США), Бурса (Туреччина), м. Рибниці (Молдова), Бат-Ямом (Ізраїль), Паневежис (Литва), Руставі (Грузія). Всі документи укладено на безстроковий період. Угода з містом Бурса своїм предметом має торговельно-економічне співробітництво. Решта міжнародних документів має більш загальний характер.

Стосовно наявних документів місцевої влади щодо сприяння експорту необхідно відзначити Стратегію розвитку «Вінниця 2020», затверджену 30.08.2013р., якою стратегічним пріоритетом № 1 визначено Формування сильної місцевої громади шляхом досягнення цілі 4 – розширення зв'язків та співпраці на міжрегіональному та міжнародному рівнях. Згідно з положеннями стратегії Місто має бути відкритим до співробітництва і взаємодії у сферах спільних інтересів для всіх місцевих громад на міжнародному рівні. Слід розвивати співпрацю з містами-побратимами через реалізацію спільних проектів у різних сферах і секторах. Особлива увага також має приділятись пошуку нових міст-партнерів через взаємодію з іноземними посольствами в Україні, а також дипломатичними представництвами України в інших країнах. Встановлення міжмуніципальних зв'язків має бути підсилене членством Вінниці у мережах європейських міст.

Інституції з питань просування продукції

Серед виконавчих органів Вінницької міської ради до основних завдань департаменту економіки і інвестицій належить між іншим і забезпечення зовнішньоекономічних відносин міста, сприяння залученню інвестицій в економіку міста.

На рівні області здійснює діяльність Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької ОДА.

У податковій та митних сферах у Вінниці здійснюють діяльність Відділ організації митного контролю, управління адміністрування митних платежів Вінницької митниці ДФС України.

Єдиною інституційною структурою у сфері сприяння експорту є Вінницька торгово-промислова палата, діяльність якої не є чітко експортно-орієнтованою, а стосуються багатьох інших питань пов'язаних з діяльністю підприємств.

Заходи та ресурси у сфері сприяння експорту

В місті регулярно відбуваються виставкові заходи міжнародного характеру, конференції, тренінги, семінари з експортної тематики, в аналізований період відбулось близько 60 заходів. Водночас делегації з міста не брали участі у міжнародних виставкових заходах, місцеві підприємці не брали участі у бізнес місіях у складі українських делегацій до інших країн в аналізований період часу.

В 2012-2016 р.р. місто регулярно відвідували іноземні делегації, в середньому 50 делегацій на рік. Вінницю регулярно відвідують посли іноземних держав, керівники представництв міжнародних організацій, делегації міст-побратимів, представники бізнесу тощо. Значна частина візитів має на меті налагодження або поглиблення економічного співробітництва.

У місцевих закладах освіти (Вінницький національний технічний університет, Донецький національний університет ім.В.Стуса, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне ВПУ») є можливість здобути освіту за такими спеціальностями у сфері зовнішньоекономічної діяльності:

- менеджмент зовнішньо-економічної діяльності;
- міжнародна економіка;
- комерційна діяльність (молодший спеціаліст);
- агент з постачання;
- агент з постачання. Продавець продовольчих товарів.

У місті відсутня загальна веб-платформа для рекламування місцевих потенційних експортерів та їхньої продукції. Наявні тільки сайти окремих підприємств, які, як правило, містять інформацію українською або російською мовою, та мають обмежену інформацію щодо продукції та цін та можливостей поставок в інші регіони/країни. В місті існує досить розвинений сайт міської ради, який може бути використаний для просування продукції міста на зовнішніх ринках.

Інфраструктура

Вінниця має розвинені об’єкти транспортно-логістичної інфраструктури, що мають важливе значення для успішного здійснення експортної діяльності. Це, зокрема, 5 митних постів: “Вінниця-центральний”, Митний пост “Гайсин”, Митний пост “Дністер”, Митний пост “Ямпіль”, Митний пост “Піщанка”. Через Вінницю проходить одна з електрифікованих магістральних колій Жмеринської дирекції перевезень Південно-Західної залізниці в напрямку з Жмеринки на Козятин. Від станції Вінниця відгалужується одноколійна ділянка-колишня вузькоколійка, що сполучає місто з Вороновицею, Немировом, Ситківцями, Гайсином, Зятківцями, Гайвороном. Тут ходить приміський поїзд «Вінниця-Гайворон». Вінниця має розгалужену мережу автомобільних доріг. Через місто проходить маршрут міжнародної автомобільної дороги державного значення М-21 загальною протяжністю 220,9 км, що сполучає Житомир – Вінниця – Могилів Подільський (державний кордон з Молдовою). Поблизу м. Вінниця траса М-21 перетинається з іншою міжнародною автомобільною дорогою державного значення М-12 загальною протяжністю 746,7 км, яка сполучає Стрий – Тернопіль – Кіровоград – Знам'янку. Обидва автошляхи мають статус європейського значення і позначаються відповідно Е583 та Е50. В місті є індустріальний парк. Поблизу міста є аеропорт в с. Гавришівка.

Додаток 2

ЗВІТ

про проведення порівняння конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в місті Вінниці та в містах-аналогах в Україні і за кордоном

Звіт «Рекомендації щодо посилення конкурентоспроможності окремих напрямів розвитку МСП на основі досвіду міст-аналогів Вінниці в Україні та за кордоном» підготовлено в рамках діяльності проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади.

Зміст звіту є виключно думкою авторів та не обов'язково відображає офіційну позицію Міністерства міжнародних справ Канади.
Будь-яку частину звіту не можна відтворити або використати в жодний спосіб без відповідного посилання на першоджерело і Проект ПРОМІС.
Повне відтворення тексту дослідження в будь-якій формі можливе лише з письмової згоди Проекту ПРОМІС.

Проект ПРОМІС спрямовано на зміцнення муніципального сектору в Україні, впровадження ефективного демократичного управління та прискорення економічного розвитку шляхом підвищення спроможності українських міст у сфері демократизації врядування та місцевого економічного розвитку; створення сприятливого середовища для розвитку малого та середнього бізнесу; підтримки процесу децентралізації та інтегрованого планування розвитку на місцевому, регіональному та національному рівнях.

www.pleddg.org.ua

Перелік умовних скорочень

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології
ІТ – інформаційні технології
МСБ – малий та середній бізнес
МСП – мале та середнє підприємництво
НПА – нормативно-правовий акт
СПД – суб’єкт підприємницької діяльності
ФОП – фізична особа-підприємець

ВСТУП

Вінниця – одне з найбільших міст Центральної України, адміністративно-територіальний центр Вінницької області, площа якої складає 26,5 тис. км^2. Сприятливі природно-кліматичні умови, потужна промислова ресурсна база, кадровий потенціал, наявна інфраструктура є важливими складовими формування сприятливого бізнес-клімату та нарощення конкурентоспроможності міста у європейському масштабі.

За результатами рейтингу журналу «Фокус»[1] місто Вінниця є одним з найбільш комфортних місць для проживання в Україні. У Стратегії міста зазначено, що до 2020 р. Вінниця має стати містом доброзичливих та усміхнених людей, адже мета Стратегії – «перетворення Вінниці на сучасне європейське місто»[2]. Однією з пріоритетних цілей є створення сприятливого бізнес-клімату для розвитку сталого бізнесу, зокрема дієвої інфраструктури підтримки розвитку малого і середнього бізнесу та стимулювання партнерства.

Місто Вінниця є потужним центром переробної промисловості, й насамперед, у сфері виробництва продукції харчування, обробки деревини, хімічної та фармацевтичної галузі, легкої промисловості.

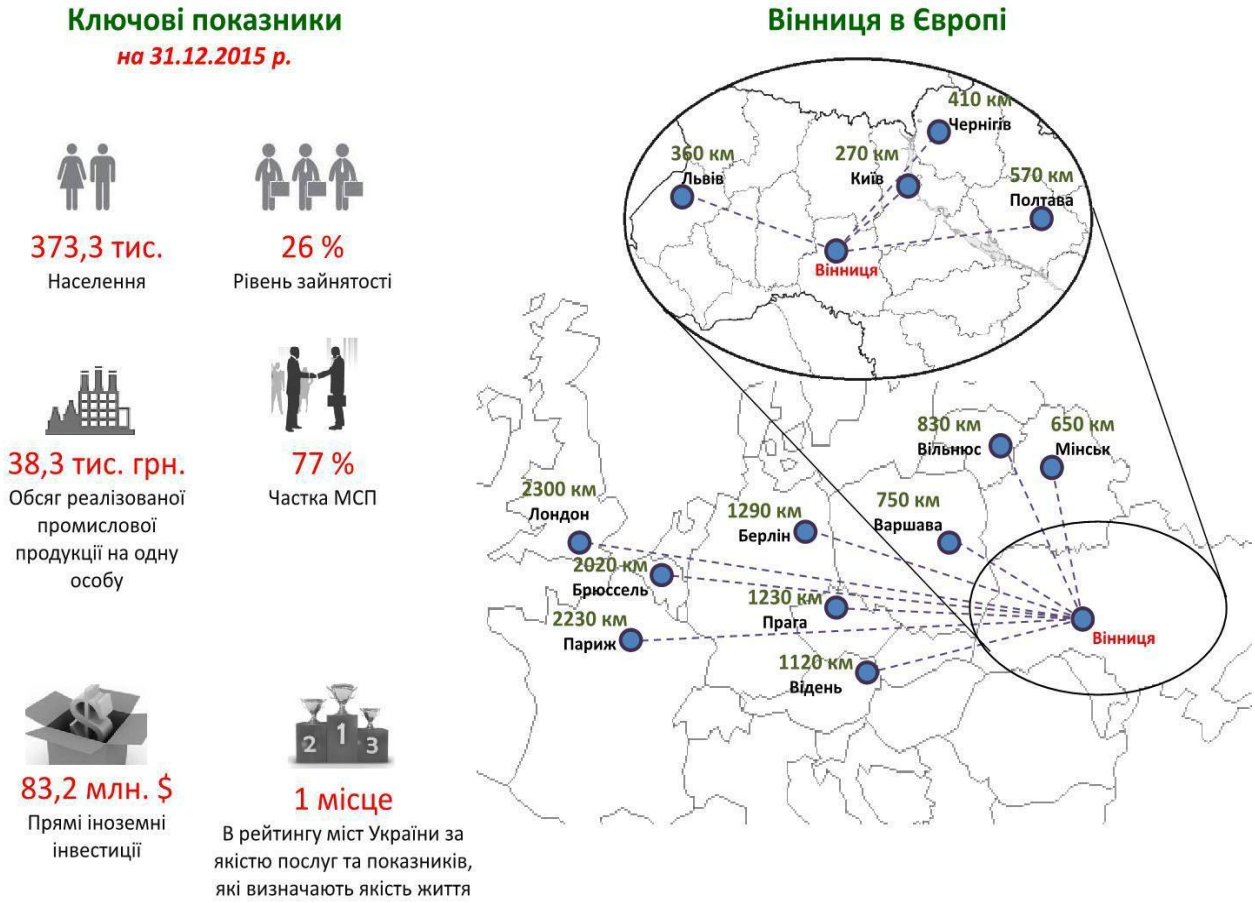

Рис. 1. Вінниця в Європі та в Україні

1 Фокус, 2016

2 Стратегія розвитку «Вінниця – 2020».

Загальна кількість суб'єктів господарювання станом на 01.01.2017 р. склала 45 677[3], серед яких 77% складають підприємства малого та середнього бізнесу. У місті функціонує понад 50 великих підприємств різних галузей економіки.

Обсяги реалізованої промислової продукції м. Вінниці у 2015 р. склали 14 243,3 млн. грн, що складає 32% від аналогічного показника області та лише 1% у структурі загальнонаціональних обсягів. Це свідчить про наявність недостатнього використання промислового потенціалу міста.

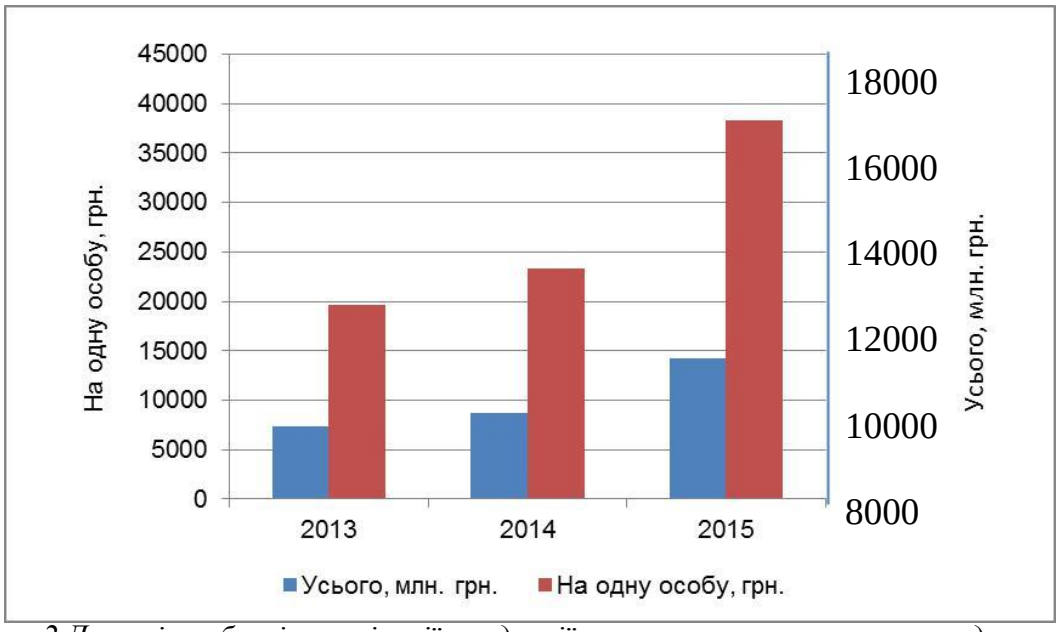

Рис. 2 Динаміка обсягів реалізації продукції, усього та в розрахунку на одну особу

Обсяги реалізованої промислової продукції у розрахунку на одну особу у 2015 р. склали 38,3 тис. грн, що на 9,2% вище ніж у середньому по Україні за аналогічний період.

Обсяги реалізованої продукції на експорт підприємствами м. Вінниці мають стабільну тенденцію до зростання. Так, протягом 2013-2015рр. цей показник збільшився з 392,6 до 548,1 млн. дол. США (майже у півтора рази)[4]. Ключовим експортним продуктом м. Вінниці залишається продукція агропереробної галузі, а саме, жири та олії (до 45% у структурі експорту). Досить високі обсяги експорту залишаються по деревині та виробах з деревини (8%) та відходах харчової промисловості (11%). Це дає підстави стверджувати про експортний потенціал міста Вінниці та наявність у місті конкурентних галузей у світовому масштабі.

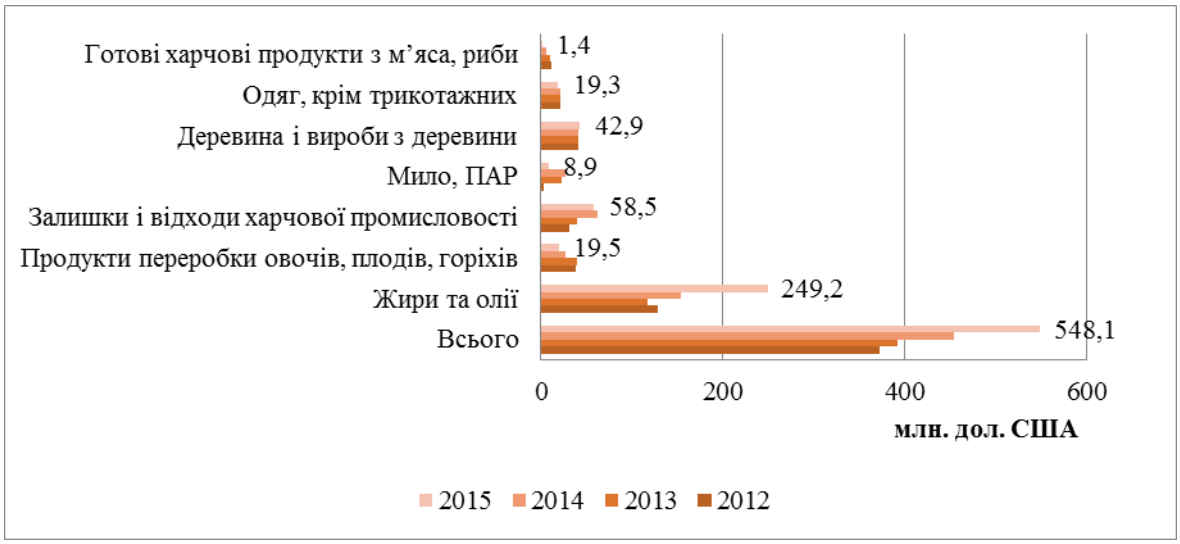

Рис.3. Динаміка та структура експорту м. Вінниці за 2012-2015 рр.

Важливим чинником конкурентоспроможності міста є вартість людського ресурсу, індикатором якої є середня заробітна плата міста. Протягом 2013-2015 рр. середньомісячна заробітна плата зросла з 2894 до 3723 грн. (на 29 %), що є загальною тенденцією для України. Проте, її рівень стабільно залишається нижчим (у межах 11%), ніж середньомісячна заробітна плата по Україні.

Наявність розвинутої транспортної інфраструктури (місто є залізничним вузловим центром, має аеропорт з міжнародним сполученням та знаходиться на перетині європейського транспортного шляху, який об'єднує шість країн Європи) дає підстави розглядати Вінницю як перспективний логістичний центр. Також, у межах міста функціонує 5 митних постів, зокрема: «Вінниця-центральний», Митний пост «Гайсин», Митний пост «Дністер», Митний пост «Ямпіль», Митний пост «Піщанка», які мають важливе значення для успішного здійснення експортної діяльності.

Історично Вінниця вважається одним з найбільш потужних науково-освітніх та медичних центрів України, що зумовлено базуванням у місті 3 найбільш потужних університетів України: технічного, медичного та аграрного. Загалом вища освіта у Вінниці представлена 13 навчальними закладами різного профілю, що є основою підготовки висококваліфікованих кадрів як складової посилення конкурентоспроможності міста.

У цьому звіті порівнюється поточний рівень конкурентоспроможності м.Вінниці в національному та міжнародному масштабах за допомогою бенчмаркінгу. Бенчмаркінг — дієвий інструмент для визначення сильних і слабких сторін міста та обґрунтування можливостей подальшого його розвитку шляхом порівняння за визначеною системою показників з містами-аналогами у розрізі ключових напрямів діяльності МСП. Використання бенчмаркінгу базується на переконанні, що влада та громада Вінниці скористається результатами дослідження та наданими пропозиціями для посилення конкурентоспроможності міста та найбільш значущих для міста галузей за умови використання найкращих практик міст-аналогів.

Подані в цьому звіті результати бенчмаркінгу акцентують увагу на тих сферах, де є можливості для покращення, а також встановлюють базовий рівень, від якого у майбутньому можна вимірювати досягнення Вінниці.

[3] За даними Вінницької ОДПІ ГУ ДФСУ
[4] За даними Головного управління статистики у Вінницькій області

1. МІСТА-АНАЛОГИ

1.1. Методологія бенчмаркінгу

У цьому звіті оцінюється конкурентоспроможність м. Вінниці шляхом порівняння сильних і слабких сторін МСП пріоритетних галузей міста за показниками та чинниками конкурентоспроможності з низкою вітчизняних й закордонних міст-аналогів.

В умовах посилення інтеграційних процесів та загальнодержавного курсу на євроінтеграцію підприємства МСБ Вінниці мають нарощувати свою конкурентоспроможність не лише в межах України, а й серед інших міст світу. Висококонкурентні галузі є основою інвестиційної привабливості регіонів та міст, що, у свою чергу, є важливим чинником залучення в місто ресурсів, інновацій й капіталу.

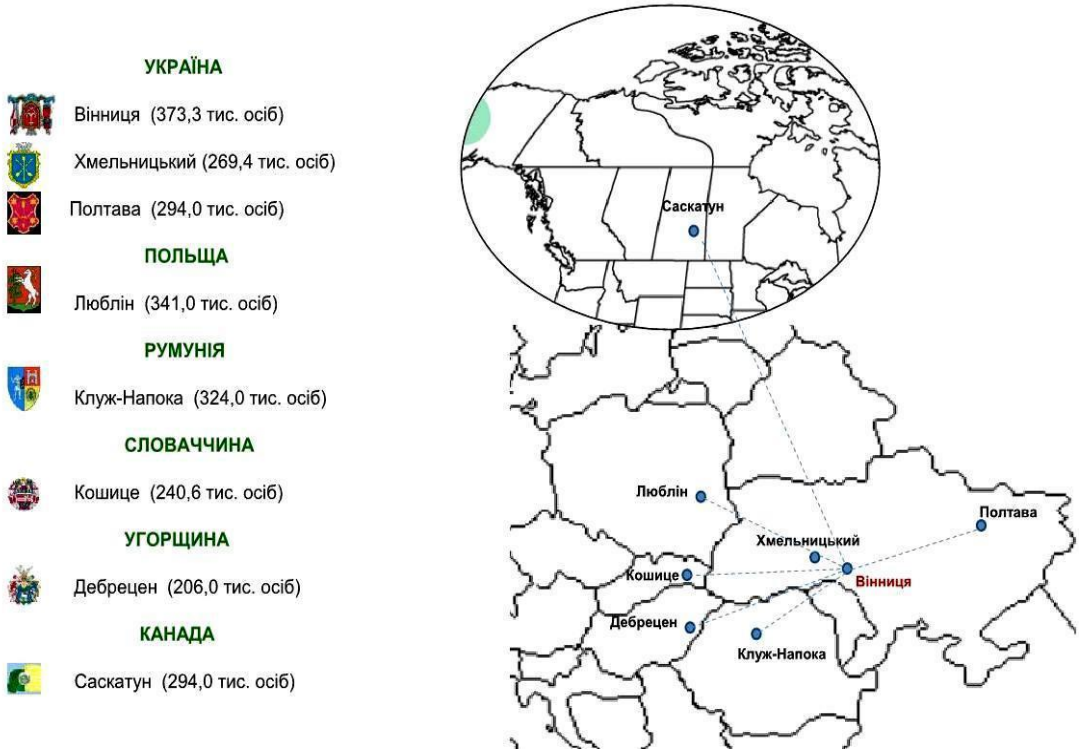

Рис. 4.Географія розташування міст-аналогів

Враховуючи пропозиції департаменту економіки і інвестицій Вінницької міської ради та доступність інформації щодо конкурентоспроможності міст-аналогів, за допомогою інструменту бенчмаркінгу для порівняння були обрані наступні міста:

Країна	Місто
Україна	Полтава
	Хмельницький
Польща	Люблін
Румунія	Клуж-Напока
Словаччина	Кошице
Угорщина	Дебрецен
Канада	Саскатун

1.2. Вибір міст-аналогів

У таблиці нижче узагальнено основні характеристики Вінниці, зокрема, кількість населення, особливості географічного розташування, основні галузі в структурі економіки та соціально-культурні особливості, що були враховані під час вибору міст для порівняння. Кожне з цих міст було проаналізовано на відповідність зазначеним критеріям порівняння з Вінницею (таблиця 1).

Враховуючи важливість сектору МСП у забезпеченні сталого розвитку міста, особлива увага приділялась стану, ролі у виробництві, експортному потенціалу та інфраструктурі підтримки МСП.

Процес порівняння міст-аналогів з містом Вінницею ускладнювався відсутністю даних по певних показниках, які є важливими для бенчмаркінгу міст та відмінністю методичних засад щодо збору, обробки та представлення інформації в містах-аналогах.

Усі міста-аналоги є адміністративними центрами з добре розвинутою транспортною інфраструктурою та мають вагоме політичне та економічне значення для розвитку країн. Концентрація працездатного населення та умови бізнес-середовища обумовлюють наявність високого потенціалу щодо розвитку МСП.

Таблиця 1. Критерії порівняння Вінниці з містами-аналогами

Критерії порівняння	Вінниця	Полтава	Хмельницький	Люблін	Клуж-Напока	Кошице	Дебрецен	Саскатун
Населення, *тис.осіб*	373,3	294,0	268,5	341,0	324,6	240,6	206,2	295,1
Адміністра-тивне значення	Адміністративний центр Вінницької області і Вінницького району, значний історичний осередок східного Поділля) та сучасний економічний і культурний центр держави.	Адміністративний центр Полтавської області та Полтавського району.	Адміністративний центр Хмельницької області та Хмельницького району, значний історичний та сучасний економічний центр Поділля.	Столиця Люблінського воєводства, набійльше міста та промисловий, культурний та науковий осередок у Східній Польщі.	Адміністратив-ний центр жудецу Клуж, друге за чисельністю населення місто Румунії.	Адміністративний центр Кошицького краю.	Адміністративний центр месьє (провінції) Гайду-Бігар, друге за розміром місто в Угорщині.	Найбільше місто провінції Саскачеван, сільськогосподарський і культурний осередок.
Географічне розташування та наявність транспортної інфраструктури	Розміщена за 200 км від столиці. Відстань залізницею до Києва становить 221 км, автошляхами – понад 265 км. Залізничний вокзал, що має сполучення з 23 областями України, 3 автовокзали, аеропорт.	Знаходиться у східній частині України, на 301 км на схід від Києва.Місто розташоване на важливих транспортних шляхах та забезпечує сполучення між найбільшими містами України (Києвом, Харковом, Дніпром). Великий залізничний вузол, авіасполучення.	Розташоване на Західному Поділлі, на Південному Бузі, за 376 км від Києва (автомобільними шляхами). Залічничний вузол.	Важливий залізничний та транспортний вузол Східної Польщі.		Найбільший транспортний вузол у східній Словаччині, розташований в 20 км від кордону з Угорщиною, 80 км з Україною та 90 км з Польщею. Залізничний вузол.	Розташований за 220 км на схід від Будапешта. За 30 км від румунському кордону. Пов'язаний кількома автошляхами з Будапештом, Мішкольці, румунським містом Орадя, Ужгородом. Поруч міжнародний аеропорт, другий за величиною в країні. Через місто проходить залізниця Чоп – Дебрецен – Сольнок – Будапешт.	Розташований на трасі, яка з’єднує канадські провінції Саскачеваг, Манітоба, Альберта і Британська Колумбія. Залізниця та міжнародний аеропорт.
Галузева спеціалізація	Харчова промисловість, переробка сировини, хімічна промисловість, машинобудування, медичні послуги.	Видобування та переробка нафти і газу, машинобудування, агропромисловість.	Харчова промисловість, швейна промисловість, обробка деревини, машинобудування.	IT галузь, автомобільна промисловість, харчова промисловість, металургія.	Машинобудуван ня (устаткування для текстильної та харчової промисловості), харчосмакова галузь. Заводи шкіряного взуттяі підприємства швейної, меблевої промисловості.	Металургія, харчова промисловість, сервісне обслуговування.	Фармацевтична та медична галузь, IT, агропереробка.	Вирощування зернових культур, худоби, видобування нафти і газу, поташа, урану, золота, алмазів, вугілля і пов’язані з ними галузі. Соц підприємництво .

Частка цього показника МСП по роках підкреслює стабільне вагоме значення МСП для економіки міста Вінниці: значення у період з 2012 р. по 2015 р. перевищувало 80%. Лише у 2015 р. частка реалізованої продукції саме МСП скоротилася (до 46,3%), що пояснюється збільшенням активності та нарощенням обсягів реалізованої продукції іншими категоріями підприємств (рис. 6).

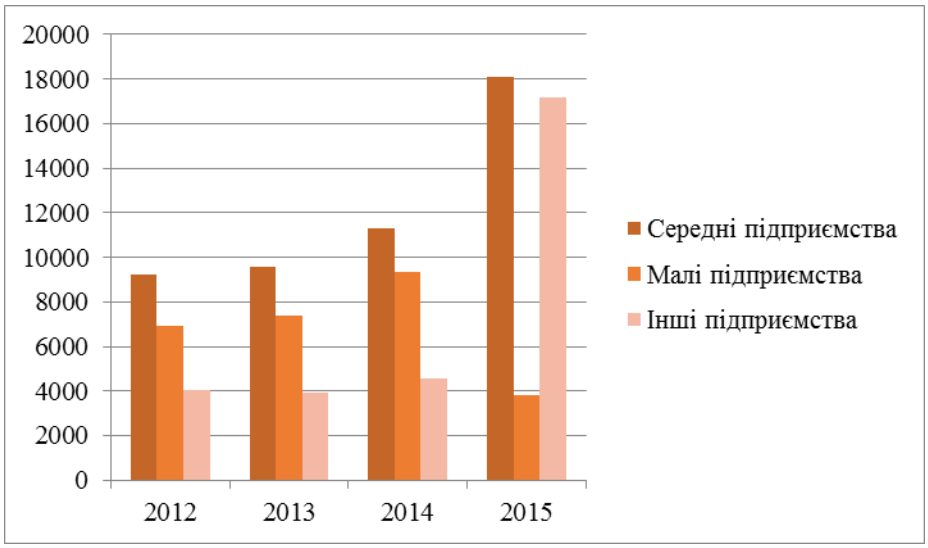

Рис. 6.Динаміка обсягів реалізованої продукції у розрізі категорій підприємств 2012–2015 рр., млн. грн

Частка ФОП в обсягах реалізованої продукції протягом досліджуваного періоду зменшилася на 2%, тоді як частка підприємств середнього бізнесу майже залишилася без змін: 45,7% у 2012 р., 46,3% у 2015 р. (рис.7). Враховуючи скорочення кількості підприємств середнього бізнесу при одночасному нарощенні обсягів реалізованої продукції (майже удвічі), можна дійти висновку щодо покращення фінансових результатів діяльності підприємств цієї категорії. Так, якщо у 2012 р. середній обсяг реалізованої продукції на одне підприємство складав 46,58 млн. грн, то у 2015 р. цей показник сягнув 112,40 млн. грн.

Зважаючи на той факт, що основною метою цього дослідження було виявлення перспектив розвитку ключових галузей міста з обґрунтуванням пропозицій щодо стимулювання підприємництва саме у цих сферах на основі вивчення досвіду міст-аналогів, у звіті було визначено перелік галузей для порівняння.

Отже, питома вага харчової продукції у загальному обсязі виробництва Вінниці складає 43%, а кількість зайнятих у цій сфері складає 36 074 особи. Вагому питому частку у структурі економіки міста займає деревообробна галузь (9,8%), текстильне виробництво та хімічна галузь (4,9%)[5].

Враховуючи існуючу галузеву структуру економіки та зважаючи на пропозиції Вінницької міської ради, пріоритетними для посилення конкурентоспроможності міста Вінниці у цьому дослідженні визначаються наступні напрямки підприємництва:

- інформаційні технології;
- медичні послуги;
- харчова промисловість, а саме, переробка сировини; Легка промисловість, а саме, швейна промисловість;

- туризм, а саме, сфера гостинності (діяльність закладів розміщення, харчування, організаторів туристичних заходів);

- сфера обслуговування;

- соціальне підприємництво, а саме, бізнес, що спрямований на вирішення нагальних соціальних проблем у т.ч. працевлаштування вразливих верств населення (пенсіонери, люди з обмеженими фізичними можливостями, учасники АТО) та сфера побутових послуг (майстерні, ательє і т.п.).

Саме стратегічні пріоритети щодо сприяння розвитку окремих галузей, насамперед, шляхом стимулювання малого й середнього підприємства стали одним з найважливіших критеріїв вибору міст-аналогів.

5 За даними Головного управління статистики Вінницької області за підсумками січня-листопада 2016р.

2. БЕНЧМАРКІНГ МІСЦЕВИХ ЧИННИКІВ ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МСП

Підставою для порівняння м. Вінниці з містами-аналогами стала галузева спеціалізація, насамперед, кількість підприємств та частка МСП у галузі, значення галузі у забезпеченні зайнятості населення міста (частка зайнятих у галузі) та, зокрема, у МСП, наявність ресурсної бази, а саме: кадрового потенціалу міста, активності міської влади щодо підтримки галузі та діяльність регіональних і галузевих бізнес-об'єднань у посиленні конкурентних позицій МСП міста на національному та міжнародному ринках.

За результатами діяльності досліджуваних галузей міст-аналогів вагомим чинником конкурентоздатності міста у цілому є його здатність генерувати прогресивні ідеї та освоювати інновації.

Таблиця 2.

Бенчмаркінг науково-освітніх центрів у розрізі міст-аналогів

Міста	Кількість наукових, індустріальних парків та бізнес-асоціацій, інкубаторів	Кількість університетів	Кількість студентів/ у перерахунку на 10 тис населення
Вінниця	Вінницький індустріальний парк включено до загальнодержавного Реєстру 15.07.16р. Парк створений на 30 років з можливістю пролонгації. Загальна площа земельної ділянки 60,7 га.	13 університетів (6 – державних, 7 – недержавних)	36,6 тис/980,44
Полтава	(м.Кременчук, Індустріальний парк «Центральний»)	20 університетів (9 – державних, 11 – недержавних)	
Хмельницький	(м. Славута, Індустріальний парк «Славута»)	14 університетів (9 – державних, 5 – недержавних)	
Люблін	«Любельський науково-технологічний парк» був створений за сприяння місцевого уряду та Природничого (Сільськогосподарського) університету м.Любліна. Загальна площа – 2500 м2, статутний капітал	7 університетів (5 – державних, 2 – недержавних).	Понад 70 тис/ 2502,78

	– 45,8 млн.злотих. У Люблінському воєводстві на цей момент функціонує 6 спеціальних економічних зон, а також 2 науково-технологічні парки та декілька академічних інкубаторів підприємництва.		
Клуж-Напока	«Tetarom Industrial Park»	8 університетів (6 – державних, 2 – недержавних)	
Кошице	Технічний університет Кошице «Університетський науковий парк TECHNICOM» для інноваційних технологічних програм, який створений в рамках програми з наукових досліджень і розвитку. Співфінансується зі структурних фондів, гарантованих ЄС. Поєднує 2 міста (Кошице, Прешов), 3 студмістечка, 78 будівель, площа 302 га.	3 університети	
Дебрецен	-	1 університет	28 тис / 1357,9
Саскатун	Інноваційний дослідницький парк (сільське господарство, біотехнології, зовнішнє середовище, медіа та мультимедіа, телекомунікації, біологічні науки, медичні науки та технології, здоров'я та фармацевтика). Заснований у 1980 році та об'єднує 137 компаній та організацій.	3 університети	

Як доводять дані, представлені у табл. 2, за науково-технічним потенціалом м. Вінниця має достатньо потужні конкурентні переваги, насамперед, у порівнянні з українськими містами-аналогами. Так, у 2015 з метою створення сприятливих бізнес-умов було затверджено концепцію функціонування Вінницького індустріального парку (VIP). І вже у 2016 р. одним з провідних українських холдингів UBC Group розпочато будівництво підприємства з виробництва холодильного обладнання, яке запрацює на повну потужність у 2020 р., забезпечуючи зайнятість близько 1 500 осіб.

Для розвитку високотехнологічних та наукоємних галузей особливу увагу пропонується приділити підготовці молодих фахівців, кількість яких у перерахунку на 10 000 населення менше ніж у м. Дебрецені та м. Любліні.

2.1. Галузь інформаційних технологій

Україна займає стійкі позиції у рейтингу країн, що є найбільш привабливими з точки зору надання IT аутсорсингових послуг. Так, за результатами глобального рейтингу 2016 р. Україна посіла 24 місце[6] як країна з високим потенціалом IT аутсорсингу. Українська IT індустрія об'єднує понад 500 сервісних провайдерів, понад 100 глобальних R&D центрів, в яких працює понад 70 000 IT професіоналів. Очікується, що до 2020 р. кількість зайнятих в IT галузі збільшиться до 180 000 осіб. [6] A.T. Kearney.Global Services Location Index 2016

Станом на 01.01.2016р. у м. Вінниці функціонувало 59 компаній малого бізнесу та 1 компанія середнього бізнесу. При цьому понад 50% компаній фокусуються на розробці програмного забезпечення. У місті присутні такі вагомі гравці IT ринку як Delphi, Infopulse, Miratech, RIA, Win Interactive.

Кількість IT компаній у м. Вінниці постійно зростає, що є загальною для України тенденцією. Проте, ключовою проблемою, що стримує їх ріст та посилення конкурентних позицій як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках, є конкуренція за робочу силу.

Вивчення досвіду європейських країн, насамперед, м.Люблін (Польща), доводить, що вагомими чинниками забезпечення конкурентоспроможності галузі як у національному, так і у світовому масштабі, є людські ресурси. Важливими є відповідна спеціалізація, наявність молодих фахівців з ІТ освітою, вартість робочої сили, достатня наявність та цінова доступність сучасних офісних приміщень (вартість оренди є вагомою складовою вартості кінцевої послуги), а також загальний рівень інвестиційної привабливості міста.

Основними постачальниками кадрів для ІТ сектору м.Вінниці є факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії Вінницького національного технічного університету; Донецький національний університет ім.В.Стуса; ІТ-Академія та короткострокові спеціалізовані програми навчання. Проте, за результатами опитування керівників ІТ компаній м. Вінниці, на доведення кваліфікації молодого спеціаліста до фахового рівня витрачається від 3-х до 12 місяців (залежно від складності бізнесу).

Таблиця 3.

Індикатори порівняння конкурентоспроможності ІТ галузі

Індикатори	м. Люблін	м. Вінниця
Кількість компаній ІТ сектору	750	2150
Кількість зайнятих у секторі, осіб	Понад 5000	Понад 6000
Частка МСП у галузі, %	-	1,07
Кількість випускників (студентів) з ІТ освітою, осіб у рік[7]	2200 / 5800	380[7]
Площа сучасних офісних приміщень, м^2	150 000	-
Затрати на оренду офісної площі, євро/м^2/місяць	9-12	6-9
Мінімальна вартість робочої сили, €	410,0	51,7

[7] Правила прийому на 2017 р. Вінницького технічного університету та Донецького національного університету ім.В.Стуса

Бенчмаркінг конкурентоспроможності ІТ сектору м. Люблін демонструє, що темпи розвитку МСП у досліджуваному секторі корелюються з активністю ринку офісної площі. Близько 150 000 м^2 площі припадають на сучасні офісні площі в Любліні. Це 9 місце в масштабі країни та 1 місце у Східній Польщі. Впродовж останніх декількох років збільшилася активність фірм із сектора сучасних бізнесових послуг та ІТ. Зараз тут працює вже 15 центрів з галузі BPO/SSC/IT. До них належать, насамперед: Asseco Business Solutions, Britenet, CompuGroup Medical Polska, eLeader, Comarch, Infinite, Genpact, Inteligo, PKO BP, Orange, Proama, Convergys, RTV EURO AGD, Sll, Mobica, Transition Technologies. Прогнозується, що найближчим часом цей перелік розшириться. Місто пристосовується до зростаючих потреб у сфері офісних площ для згаданих фірм і системно інвестує у цю сферу. На 2018-2020 рр. планується введення в експлуатацію таких об'єктів як Soul Lublin (18 тис. м^2) чи багатофункціональний офісний центр Centrum Biurowe Kraśnicka (100 тис. м^2).

Іншим заохочувальним чинником до розміщення діяльності в м.Люблін є відносно низькі витрати на оренду офісної площі. Її вартість складає 9-12 євро/м^2/місяць. Порівняно з іншими регіональними містами в Польщі люблінські ціни залишаються на нижчому рівні.

Крім того, також значне число ІТ-спеціалістів працює в компаніях у Любліні, їх кількість оцінюється в більш ніж 5 000 осіб. Водночас, великий

потенціал для ІТ-галузі м. Люблін створюють студенти факультету інформатики (близько 2 200 осіб) та змішаних спеціалізацій, таких як педагогіка інформаційних технологій, математика або електротехніка (близько 5 800 осіб).

Відмінною рисою сектора ІТ м. Люблін є диверсифікований портфель продуктів і послуг, що пропонується місцевими підприємствами: від мобільного програмного забезпечення для фінансового сектора та компаній сектору FMCG до розробки систем для медичної і фармацевтичної галузей, а також рішення в області GPS. 5 компаній м. Любліна підтримують галузь охорони здоров'я і медичну освіту, які є також вагомими в економіці міста. Цим забезпечується міжгалузева взаємодія в місті.

Як доводить досвід розвинутих країн, важливою складовою посилення конкурентоспроможності є створення ІТ кластерів. Так, вагомим чинником стрімкого розвитку ІТ галузі м. Любліну стало створення спеціальної економічної зони та двох інституціоналізованих кластерів ІКТ. Східний кластер являє собою об'єднання з понад 100 ІТ компаній та університетів. Діяльність кластеру спрямована на виробництво конкурентоспроможної продукції і послуг та сприяння розвитку інноваційних проектів (8 www.ecict.eu).

З 2011 р. у Любліні функціонує Klaster-Group.pl, який об'єднує компанії мікробізнесу та компанії МСП в сфері ІТ. Координатором кластеру є інститут бізнес-середовища Netrix-Group, який надає консультаційні послуги та спеціалізоване навчання для членів кластеру.

З метою сприяння розвитку ІТ - галузі реалізується проект «Люблінська ІТ – височина», започаткований мерією міста Люблін у співпраці зі Східним ІКТ-кластером. Ця ініціатива посилює інформаційний потенціал міста і сприяє створенню сприятливого клімату для розвитку ІТ галузі в Любліні.

Стимулювання інвестицій в ІТ сектор м.Любліна забезпечується Департаментом міської ради зі стратегії та послуг інвесторам. Його діяльність передбачає надання комплексу послуг інвесторам, а саме:

- надання інформації, пов'язаної з інвестуванням в місті;
- співпраця з розробниками і надання допомоги інвесторам у пошуку відповідних офісних приміщень для реалізації проекту;
- підтримка документообігу, пов'язаного з дотриманням інвестиційних процедур;
- організація зустрічей з мером, муніципальними структурами, бізнес інститутами та університетами;
- консультування при наборі майбутніх співробітників і допомога у відносинах з інвесторами;
- вживання заходів для реалізації концепції м.Люблін як міста інвестицій у сервісні центри та компанії ІКТ.

Підсумки

За інформацією від учасників фокус-групи ІТ-галузі м.Вінниці висококонкурентні позиції компаній міста на національному та світовому ринку забезпечує оптимальне співвідношення між вартістю та якістю послуг. Мета МСП ІТ сектору м.Вінниці – розширення бізнесу у національному масштабі та закріплення позицій на міжнародному ринку. Як демонструє досвід польського міста-аналога Любліна, м.Вінниця володіє значним конкурентним потенціалом

щодо розвитку галузі, а саме: насичений ринок робочої сили за рахунок високої концентрації вищих навчальних закладів у місті, значні площі офісних приміщень, відносно дешева робоча сила, сформована репутація виробника якісного ІТ продукту.

Проте, для утримання висококваліфікованих фахівців у місті доцільно розробити окрему програму залучення інвесторів саме у галузь ІТ. Основне завдання програми – це полегшення процедури входу інвестора на ІТ ринок м.Вінниці та забезпечення захист його інтересів у процесі реалізації проектів.

Вагомим чинником посилення конкурентоспроможності МСП ІТ-галузі Вінниці має стати дієвий ІТ кластер, перші кроки щодо створення якого вже зроблені компанією Digital Makers разом з ТПП м.Вінниці. Основним завданням ІТ кластера є сприяння інтеграції МСП м.Вінниці з навчально-науковими центрами міста, іншими галузями економіки міста для досягнення ефекту синергізму, акумуляція і впровадження передових знань і досвіду в ІТ секторі, консультаційна підтримка на навчання членів кластеру.

2.2. Медичні послуги

Вінниця – як адміністративний центр Вінницької області, стала пілотним регіоном в Україні щодо впровадження реформ у медичній галузі України. Висока концентрація державних та комунальних закладів охорони здоров'я різної спеціалізації, близькість санаторно-курортних закладів в м.Хмільнику з повним циклом обслуговування, діяльність Вінницького національного медичного університету ім. Пирогова та Вінницького медичного коледжу ім. акад. Заболотного (у Вінницькій області молодших спеціалістів медичної галузі готує 6 спеціалізованих технікумів), розгалужена транспортна система дають підстави вважати медичну галузь м.Вінниці пріоритетною.

Традиційно, охорона здоров'я в Україні є сферою діяльності держави щодо забезпечення доступного медичного обслуговування населення. Ключовою спеціалізацією у галузі охорони здоров'я м.Вінниці є клінічні, параклінічні, поліклінічні послуги, естетична медицина, офтальмологія, косметологія, хірургія, стоматологія, санаторно-курортне лікування (Хмільник).

За даними Вінницької міської ради медичну допомогу населенню міста Вінниці надають 17 комунальних лікувально-профілактичних закладів міста, зокрема:

- центри первинної медико-санітарної допомоги;
- багатопрофільні лікарні, які надають вторинну медичну допомогу (міська клінічна лікарня № 1, міська клінічна лікарня №2 м.Вінниці, міська клінічна лікарня швидкої медичної допомоги, міська клінічна лікарня № 3, міська лікарня «Центр матері та дитини»);
- регіональний спеціалізований комунальний заклад «Вінницький регіональний клінічний лікувально-діагностичний центр серцево-судинної патології»;
- пологові будинки; комунальний заклад «Міська клінічна стоматологічна поліклініка»;
- комунальні підприємства – «Медичний стоматологічний центр», «Міський лікувально-діагностичний центр» та «Вінницька міська аптека»[9].

Поряд з цим, вагоме місце у сфері медичних послуг посідають малі та середні підприємства, кількість яких станом на 01.01.2016р. склала відповідно 52 та 2 заклади[10], які спеціалізуються на наданні послуг з діагностування, стоматології, естетичної косметології, гінекології тощо. Важливим чинником створення у м. Вінниці конкурентоспроможного провідного медичного центру є можливість одержання повного комплексу медичних послуг, починаючи з якісної діагностики до повної реабілітації пацієнта. Найбільш поширеними послугами, що пропонуються МСП, є загальна медична практика, УЗД, МРТ дослідження, хірургія, стоматологія, ортодонтія, офтальмологія, оновлювальна кінезітерапія, естетична та профілактична медицина.

Отже, сфера медичних послуг м. Вінниці має достатній конкурентний потенціал і, за умов просування і підтримки цієї галузі, МСП м. Вінниці можуть посилити імідж міста як провідного медичного центру.

На підставі вивчення досвіду міст-аналогів були сформовані основні чинники конкурентоспроможності МСП медичної галузі, а саме: концентрація медичних закладів у місті в порівнянні з іншими містами, повнота медичних послуг (можливість проведення комплексної діагностики, консультування, лікування та реабілітації), наявність у місті спеціалізованого науково-навчального центру, який задовольняє потребу галузі у високоякісних фахівцях та сприяє впровадженню інновацій, якість та доступність послуг, екологічна привабливість міста.

Заслуговує на увагу досвід м.Дебрецен, яке позиціонує себе як один з провідних медичних центрів Європи: «Лікування в Угорщині, діагностика і реабілітація - в Європі». У галузевій структурі міста сфера охорони здоров'я складає 18%.

Провідною медичною установою міста є Угорський медичний центр Дебреценського наукового університету розташований в одному з найгарніших університетських парків Європи. Цей унікальний медичний комплекс був створений на базі Дебреценського медичного університету, заснованого в 1921 році.

---

[9] Офіційний сайт Вінницької міської ради

[10] За даними відділу аналізу даних структурної статистики та статистики фінансів підприємств ГУС у Вінницькій області

У 2007 році Центр був віднесений до списку медичних установ, які найдинамічніше розвиваються по рейтингу EUROPE'S 500. У центрі медичні послуги надають 1000 лікарів та 6000 медичних працівників, з них 70 - професорів та 90 – доцентів (Офіційний сайт Угорського медичного центру Дебреценського наукового університету).

Також, у місті є державний медичний центр Муніципальний Холдинг Охорони Здоров'я (Municipal Healthcare Holding), на базі якого створений майданчик медичних гелікоптерів для забезпечення травматологічної невідкладної медичної допомоги.

Поряд з цим, у Дебрецені працює понад 200 приватних кабінетів і офісів з широким спектром пропонованих послуг (рис.7).

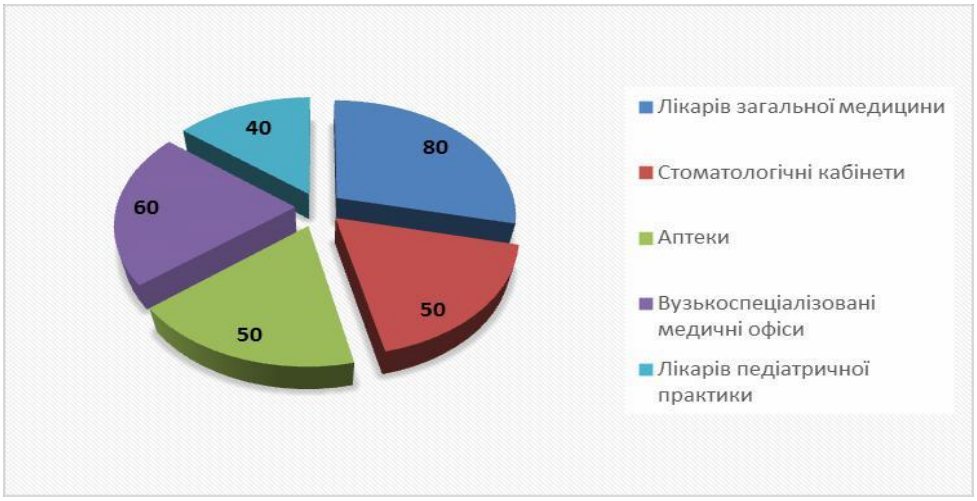

Рис. 7. Структура МСП за спеціалізаціями у м. Дебрецен

Додатковими чинниками, що посилюють конкурентоспроможність МСП галузі в м. Дебрецені є сприятливе природно-кліматичне середовище та високий рівень володіння іноземними мовами медичного персоналу. Така конкурентна перевага досягається за рахунок високої частики іноземних студентів в Медичному Університеті Дебрецену, які залишаються для ведення медичної практики у місті після завершення навчання.

Таблиця 4.

Порівняльна оцінка конкурентоспроможності МСП медичної галузі м.Вінниці і м.Дебрецен

Індикатори порівняння	м. Вінниця	м. Дебрецен
Частка галузі у структурі економіки, %	-	18
Кількість державних та комунальних закладів медицини	7	1
Кількість приватних клінік / кабінетів	54	понад 200
Наявність наукового центру	-	-
Джерела фінансування підприємств медичної галузі (співвідношення держава/приватний капітал)	Державні кошти, Приватний капітал	Державні кошти, Кошти Європейського Союзу, Приватний капітал
Лізингові компанії з орієнтацією на медичну галузь	0	-
Кількість медичних послуг, що пропонується клініками міста	Повний перелік медичних послуг	Повний перелік медичних послуг
Доступність послуг/ вартість послуг	-	-
Ступінь забезпеченості обладнанням, %	-	-
Ступінь зносу обладнання, %	-	-
Частка немісцевих пацієнтів, %	30	-
Частка лікарів, які володіють іноземними мовами, %	2,013	висока

Основними постачальниками фахівців медичної галузі м.Вінниці є Вінницький національний медичний університет ім. Пирогова, який щороку випускає 936 спеціалістів та магістрів, Вінницький медичний коледж ім.ак.Д.К.Заболотного (412 молодших спеціалістів), обласні медичні коледжі та

технікуми, які щороку готують понад 700 молодших спеціалістів (Бершадський медичний коледж, Могилів-Подільський медичний коледж, Погребищенський медичний коледж, Гайсинський медичний коледж, Тульчинський технікум ветеринарної медицини БНАУ).

Проте, на думку фахівців галузі м. Вінниці, досить гостро постає проблема нестачі бізнес-знань керівників МСП медичної галузі, що ускладнює процес прийняття ефективних рішень в умовах висококонкурентного бізнес-середовища та загальної нестабільності екосистеми бізнесу.

Результати бенчмаркінгу вищих наукових шкіл м.Вінниці та м.Дебрецен представлені у таблиці 5.

Таблиця 5.

Бенчмаркінг вищих наукових шкіл м.Вінниці та м.Дебрецен медичної галузі

Індикатори порівняння	м. Вінниця	м. Дебрецен
Кількість освітніх програм /факультетів	4/6	7/2
Середньорічна кількість студентів, осіб	7000	1000
Середня частка іноземних студентів, %	-	>50%
Середньорічна кількість студентів у розрахунку на 10 000 населення, осіб	187,5	48,5
Кількість викладачів з науковим ступенем, осіб	731	-
Співвідношення теоретичного і практичного навчання,%	-	30:70
Співвідношення викладач (інструктор)/студент	6,8:1	8:01
Кількість практичних баз	65	45

Підготовка фахівців у Вінницькому університеті та медичній школі Університету Дебрецену є багатопрофільною, яка передбачає навчання вузькоспеціалізованих фахівців медицини, фахівців зі стоматології, фармацевтів. Проте, з 2007р. у Дебрецені виділено окремий напрям підготовки фахівців у галузі охорони здоров'я.

З метою інтеграції практики та науки у галузі медицини та для захисту інтересів представників галузі було створено Вінницьку обласну громадську організацію «Вінницька асоціація медиків», яка об’єднує на основі спільних інтересів та за професійною ознакою громадян України медичних фахівців, студентів та науковців для реалізації спільної мети та завдань.

Проте, за результатами опитування фокус-групи МСП медичної галузі м. Вінниці з’ясовано, що наразі Вінницька обласна асоціація медиків є слабо дієвою інституцією, яка навіть не має власного доступного веб-ресурсу. Міністерство охорони здоров’я реалізує в Вінниці програму автоматичної обробки інформації, що дозволяє покращити якість обслуговування вінничан та створює єдиний медичний інформаційний простір. До 2020 року планується підключити до цієї системи всі медичні заклади Вінниці первинного та вторинного рівня, які підпорядковуються Департаменту охорони здоров'я Вінницької міської ради.

Підсумки

За результатами бенчмаркінгу медичної галузі м. Вінниці у порівнянні з містами-аналогами було визначено вагомий конкурентний потенціал міста. Концентрація у місті потужної ресурсної бази, у тому числі, кадрове забезпечення висококваліфікованими спеціалістами, володіння сучасними методиками діагностики та лікування (оскільки конкурує з державними сектором), доволі сучасне обладнання, екологія міста, розгалужена транспортна інфраструктура, оптимальне співвідношення «ціна-якість» є основними чинниками конкурентоспроможності МСП міста.

Для сприяння діяльності МСП в медичній галузі доцільно:

- Створення дієвих бізнес-об'єднань, здатних забезпечити якісний нетворкінг та виступати гарантом залучення європейських фондів для розвитку м. Вінниці як центру медичних послуг України та Східної Європи.
- Сприяння інтеграції влади-бізнесу-університету для посилення практичної складової науково-навчальних центрів та прискоренню процесів впровадження інноваційних рішень та методик у галузь охорони здоров'я м.Вінниці.
- Сприяння інтеграції державних та комунальних закладів міста з представниками МСП для забезпечення потреб клієнта при наданні медичних послуг.
- Надати МСП медичної галузі доступ до єдиного інформаційного медичного простору міста, що є об’єктивною необхідністю при наданні якісного діагностування та лікування пацієнта.

2.3. Харчова промисловість

Традиційно, харчова промисловість – одна з найбільших та найважливіших галузей промисловості України. Від рівня її розвитку, стабільності функціонування залежить стан економіки та рівень продовольчої безпеки держави, розвиток експортного потенціалу країни, якість життя населення. Продукція АПК в експортному потенціалі України становить 26,5%, в тому числі сільського господарства – 14% , харчової і переробної промисловості – 12,5%.

Вагоме значення харчової промисловості у структурі виробництва м. Вінниці зумовлено історичними традиціями міста та сприятливими природно-кліматичними умовами, що обумовлюють високий рівень розвитку сільського господарства, як ключового постачальника ресурсу для харчової промисловості міста.

Присутність сировинної бази є основою розвитку агропереробної галузі та виробництва продуктів харчування.

Так, за даними Головного управління статистики у Вінницькі області станом на 01.01.2016р. у м.Вінниці налічувалося 393 підприємства харчової галузі, серед яких частка МСП склала 13%. Загалом, на МСП галузі працювало майже 5 000 осіб.

Найбільш потужними гравцями на ринку харчової продукції м. Вінниці є ПАТ «Вінницький олійножировий комбінат», ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика», , ПрАТ «Вінницька харчосмакова фабрика», ДП «Вінницяхліб», ВАТ «Концерн Хлібпром», ТОВ «Австрія Джус Україна», ТОВ «Авіс», ТМ «Панда».

Під час бенчмаркінгу харчової галузі увагу було звернуто на українські міста-аналоги як такі, що працюють в схожих бізнес-умовах, проте можуть скласти конкуренцію як на вітчизняному, так і міжнародному ринку.

Так, місто-аналог Полтава є значним промисловим, обслуговуючим, логістичним і культурним центром Лівобережного Придніпров'я. Визначальними конкурентними перевагами харчової галузі міста є наявна база для розвитку агросервісу, відносно низька вартість життя у місті, насамперед, відносно дешеві продукти харчування, невисока оренда, «наявність кваліфікованих кадрів в сферах агросектору, досвід різнопланового промислового виробництва».[11]

11 - Стратегічний план розвитку міста Полтави до 2025 року.

Висока концентрація площ сільськогосподарських угідь, диверсифікована структура сільськогосподарського виробництва, вища у порівнянні з іншими областями ефективність виробництва сільськогосподарської продукції є важливими чинниками конкурентоспроможності харчової галузі м.Полтава.

Нині найбільш потужними підприємствами міста є: ТОВ «Українське зерно», ПАТ «Полтавакондитер», ТОВ «СІБ-АГРО», ПРАТ «Полтавське ХПП», ПрАТ «Полтавський олійноекстракційний завод Кернел Груп», ПАТ «Фірма «Полтавпиво».

Таблиця 6.

Порівняльна оцінка спеціалізацій харчової галузі м.Вінниці та м.Полтави

м. Вінниця	**м. Полтава**
Переробка сільськогосподарської сировини та виробництво харчових продуктів	
Олієжирове виробництво	**Олієжирове виробництво**
(ПАТ «Вінницький олійножировий комбінат»)	(ПрАТ «Полтавський олійноекстракційний завод Кернел Груп»)
Виробництво кондитерських виробів	**Виробництво кондитерських виробів**
(ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика»)	(ПАТ «Полтавакондитер»)
М'ясопереробка	**М'ясопереробка**
(ТОВ Престиж ВО, с. Якушниці, ТОВ Ніса Забійний пункт м. Калинівка, ТОВ Жмеринський м'ясокомбінат, Філія ПП Жемчужна М , м. Гайсин, ТОВ «Ковінько-Ковбаси»	КП Полтавський м'ясокомбінат, Глобинський м'ясокомбінат, м. Глобино, Гадяцький м'ясокомбінат
Виробництво хліба та хлібобулочних виробів	**Виробництво хліба та хлібобулочних виробів**
(ДП «Вінницяхліб» ВАТ «Концерн Хлібпром»)	(ВАТ «Полтавський хлібокомбінат» ПРАТ «Полтавське ХПП», ПП Полтавський хлібозавод «Південний»)
Виробництво круп та макаронних виробів	**Виробництво круп та макаронних виробів**
ПрАТ «Вінницька макаронна фабрика», Компанія «Вініна»	ТОВ «Макаріні», ФОП Козуб, ТОВ «Агроліс сервіс», СП Універсам-Полтава
Харчосмакові добавки	
Виробництво фруктових концентратів ТОВ «Австрія Джус Україна»	
Виробництво напоїв	
Виробництво мінеральних вод та безалкогольних напоїв (ТОВ «АВІС», ТС «Панда»)	Виробництво пива, квасової продукції, безалкогольних напоїв (ПАТ «Фірма «Полтавпиво»)

Як свідчить проведений порівняльний аналіз, спеціалізації харчової галузі м.Вінниці та м.Полтави, досліджуваний сектор представлений в обох містах розгалуженою структурою підприємств різнопрофільного спрямування. Отже,

майже на кожному вузько спеціалізованому сегменті МСП м.Вінниці мають конкурувати з аналогічною продукцією інших міст та регіонів та продукцією іноземних виробників (за умови присутності імпорту на ринку України або при виведенні продукції на зарубіжні ринки).

Таблиця 7.

Бенчмаркінг конкурентоспроможності харчової галузі м.Вінниці та м.Полтава

Індикатори порівняння	м. Вінниця	м. Полтава
Наявність навчальних закладів з професійної підготовки фахівців галузі	Вінницький національний аграрний університет	Полтавська державна аграрна академія
	Вінницький коледжНаціонального університету харчових технологій	Аграрно-економічний коледж Полтавської державної аграрної академії
	Вінницький технологічний коледж ВНАУ	
	Іллінецький державний аграрний коледж	
Площі с/г угідь, тис. га	2 029,6	2 185
Спеціалізація сільського господарства регіону	Зерновий, плодоовочевий, молочарський	Зерновий, м'ясо-молочний
Наявність спеціальних програм підтримки агропродовольчої галузі	Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2020 року 2.3 «Підтримка інтенсивного розвитку в усіх секторах сільського господарства» розділу «Зростання конкурентоспроможності економіки області»	Програма розвитку та підтримки аграрного комплексу Полтавщини за пріоритетними напрямками до 2020 р.
	Програма розвитку овочівництва та переробної галузі Вінницької області на період до 2020 року	Стратегія розвитку Полтавської області на період на період до 2020 р.
Спеціалізація	Виробництво олії, кондитерська галузь, харчосмакові добавки, виробництво газованих напоїв	Переробка м'яса, виробництво олії, молока, кондитерська галузь, виробництво пива
Експорт	+	+

За таких умов, важливого значення набувають державні механізми підтримки вітчизняних виробників та міські програми підвищення конкурентоспроможності МСП. Обмежені можливості щодо ціноутворення на сировинну продукцію сільського господарства (високий ступінь монополізації світового ринку та вітчизняного ринку зокрема, висока амплітуда коливання ціни залежно від погодних умов тощо) зумовлюють об’єктивну необхідність підтримки саме агропереробної галузі, а саме, виробництво харчової продукції, яка має більш високу додану вартість, а й отже, більші можливості щодо одержання прибутку.

Так, з метою підвищення конкурентоспроможності МСП агропереробного та харчового сектору міста Полтави Стратегією розвитку міста до 2025р., а саме, стратегічною ціллю 1.2., зазначено необхідність створення умови для розвитку експортно-орієнтованих бізнес-кластерів, у тому числі агропереробного.

Реалізація зазначеної стратегічної цілі передбачає вирішення наступних завдань:

- провести поглиблений аналіз перспектив розвитку кластерів, у т.ч. сервісу агропереробки;
- створити координаційні органи, що будуть здійснювати керівництво розвитком бізнес-кластерів;
- розробити та впровадити узгоджену маркетингову стратегію учасників кластерів. Залучити закордонні державні інституції до підтримки проекту.

Підсумки

Вінниця є містом з високим потенціалом для розвитку харчової галузі, що обумовлено близькістю сировинної бази, екологічністю регіону, наявністю виробничих потужностей, високим експортним потенціалом галузі, наявністю у місті спеціалізованих навчальних закладів.

Зважаючи на важливість цього сектору для економіки міста з позиції зайнятості населення, наповнення бюджету, потужного експортного потенціалу доцільним є:

- створення дієвої інфраструктури щодо проведення міжнародної сертифікації продукції та підприємств АПК (ISO 22000 - HACCP) для прискорення виходу компаній на європейські ринки;
- організація навчальних заходів щодо вивчення перспектив та інструментів розвитку експортної діяльності, сприяння розвитку транскордонної кооперації МСП м. Вінниці з сусідніми регіонами;
- створення експортних агенцій для полегшення доступу МСП галузі на зовнішні ринки та одержання кваліфікованої консультації та підтримки;
- сприяння виробництву екологічно чистої продукції, обсяги споживання якої, мають чітку тенденцію до зростання як на європейському, так і вітчизняному ринку.

2.4. Легка (швейна) промисловість

Значну роль в економіці Вінницької області та її адміністративному центрі відіграє легка промисловість. Ця сфера, навіть при несприятливих умовах, змогла утримати обсяги виробництва на достатньо високому рівні у т.ч. на експорт. Завдяки цьому зберігся висококваліфікований персонал, галузь мала можливість поступово модернізувати устаткування, яке наразі активно використовується для виробництва та експорту продукції в десятки країн світу.

Таблиця 8.

Сучасний стан МСП швейної промисловості м.Вінниці

Ключові індикатори МСП галузі	Значення на 01.01.2016 р.
Загальна кількість підприємств галузі (ФОП, юридичні особи)	234
Частка МСП у галузі, %	10,26
Обсяги реалізованої продукції МСП, тис. грн.	26124,4
Кількість зайнятих у галузі, осіб	14640
Частка зайнятих у компаніях МСП, %	14,95

Низька вартість робочої сили та відносно висока якість виробів зумовлює можливість провадження діяльності значної кількості підприємств на умовах переробки давальницької сировини (такий підхід властивий компаніям з багаторічною діяльністю у швейній галузі). Давальницька схема не здатна забезпечити належний рівень доходності швейної галузі м. Вінниці, достатній для відновлення основних засобів та розширення обсягів виробництва. За умов високого ступеня фізичного і морального зносу обладнання, продукція міста буде поступово втрачати свою конкурентоспроможність та зумовить згортання виробничої діяльності.

Наразі ключовими проблемами гравців швейної галузі м. Вінниці є[12]: зростання собівартості кінцевих виробів за рахунок використання імпортної сировини, нестача та низька якість робочої сили (у м. Вінниці були закриті 2 швейних училища, а постачальником кадрів є лише Калинівський технологічний технікум), сезонність виробництва, втрата російського ринку збуту, обмежений доступ до зовнішніх джерел фінансування тощо.

12 - за результатами опитування фокус-групи м.Вінниці.

Більш гнучкими до умов ринкового середовища є компанії МСП, чисельність яких постійно зростає.

Найбільш потужними виробниками одягу у м. Вінниці є ПАТ «Поділля», на якому працює близько 250 осіб, ТОВ «Імідж-Галант», Вінницьке УВП УТОГ, Фабрика «Динамо». Також у Вінниці присутня велика кількість майстрів з індивідуального пошиву одягу. Проте одним з найбільш прогресивних підприємств швейної галузі м. Вінниці є фабрика «Володарка», пріоритетним напрямком розвитку якого є просування на ринку України колекцій під власними торговими марками. Нещодавно підприємство уклало договір про партнерство з одним із найбільших європейських виробників чоловічого одягу – ТМ «HUGO BOSS».

Для проведення бенчмаркінгу було вивчено стан та ключові тенденції розвитку швейної промисловості м. Хмельницького, де МСП мають достатньо стійкі позиції на ринку України та поступово розширюють географію експорту.

Ключовою відмінністю швейної промисловості м.Вінниці та м.Хмельницький є відмінна продуктова спеціалізація. Так, м.Вінниця, переважно, спеціалізується на пошитті верхнього одягу та виробів зі шкіри, тоді як МСП м.Хмільницького сконцентрувалися на виробництві жіночого та дитячого одягу. Нині, завдяки напрацьованому досвіду, розумінню тенденцій ринкового середовища, кадрового забезпечення тощо більшість підприємств м.Хмельницького виробляють продукцію з більш високою доданою вартістю під власним брендом, що у майбутньому забезпечить пізнаваність міста як якісного виробника одягу.

Таблиця 9.

Бенчмаркінг конкурентоспроможності швейної галузі м.Вінниці та м.Хмельницький

Індикатори порівняння	м. Вінниця	м. Хмельницький
Наявність навчальних закладів з професійної підготовки фахівців галузі	Калинівський технологічний технікум	Хмельницький коледж технології і дизайну
		Хмельницький професійний ліцей №8 (кваліфікація: швачка-кравець)

		Хмельницький центр ПТО
Кількість підприємств швейної промисловості, у т.ч. МСП	234/25	-
Виробництво продукції під власним брендом	Надається перевага виробництву одягу з давальницької сировини без розвитку власного бренду Компанія «Володарка» - лідер у просуванні чоловічої продукції з власним брендом	ТМ «БЕМБІ» (виробництво дитячої білизни та одягу) ТМ «A JOUR» (дитячий одяг) «Helen-A», ТМ ViAnna (жіночий одяг) ТМ Valery Style (дитячий та жіночий одяг) ТМ "Лютик" та інші
Наявність спеціальних програм підтримки швейної галузі	-	Програма підтримки МСП області (швейна галузь визначена як пріоритетна)
Спеціалізація	Виробництво верхнього одягу, вироби зі шкіри,шкіро-галантерейні вироби,білизна	Виробництво дитячогоодягу, жіночого одягу
Географія експорту	Німеччина, Франція, Росія	Німеччина, Росія, Франція

Підсумки

Швейна промисловість м. Вінниці є важливим сектором розвитку МСП насамперед щодо забезпечення зайнятості населення.

Досвід швейної майстерності, репутація якісного виробника, наявна ресурсна база (дешева та кваліфікована робоча сила, обладнання) та можливість реалізації повного циклу виробництва формують вагомі конкурентні переваги підприємств міста як на національному, так і на міжнародному ринках.

Враховуючи перспективність розвитку галузі з точки зору імпортозаміщення (спричинено девальвацією гривні та скороченням платоспроможності населення) доцільним є сприяння розвитку швейної галузі як стратегічно важливого сектору МСП м. Вінниці.

Для підтримки конкурентоспроможності швейних виробників міста пропонується провадити заохочувальні заходи щодо бізнес-навчання керівників підприємств, стимулювання до використання інформаційних технологій у процес виробництва та просування продукції (більшість компаній галузі навіть не мають власних сайтів).

Ініціація створення бізнес-об'єднань представників МСП галузі для забезпечення ефективного нетворкінгу як всередині галузі, так і з суміжними сферами. Доцільним є створення швейного кластеру із залученням постачальників сировини та дизайнерів, що дозволило б оптимізувати виробничий процес та структуру витрат, запроваджувати розробку власних моделей та просувати на національний ринок вироби з більшою доданою вартістю під власним брендом.

2.5. Туристична галузь

Одним із пріоритетів розвитку України до 2020 р. є розвиток туристичної сфери. Зокрема, Вінницька область та її центр м.Вінниця мають стати провідним туристичним центром Поділля. Станом на 01.01.2016р. у м.Вінниці було зареєстровано 188 туристичних агентств та туристичних операторів. З них - 31,7 % (133 підприємства) - підприємства малого і середнього бізнесу. У 2014 та 2015рр. надходження до бюджету від туристичного збору склали 124,335 тис. грн

та 140,478 тис. грн відповідно. За 2016 рік до міського бюджету надійшло 223,006 тис. грн туристичного збору, що на 58,7 % більше, ніж у попередньому році.

Специфічною ознакою туристичної галузі м. Вінниці є спрямованість на виїзний туризм, тоді як в'їзний туризм залишається слабко розвинутим. Співвідношення місцевих користувачів туристичних послуг та відвідувачів з інших міст/країн співвідноситься як 9:1.

Туризм є одним з пріоритетних напрямів розвитку м. Вінниці, який здатний посилювати конкурентоспроможність МСП інших суміжних галузей міста, зокрема послуг громадського харчування, торгівлі, соціального підприємництва тощо. У жовтні 2015 р. міською радою затверджена «Програма розвитку туризму в м. Вінниці на 2016-2020 роки» (далі – Програма). Вона визначає комплекс заходів, спрямованих на забезпечення системного підходу до розвитку туризму, підвищення туристичної привабливості і розвитку туристичної інфраструктури міста, створення якісної мережі послуг для розважального, ділового та інших видів туризму. На офіційному сайті міської ради у розділі «Галузі міста» є окрема сторінка «Туризм», на якій структуровано подається інформація щодо основних культурних пам'яток, заходів та туристичної інфраструктури міста.

Конкурентоспроможність туристичної галузі безпосередньо залежить від розвитку інфраструктури міста (готельно-ресторанний бізнес, транспортне сполучення), стану місцевої культури і цінностей, на що певною мірою може впливати місцева влада.

Для проведення бенчмаркінгу туристичної галузі м. Вінниці базовим для порівняння було обрано румунське місто Клуж-Напока, яке претендує на звання культурної столиці Європи у стратегічних планах 2021.

Таблиця 10.

Порівняльна оцінка конкурентного потенціалу МСП галузі туризму м. Вінниці

Індикатори порівняння	м. Вінниця	м. Клуж-Напока
Розроблена стратегія (пріоритет у загальній стратегії розвитку міста) розвитку галузі	Програму розвитку туризму в м. Вінниці на 2016-2020 роки	Програма Клуж-Напока 2021 Європейська Культурна Столиця
Кількість централізованих публічних заходів, що проводяться, за рік У т.ч. недержавними структурами та приватними особами за підтримки місцевої влади	Музичні, літературно-творчі, кінофестивалі 2 рази на рік, День міста, День Європи	Музичні, літературно-творчі, кінофестивалі Академічний туризм (конференції, симпозіуми)
Кількість культурних установ	139	-
Наявність навчального закладу з підготовки фахівців для галузі	Вінницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ, Донецький національний університет ім.В.Стуса	Музична академія Джорджа Діма, Університет мистецтва та дизайну
Кількість компаній, сфокусованих на внутрішньому туризмі	-	-
Частка персоналу галузі, з володінням іноземною мовою, %	-	-

З метою підвищення конкурентоспроможності підприємств галузі м.Клуж-Напока у рамках реалізації стратегії розвитку туризму, було проведено

сегментацію туристичних напрямів та розроблено програми підтримки для найбільш перспективних з точки зору конкурентного потенціалу. Так, зважаючи на високу концентрацію молодих фахівців у галузі культури та мистецтва, зосередження мистецьких та культурних пам'яток Румунії у місті, було прийняте рішення позиціонувати м. Клуж-Напока як культурну столицю Європи. Основна концепція програми: «Захід Сходу».

Оскільки м. Клуж–Напока є важливим науково-освітнім центром Румунії, в окремий напрям було виділено академічний туризм, програма розвитку якого стала одним з пріоритетів Програми Клуж-Напоки 2021.

Таблиця 11.

Стратегічні пріоритети Програми розвитку туризму 2021 м. Клуж-Напока

Пріоритети	Операційні програми
Розширення доступу до культури /розвиток цільової аудиторії	Інтегрований план розвитку міста (цільової аудиторії) і культурної освіти
	Доступ до культури – Міська Карта (City Card), Культурний Ваучер
	Активізація культурних просторів на периферії
Зміцнення культурного сектора	Програма грантів
	Збільшення видаткової частки місцевого бюджету на культуру і молодіжні проекти з 0,6% бюджету міста у 2013р. до 3% у 2020 р.
	Відсоток-для-Мистецтва (Фонд суспільного мистецтва)
	Культурний календар міста
Заохочення / підтримка нового мистецького виробництва	Грантові програми, мобільність грантів
	Програма нагородження «За видатні досягнення в області сучасного мистецтва» (дослідження, архів, Європейський центр сучасного мистецтва)
Підвищення європейського та міжнародного співробітництва	Залучення грантів
	Проекти співпраці: City Card, Культурний Ваучер, Відсоток-для-Мистецтва
Розширення співпраці між культурним сектором та інших секторами	Фонд міжнародної сопродукції
	Платформа для міжсекторної співпраці, Платформи співпраці з економічним сектором
	Проекти співпраці: City Card, Культурний Ваучер, Відсоток-для-Мистецтва
Розвиток культурної інфраструктури та забезпечення захисту спадщини	Управління культурною інфраструктурою - доступ домайданчиків міської власності, відродження та відкриття нових просторів для культури
	Розвиток інфраструктури - Європейський центр сучасного мистецтва, культурний центр Трансільванія
	Відновлення та охорона матеріальної і нематеріальної спадщини
Забезпечення професійного розвитку працівників культури	Організація навчання і підтримка у розробці інституційних стратегій / комплексного плану розвитку культури і аудиторії
	Гранти для місцевих митців / працівників культури для участі в заходах міжнародного масштабу
Розвиток культури використання громадського простору	Розробка Керівництва для організаторів подій у публічному просторі
	Відсоток-для-Мистецтва (Фонд соціального мистецтва)
Поліпшення міської культурної комунікації	Розробка та впровадження інтегрованої комунікаційної системи міста

Отже, ключовими чинниками посилення конкурентоспроможності галузі МСП в м. Вінниці є активна позиція міської влади щодо розвитку внутрішнього туризму, сприятливе природнє середовище, що зумовлює можливість розвитку «зеленого туризму», концентрація національних пам'яток архітектури та об’єктів

сучасного дозвілля (музичний фонтан), відносно розвинута туристична інфраструктура, можливість залучення кваліфікованих кадрів з місцевих навчальних закладів тощо.

Важливим заходом щодо підвищення конкурентоспроможності сектору МСП туризму м. Вінниці є просування та реалізація навчальних програм, спрямованих на розвиток внутрішнього туризму. Так, тур-клубом «Бідняжка» у 2017 р. було оголошено набір до «Школи організаторів подорожей» на безкоштовне навчання (4 тижні/8 занять). Результатом навчання в Школі стане можливість участі у проекті «Пізнаємо Поділля» та розроблення мандрівки визначними місцями Вінниччини «від А до Я».

Підсумки

Конкурентоспроможність сектору МСП туристичної галузі безпосередньо залежить від національної та місцевої політик її розвитку та підтримки. Наразі, міська влада Вінниці активно просуває на власних інформаційних ресурсах культурні заходи міста як культурно-історичний центр України.

Досвід європейських та українських міст підтверджує важливість бренду міста як важливого чинника конкурентоспроможності туристичної галузі. Пропонується це врахувати в процесі розробки та просування бренду Вінниці, у т.ч. залучення до цього процесу підприємств МСП.

Важливим чинником конкурентоспроможності галузі є розвиток туристичної інфраструктури, а саме, транспортного сполучення, готельних та ресторанних комплексів, центрів внутрішнього туризму. Саме недостатній розвиток (кількісна обмеженість, низька якість обслуговування, недостатній рівень володіння іноземними мовами) інфраструктури може стати стримуючим фактором росту галузі. Постійно поновлювана база даних щодо туристичної інфраструктури міста має бути інтегрована з туристичною сторінкою міста сайту міської ради.

Можливість виокремлення кількох туристичних напрямів у м.Вінниці: «культурний туризм» (Вінниця як історичний культурний центр Поділля), «зелений туризм»/«оздоровчий туризм» (сприятливе географічне розташування та природні умови, екологічність регіону, наявність санаторно-курортної інфраструктури в м.Хмільнику), «академічний туризм» (висока концентрація вищих навчальних закладів та наукових центрів) – вимагає розробки окремих підпрограм щодо стимулювання кожного напряму та визначення набору операційних заходів.

Для стимулювання культурного туризму пропонується оголосити конкурс на розробку туристичної карти м. Вінниці.

Одним з напрямів підтримки МСП сфери туризму є підтримка міжсекторальної взаємодії між сферою обслуговування, науково-освітніми центрами (для розвитку академічного туризму), медичною сферою та сільською місцевістю («зелений»/«оздоровчий» туризм).

2.6. Сфера обслуговування

Сфера обслуговування громадян є важливою складовою комфортного проживання у місті, яка об'єднує підприємства та організації з надання населенню послуг виробничого та невиробничого характеру.

Як доводять результати дослідження обраних міст-аналогів, заклади сфери обслуговування, переважно, зосереджуються на потребах локального ринку, а тому представлені суб'єктами малого та середнього бізнесу.

Сфера обслуговування м. Вінниці представлена підприємствами ресторанного бізнесу, сервісними центрами, пральнями, перукарнями, салонами краси тощо. Загальна кількість МСП цієї галузі у місті станом на 01.01.2016 р. представлена у таблиці 12.

Таблиця 12.

Кількість підприємств МСП сфери обслуговування м. Вінниці, на 01.01.2016 р.

Код КВЕД - 2010	Назва виду економічної діяльності	Кількість малих підприємств, одиниць	Кількість середніх підприємств, одиниць
56	Діяльність із забезпечення стравами та напоями	25	1
95	Ремонт комп'ютерів, побутових виробів і предметів особистого вжитку	21	–
96	Надання інших індивідуальних послуг	14	1

За результатами роботи з фокус-групою представників МСП галузі обслуговування м. Вінниці було виявлено низку перешкод, що стримують її розвиток:

- висока диференційованість послуг вимагає розробки індивідуальних політик і програм з підтримки і стимулювання розвитку окремих напрямів галузі;
- значна залежність від купівельної спроможності населення (не входить до потреб першої необхідності);
- висока частка нелегальної діяльності з наданням послуг нижчої якості, але за більш доступною для населення ціною;
- висока залежність від вартості комунальних тарифів при високому рівні витрачання ресурсів;
- низька прибутковість бізнесу, що стримує зростання галузі, насамперед, в умовах високої вартості кредитних ресурсів;
- складність підготовки кадрів з вузькою спеціалізацією (насамперед, стосується МСП, діяльність яких спрямована на сервісне та технічне обслуговування).

Зважаючи на стримуючі чинники розвитку МСП галузі та досвід міст-аналогів, було виділено наступні фактори, що визначають конкурентоспроможність сфери обслуговування: частка МСП у галузі та їх здатність забезпечувати захист власних інтересів, кількість закладів, що надають консалтингову підтримку галузі та надають адвокатські послуги підприємствам галузі, тривалість та середня вартість реєстрації бізнесу й одержання дозвільної документації, ставки тарифів на комунальні послуги, вартість робочої сили та його кваліфікація, приміщення, що задіяні чи можуть бути задіяні під заклади сфери обслуговування.

Ключовим ресурсом у сфері обслуговування є персонал, а рівень підготовки якого визначає якість наданої послуги. Для м. Вінниці підготовку

фахівців здійснює лише Калинівський технологічний технікум, який щорічно випускає 43 молодших спеціаліста, Вінницький коледж Національного факультету харчових технологій (телекомунікації та радіоапаратура, електротехніка та електромеханіка).

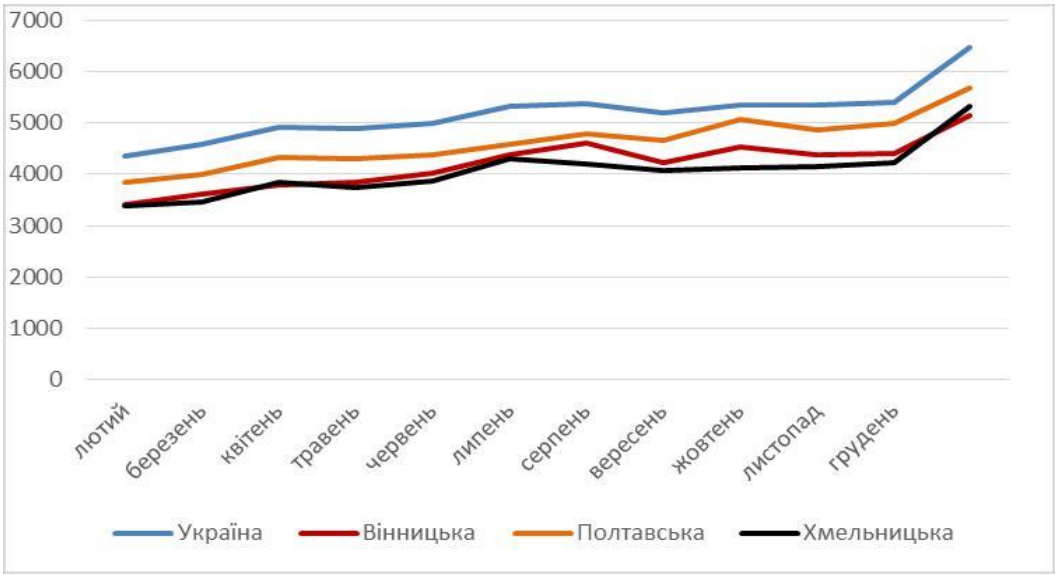

Рис.8 Динаміка середнього рівня заробітної плати у 2016 р., грн

Доходність СПД сфери обслуговування значною мірою визначається ставками комунальних тарифів: водопостачання, водовідведення, електроенергія, газопостачання. Якщо вартість електроенергії та газопостачання в українських містах-аналогах не відрізняється, то вартість водопостачання і водовідведення коливається у межах 5 грн (рис. 10).

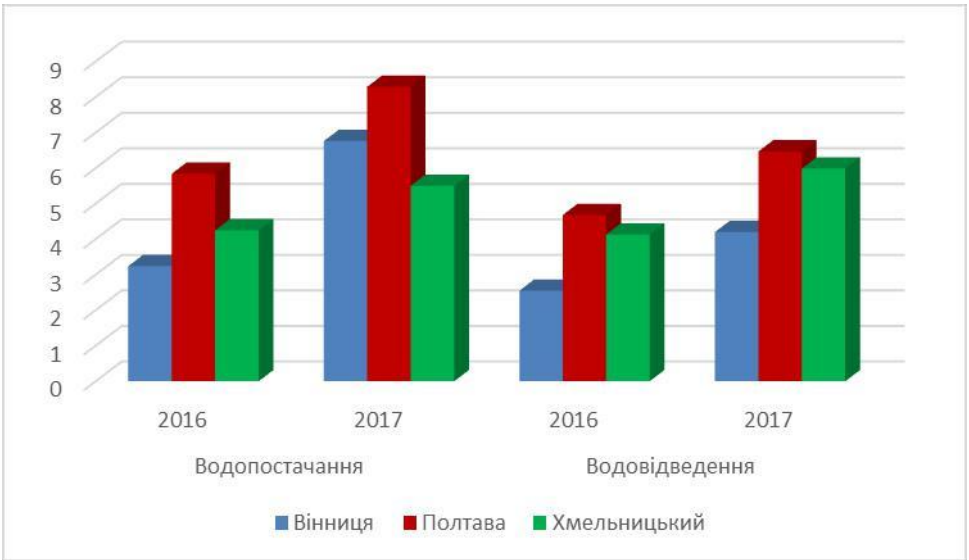

Рис.9 Тарифи на водовідведення та водопостачання у містах-аналогах України, грн., за куб. м на січень 2016/2017 рр.

Як свідчать дані діаграми, у Вінниці вартість водопостачання дещо нижча від аналогічних тарифів у м. Полтава та у м. Хмельницький, що забезпечує, при інших рівних умовах, конкурентні переваги МСП галузі за ціною. Проте, стрімке

зростання ставок тарифів в останні роки при скороченні обсягів споживання послуг обумовили скорочення доходності МСП сектору.

Отже, висока вартість витрат сфери обслуговування зумовлює об'єктивну необхідність щодо пошуку способів їх мінімізації, що може досягатися за рахунок створення спільних сервісних центрів. Насамперед, це організація навчання та залучення фінансування під проекти енергоефективності серед підприємств МСБ.

Так, заслуговує на увагу словацький досвід щодо підтримки послуг з високою доданою вартістю. Великий пул державних заохочень та фондів Європейського Союзу доступні для громадськості і приватного сектору м.Кошице.

Згідно із Законом про Інвестиційну підтримку з метою оптимізації витрат сервісних центрів та підтримки МСП з надання високотехнологічних послуг пропонується створення «Стратегічних сервісних центрів» (на базі площ комунальної власності), які є місцем, з якого надаються послуги з високою доданою вартістю на підтримку зайнятості кваліфікованих фахівців з розробки IT- програм, і є центрами технічних рішень, центрами ремонту високотехнологічних товарів, центрами підтримки клієнтів тощо (досвід м.Кошице, Словаччина).

Підсумки

Якість послуг значною мірою визначається прийнятими у бізнесі стандартами обслуговування. Офіційна інформація щодо кількості МСП, які керуються чіткими стандартами сервісного обслуговування відсутня. За результатами обробки вторинної інформації було з’ясовано, що у м. Вінниці сертифікацію ISO 9001 проходять компанії середнього і великого бізнесу, які працюють або планують вийти на зовнішні ринки.

Диференціація тарифної сітки для закладів сфери обслуговування з високою питомою часткою комунальних витрат сприятиме формуванню більш конкурентоспроможної пропозиції за параметром «ціна» в умовах обмеженої купівельної спроможності населення міста.

В рамках стимулювання заходів щодо оптимізації витрат закладів сфери обслуговування пропонується підтримка й реалізація програм енергоефективності у рамках стимулювання розвитку та підвищення конкурентоспроможності МСП сфери обслуговування.

2.7. Соціальне підприємництво

Основою реалізації стратегії розвитку соціального підприємництва є дотримання принципів сталого інклюзивного розвитку, які передбачають включення у процес життєдіяльності і розвиток міста усіх верств населення, створення максимальних можливостей для їх працевлаштування й участі в усіх сферах життєдіяльності, а також забезпечення справедливого розподілу результатів праці.

Сутність соціального підприємництва, традиційно визначається у створенні та пропонуванні ціннісної пропозиції членами суспільства, які перебувають у стані нестачі фінансових засобів або недостатнього громадського / політичного впливу для досягнення вигод для себе. Такий підхід зумовлює

створення «соціальної цінності»: творчого потенціалу, сили духу, мужності тощо – та сприяє створенню нової сталої екосистеми, яка здатна забезпечити краще майбутнє для цільового сегменту та суспільства у цілому.

Як свідчить досвід іноземних країн, разом з вирішенням нагальних соціальних проблем соціальні підприємництва орієнтовані на одержання прибутку.

Зважаючи на досвід Канади щодо впровадження принципів інклюзивного розвитку об'єктом для бенчмаркінгу було обрано місто-аналог Саскатун. Там одним з чинників забезпечення інклюзивного розвитку міста є підтримка соціального підприємництва, важливість якого у Канаді визначена на національному рівні.

Визначальним фактором у тлумаченні соціального підприємництва у містах-аналогах є визначення тих верств населення, діяльність яких може трактуватися як соціальне підприємництво (таблиця 13).

Таблиця 13.

Основні вразливі категорії, що підпадають під програми соціального підприємництва та інклюзивного розвитку

Основні вразливі категорії, вирішення проблем яких можливе завдяки соціальним підприємствам	**Канада (м. Саскатун)**	**Україна (м. Вінниця)**
Жінки	Жінки	Жінки (постраждалі внаслідок домашнього насильства)
Іноземці/ переселенці	Емігранти/ переселенці	Внутрішньо переміщені
	Національні меншості	особи, ветерани АТО
Частина населення з обмеженими можливостями (вродженими чи набутими)	-	-
Населення пенсійного віку, %	Населення пенсійного віку	Не розглядається як потенціальний ресурс соціального підприємництва

Таблиця 14.

Частка зайнятості населення у програмах соціального підприємництва, %

Основні категорії населення, що підпадають під соціальне підприємництво	**м. Саскатун, Канада**		**м. Вінниця, Україна**
	Значення на базовий період	Цільове значення згідно з рекомендаціями Комісії з людських прав Саскатуна	
Жінки	38,9	47	-
Іноземці/ переселенці	8	13,1	-
Частина населення з обмеженими можливостями	3,7	9,7	-*

**- офіційні статистичні дані щодо зайнятості верств населення в реалізації проектів соціального підприємництва відсутні.*

Основою виведення соціального підприємництва на рівень самоокупності є підвищення цінності продукту/послуги, що пропонується. Насамперед, це стосується людей з обмеженими можливостями, навчання яких вимагає застосування спеціалізованих програм.

Таблиця 15.

Бенчмаркінг конкурентоспроможності соціального підприємництва

Індикатори	м. Саскатун, Канада	м. Вінниця, Україна
Кількість спеціалізованих шкіл-інтернатів, у т.ч. інклюзивного напряму	-	-
Кількість центрів, які забезпечують професійне навчання	-	1
Галузі, на які спрямовується навчання та залучення цільового сегменту	Більшість галузей економіки, у т.ч. сфера обслуговування	Ремісничі професії, переробка сільськогосподарської сировини та виробництво хлібопродуктів для власних потреб
Кількість громадських організацій, які підтримують соціальне підприємництво	-	9
Наявність програми розвитку підтримки соціального підприємництва та інклюзивного розвитку, У т.ч. локальних та регіональних	-	-
державних	-	-
Основні джерела фінансової підтримки соціального підприємництва	Державні кошти	Міжнародні грантові фонди
	Доходи, одержанні у результаті соціального підприємництва	USAID
		Внески членів громадських організацій

У розрізі дослідження конкурентного потенціалу соціального підприємництва з боку сегменту населення з обмеженими можливостями було проаналізовано наявність у м. Вінниці соціальних закладів для дітей до 16 років (спеціалізовані, школи-інтернати, інклюзивні класи).

Професійна підготовка молоді здійснюється у Вінницькому соціально-економічному інституті ВМУРОЛ «Україна».

Також, вагомий внесок у професійне навчання у м.Вінниці людей з обмеженими можливостями здійснює Вінницький міжрегіональний центр професійної реабілітації інвалідів «Поділля», який є державною соціально-юридичною установою Міністерства соціальної політики України. Головним завданням Центру є надання особам з обмеженими можливостями послуг з професійної орієнтації, реабілітації і трудової адаптації відповідно до медичних висновків та потреб на ринку праці.

До Центру приймаються інваліди I-III груп працездатного віку (за власним бажанням та за направленням органів праці і соціальної політики), які постійно проживають на території України і перебувають на обліку в органах соціального захисту населення, та на підставі висновку медико-соціальної експертної комісії (МСЕК) потребують професійної та соціально-психологічної реабілітації.

Центр «Поділля» постійно проводить набір слухачів (інвалідів) за 15 професіями, серед яких «Оператор комп'ютерного набору», «Кравець», «Взуттьовик з ремонту взуття», «Взуттьовик з індивідуального пошиття взуття», «Швачка», «Фотограф (фотороботи)», «Конторський службовець (бухгалтерія)», «Перукар (перукар-модельєр)», «Флорист», «Лицювальник-плиточник», «Візажист», «Касир банку», «Ліфтер», «Оператор котельні», «В'язальниця трикотажних виробів з полотна», «Секретар керівника». Тривалість такого

навчання залежно від складності виконуваних функцій коливається від 1,5 до 8,1 місяця.

Як демонструє досвід європейських країн та канадського міста Саскатун, генератором розвитку соціального підприємництва є громадські організації та благодійні фонди, які перекладають на себе організаційні та управлінські функції соціальних підприємств та виступають посередником у залученні зовнішніх джерел фінансування.

Загалом, у м. Вінниці та Вінницькій області діють 9 громадських організацій, які відіграють вагому роль у становленні соціального підприємництва, зокрема ГО «Гармонія», Центр реабілітації інвалідів «Поділля», «Жіночі перспективи».

Міський центр соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями «Гармонія» надає соціальну, психологічну, матеріальну, медико-реабілітаційну, юридичну підтримку молоді з обмеженими фізичними можливостями: сприяння забезпеченню осіб з обмеженими фізичними можливостями рівними можливостями у житті, праці, побуті, відпочинку; сприяння забезпеченню соціальної реабілітації осіб з обмеженими фізичними можливостями як найбільш вразливих верств населення, сприяння їх активності у творчій, культурній, спортивній, а також в інших сферах громадсько-корисної діяльності.

Їхнє бачення «робити Вінницьку область більш доступною» окреслює наступні стратегічні цілі:

Розширення доступу для людей з інвалідністю, а саме:

- доступність архітектурна;
- доступність до освіти;
- інклюзивна освіта;
- транспортна доступність;
- доступність до спорту;
- доступність до послуг.

Так, активну допомогу у розвитку соціального підприємництва провадить представництво у м. Вінниці Центру «Жіночі перспективи».

Благодійний фонд «Подільська громада» своїм ключовим завданням вважає сприяння зростанню соціальної відповідальності бізнесу та розвитку культури благодійності (Стратегія на 2016-2018 рр.).

23 березня 2016 року Британська Рада та Національна Асамблея Інвалідів України за участі Вінницької обласної громадської організації Асоціація захисту і допомоги інвалідам «Відкриті серця» підвела підсумки проекту «Інклюзивні рішення для рівноправного та відповідального суспільства» (IDEAS) в Україні, мета якого – розбудова рівноправного та інклюзивного суспільства. Його лозунг «Нічого для нас без нас» – своєрідна психологічна настанова, яка змінює підходи не лише представників влади та ЗМІ до питання людей з обмеженими можливостями, але й надихає власне людей з інвалідністю на активні дії.

За результатами аналізу вторинної інформації, проведення фокус-групи з представниками соціального підприємництва м. Вінниці та вивчення досвіду Канади, насамперед, м. Саскатун, можливо посилити конкурентоспроможність

соціальних підприємств Вінниці завдяки ініціюванню та реалізації відповідних проектів.

Головними чинниками конкурентоспроможності соціального підприємництва міста є наявність бази професійного навчання людей з обмеженими можливостями, активна позиція громадських організацій у підтримці соціальних підприємств і населення, що залучаються до соціального підприємництва, наявність дієвих програм підтримки та державних центрів розвитку соціального підприємництва, позитивний досвід залучення та освоєння грантових коштів від міжнародних донорів та можливість одержання подальшої фінансової підтримки від міжнародних організацій.

Підсумки

З метою посилення конкурентоспроможності соціального підприємництва м. Вінниці доцільно:

- Створити майданчик для реалізації освітніх програм та тренінгів бізнес-спрямування для формування бізнес-навичок соціальних підприємств, обґрунтування ідей, складання бізнес-плану, провадження бізнесу та виведення виробництва продукції/ надання послуг на беззбитковому рівні;
- ініціювати спільні програми навчання підприємців та представників місцевих органів влади. Позитивний досвід такого навчання демонструє Британська рада, яка разом з партнерськими організаціями у жовтні 2014 р. провели серії тренінгів для включення людей з інвалідністю в процеси прийняття рішень, участь у яких взяли 12 тренерів – представників ГО, державних органів влади, ЗМІ. Після цього тренери провели локальні заходи, їх відвідало більше 250 учасників, також було проведено тренінги для помічників народних депутатів Верховної Ради України – березень 2015 р.;
- впроваджувати програми інклюзивного виховання і навчання. Так, на базі Департаменту науки і освіти Вінницької обласної адміністрації створений інклюзивний ресурсний центр, який надає послуги консультаційного характеру, інформаційні послуги щодо існуючих ресурсів та послуг, спрямованих на допомогу дітям з особливими освітніми потребами, їх батькам, педагогічним працівникам, які працюють з цією категорією дітей, відстоювання прав батьків і дітей з особливими потребами;
- підтримувати ініціативи ГО щодо створення соціальних підприємств із застосування надання пільг щодо місцевих податків та зборів. Наразі, згідно з діючим законодавством, від сплати ЄСВ звільняються лише інваліди першої групи, тоді як друга та третя група підпадає під загальні умови оподаткування;
- створити єдину електронну платформу для просування продукції соціального підприємництва;
- залучати соціальних підприємців до участі у місцевих тендерах.

ВИСНОВКИ

Місто Вінниця є потужним промисловим, медичним, туристичним центром України з великою часткою підприємств МСП, рівень конкурентоспроможності яких буде визначати загальний рівень розвитку міста. У порівнянні з українськими містами-аналогами (Полтава, Хмельницький) кількість МСП на 10 тис. населення станом на 01.01.2016р. дещо нижча, ніж в інших містах (103 підприємства), що пояснюється більшою питомою часткою великих підприємств ніж в містах аналогах.

Наразі МСП досліджуваних галузей м. Вінниці конкурують з виробниками аналогічної продукції здебільшого на локальному та регіональному ринках, у т.ч. з великим бізнесом, державними та комунальними підприємствами. Проте, розвитком бізнесу та експансії за межі міста/області конкуренція набуває національного та міжнародного масштабу. За таких умов важливо окреслити основні чинники посилення конкурентоспроможності місцевих МСП та запропонувати механізми їх підтримки в умовах загострення конкуренції та реформування окремих галузей.

Бенчмаркінг міст-аналогів Європи та Канади доводить доцільність підтримки міською владою міжсекторальної взаємодії МСП пріоритетних галузей економіки міста для досягнення ефекту синергізму. У цьому напрямі міська влада може ініціювати процес кластеризації шляхом проведення спільних інформаційних заходів, спільної оцінки поточної ситуації, визначення сфер взаємовигідної співпраці та обґрунтування коротко- та довгострокових перспектив розвитку МСП як важливого чинника сталого розвитку міста.

За результатами опитування фокус груп ключових галузей економіки Вінниці було виявлено, що основною перешкодою до збалансованого розвитку МСП м.Вінниці та нарощування його конкурентоспроможності є висока частка незареєстрованої або нелегальної діяльності, яка формує «тіньовий ринок». У деяких галузях частка «тіньового ринку» сягає 70-80%. Це обумовлює завдання детінізації ринку, формування рівних умов конкуренції та «прозорих» правил гри для усіх суб’єктів галузей. Важливим гравцем для досягнення цієї мети є міська влада, яка виробляє та реалізує місцеву політику розвитку бізнесу.

Вагомим чинником посилення конкурентоспроможності МСП Вінниці є ступінь сприятливості інвестиційного клімату міста в цілому, його рейтингові позиції, позитивне сприйняття бренду міста. Так, саме посилення конкуренції спонукало Кошицю, Люблін, Дебрецен залучати ринкові механізми до реалізації місцевих стратегій розвитку. Вагоме місце у регіональному маркетингу зазначених міст належало брендингу. У містах-аналогах така діяльність покладається на мерії. За умов формування позитивного іміджу м. Вінниці МСП матимуть перевагу щодо позиціювання своєї продукції як такої, що вироблена у Вінниці.

Проблемним питанням в умовах низької доступності для МСП фінансово-кредитних ресурсів (насамперед, це стосується капіталомістких галузей, таких як медицина, швейна галузь тощо) залишається фінансування. Отже, актуальним напрямом діяльності міської влади може бути акумуляція і поширення серед МСП інформації щодо можливостей різних джерел фінансування (у т.ч. діючі

міжнародні грантові програми, спрямовані на підтримку МСП), у т.ч. завдяки веб-ресурсів та навчання МСП.

Важливим напрямом підвищення конкурентоспроможності є активізація діяльності громадських об'єднань та бізнес-асоціацій, які спроможні надати кваліфіковану консультацію щодо ведення бізнесу та розширення його можливостей з врахуванням специфіки кожної конкретної галузі.

Заслуговує на увагу досвід міст-аналогів Вінниці щодо створення кластерів та науково-технологічних парків щодо інтеграції передових наукових розробок та практичних напрацювань. Успішним прикладом реалізації ІТ кластеру є досвід Любліну, який може бути впроваджений у Вінниці.

Просування комплексної концепції «оздоровчого» туризму або можливості одержання повного обслуговування пацієнта від якісної діагностики до повної реабілітації може стати основою створення на базі м.Вінниці медичного центру європейського значення.

Визначальним чинником конкурентоспроможності МСП залишається бізнес-орієнтованість учасників ринку. Саме нестача знань та досвіду щодо прийняття управлінських рішень з питань оптимізації виробництва, управління персоналом, маркетингу, просування та міжнародного бізнесу є бар'єром для нарощення конкурентоспроможності МСП у м.Вінниці. Насамперед, це стосується соціального підприємництва, сфери обслуговування, більшості МСП швейної галузі, які потребують системного навчання та професійного консультування. Базою для проведення такого навчання може стати центр надання МСП послуг з розвитку бізнесу. Подібні центри діють у більшості успішних вітчизняних та іноземних міст, у т.ч. в містах-аналогах Вінниці.

Міський голова **С.Моргунов**

Департамент економіки і інвестицій
Островерхова Анастасія Валеріївна
Заступник начальника відділу підтримки бізнесу управління економічної політики